ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΥ

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΑΝΙΑΣ

Ἡ πόλις καὶ τὸ ἱερόν της

Εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἔχουν ἐπισημανθῆ 16 νεολιθικοὶ οἰκισμοὶ καὶ 336 Ἑλλαδικοὶ (ΠΕ, ΜΕ, ΥΕ καὶ Μυκηναϊκοὶ) κατὰ τὰ πορίσματα τῆς University of Minnesota Messenia Expedition, 1972. Οἱ οἰκισμοὶ αὐτοὶ εἶχον κτισθῆ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ πρανῆ λόφων κειμένων εἰς τὰς παρυφὰς βαθυπέδων, προφανῶς διότι κατὰ τὰς διαπιστώσεις τῆς αὐτῆς πηγῆς τὰ βαθύπεδα εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Μεσσηνίας ἦσαν κατὰ τὸ μέσον ὁλόκαινον (5000—3200 π. Χ.) χαραδρώδη καὶ εἶχον μορφὴν λιμνῶν ἢ ἑλῶν.

Ἡ Ἀνδανία φέρεται ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως κατοικουμένη κατὰ χρόνους προελλαδικοὺς ὑπὸ Λελέγων καὶ Καυκώνων, λαῶν Πελασγικῶν, Αἰγαίων· Εἶναι λίαν πιθανὸν λοιπόν, ὅτι κατῳκεῖτο κατὰ τοὺς νεολιθικοὺς χρόνους κτισμένη εἰς τὰ πρανῆ τῶν παρὰ τοὺς Κωνσταντίνους λόφων. Ἡ θέσις της ἔκειτο εἰς τὸ ΒΔ ἄκρον τοῦ βαθυπέδου τῆς Στενυκλάρου εἰς τὴν Ἄνω Μεσσηνίαν. Τὸ βαθύπεδον τὸ διέρρεον οἱ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου γεωγράφου Παυσανίου μνημονευόμενοι ποταμοὶ (ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς) Ἠλέκτρα, Κοῖος, Λευκασία, Χάραδρος, Ἄμφιτος. Τελικὸς δέκτης πάντων τούτων ἦτο πρὸς νότον ὁ ποταμὸς Βαλύρας, σήμερον Μαυροζούμαινα, ὁ συμβάλλων κατὰ τὴν κάτω Μεσσηνίαν εἰς τὸν Πάμισον. Ὁ Βαλύρας χαρακτηρίζεται καὶ ὡς Ἄνω Πάμισος. Εἰς τὸ ΝΔ ἐξ ἄλλου ἄκρον τοῦ βαθυπέδου, ὑπάρχουν τὰ ὑψώματα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε κτισθῆ ὁ προϊστορικὸς οἰκισμὸς τῆς Μάλθης. Μεταξὺ Μάλθης καὶ Ἀνδανίας ὑπάρχει δίαυλος διὰ τοῦ ὁποίου διήκει πρὸς δυσμὰς ἡ ὁδὸς ἀπὸ Ἀνδανίας πρὸς Κυπαρισσίαν. Ἡ ὁδὸς αὐτὴ συνεχίζεται πρὸς ἀνατολὰς διὰ μέσου τῶν στενῶν τοῦ Δεσύλλα, ὅπου σήμερον ὁ σιδηρόδρομος, ἢ τῶν ἀνατολικωτέρων τῆς Τσακώνας, ὅπου ἡ ἁμαξιτὴ ὁδός, πρὸς Μεγαλόπολιν καὶ Ἀρκαδίαν. Τὰ ἐρείπια τῆς Ἀνδανίας αὐτῆς ὁ Παυσανίας τὰ εἶδε (4. 36. 6) κείμενα περὶ τὰ ὀκτὼ στάδια δυτικῶς τοῦ ποταμοῦ Χαράδρου καὶ τῆς παρ' αὐτὸν θέσεως τοῦ Καρνασίου ἄλσους.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἀνδανία μνημονεύεται ὡς προελλαδική, ὅτι ἔκειτο εἰς τὸ ἄκρον τῆς λεκάνης τῆς Στενυκλάρου, ὅτι ἐδέσποζε τῆς ὁδοῦ ἐξ Ἀρκαδίας πρὸς Κυπαρισσίαν, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἔναντι αὐτῆς ὕψωμα παρὰ τὴν ὁδὸν ὑπῆρχεν ὁ νεολιθικὸς οἰκισμὸς τῆς Μάλθης, ἄγει εἰς τὴν εἰκασίαν ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἀνδανίαν θὰ ὑπῆρχεν οἰκισμὸς νεολιθικός, ἀσχέτως, ἂν μέχρι σήμερον δὲν ἔχει τοῦτο διαπιστωθῆ ἐλλείψει διεξαγωγῆς ἐρευνῶν.

Ἡ Ἀνδανία κατὰ τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη πρωτεύουσα τῆς Μεσσηνίας μὲ πρῶτον βασιλέα τὸν Πολυκάονα υἱὸν τοῦ Λέλεγος καὶ σύζυγόν του τὴν Μεσσήνην. Ἦτο πόλις ἀκμαία καὶ ἡγεῖτο καλῶς τῶν Μεσσηνίων κατὰ τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους, αὐτῆς δὲ τέκνον ἦτο καὶ ὁ ἡρωϊκὸς ἡγέτης τῶν Μεσσηνίων Ἀριστομένης (Παυσ. 4. 14. 7). Μετὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον (500—489) π. Χ.), τὸν ὁποῖον ὁ μὲν Παυσανίας συμφύρει πρὸς τὸν Β', ἀλλὰ ἡ νεωτέρα ἔρευνα (Kiechle) ἀπεσαφήνισε καὶ προσδιώρισεν ἐκ τῆς συνεκτιμήσεως τῶν εἰδήσεων (Ἡροδ. Ε 49. 8, Πλάτ. Νόμ. 698 Δ, Ἀπολλοδ. Ἀπ. 334 παρὰ Στράβ. 8. 362 καὶ Παυσ. 4. 17. 10—11) ὡς τρίτον πόλεμον διεξαχθέντα 110 ἔτη μετὰ τὸν Β', κυριευθείσης τῆς Εἴρας ἡ Ἀνδανία κατεστράφη καὶ ὁ Ἀριστομένης ἔφυγεν εἰς Ρόδον.

Πότε ἀνεκτίσθη ἡ Ἀνδανία εἶναι ἄγνωστον. Τὸ 370 ἠρνήθησαν οἱ Μεσσήνιοι

νὰ τὴν ἀνακτίσουν «*ὅτι αἱ συμφοραὶ σφίσιν ἐγεγόνεσαν ἐνταῦθα οἰκοῦσιν*» (4. 26. 6). Πάντως ἡ ἀνάκτισις θὰ ἔγινε μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π. Χ.) καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἀνακήρυξιν ὡς ἐλευθέρων ὅλων τῶν Μεσσηνίων, ὅτε ἀπεχώρησαν οἱ Σπαρτιᾶται ἐκ τῶν θέσεων τὰς ὁποίας κατεῖχον καὶ μετὰ τὸ 370 μ. Χ. Ἡ ὕπαρξίς της μαρτυρεῖται ὑπὸ Τίτ. Λιβ. 36. 31 τὸ ἔτος 191 ὡς κώμης εἰς τὴν ὁποίαν συνηντήθησαν ὁ Φλαμινῖνος καὶ ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν Διοφάνης. Τὸ 182 ὑπήγετο ὑπὸ τοὺς Ἀρκάδας κατὰ πληροφορίας τοῦ Δημητρίου Σκηψίου, παρ' οὗ ἤντλησεν ὁ Στράβων ἐν Χρηστομ. Η' «*πολίχνιον Ἀρκαδικόν*». Ἀπὸ δὲ τοῦ 146 π. Χ. καὶ ἑξῆς καταργηθεισῶν τῶν κατ' ἔθνη συνασπισμῶν ὑπὸ τῶν δουλωσάντων τὴν Ἑλλάδα Ρωμαίων καὶ τῆς χώρας ἀναλυθείσης εἰς τὰ ἁπλούστερα στοιχεῖά της, ἡ Ἀνδανία, ὅπως ὅλα τὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος, ἔγινεν ἀνεξάρτητον Κράτος ὑπαγόμενον διοικητικῶς καὶ φορολογικῶς ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Ρώμην διὰ τοῦ Ἀνθυπάτου τῆς Ἀχαΐας. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ μόνον ποὺ λέγει περὶ τῆς συγχρόνου του πόλεως Ἀνδανίας ὁ Παυσανίας ἔγκειται εἰς τὴν φράσιν «*ἐναγίζειν πρὸ τῆς τελετῆς τῶν Μεγάλων θεῶν ἀγομένης ἔτι ἐν Ἀνδανίᾳ*», 4. 3. 10. Μᾶς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἱεροῦ ἄλσους τῆς Ἀνδανίας, 4. 33. κ., μᾶς ὁμιλεῖ διὰ τὰ ἐρείπια τῆς παλαιᾶς Ἀνδανίας 4. 33. 6, ἀλλὰ περὶ τῆς θέσεως τῆς συγχρόνου του πόλεως σιωπᾷ. Ἴσως αὕτη ἔκειτο ἀνατολικῶς τοῦ Χαράδρου ἐκεῖ ὅπου εἶχεν ἀνεύρει ἐρείπια παρὰ τὸ Σανδάνι ὁ Curtius, Pelop. II 132.

Ὀκτὼ σταδίους ἀνατολικῶς τῆς παλαιᾶς Ἀνδανίας παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Χαράδρου ἔκειτο τὸ Καρνάσιον ἄλσος, κυρίως ἐκ κυπαρίσσων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦσαν ἱερὰ καὶ ἀγάλματα θεῶν καὶ ἐτελοῦντο τὰ μυστήρια (Παυσ. 4. 33. 4 ἑξ.). Ἡ θέσις του περιγράφεται ὡς κειμένη παρὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ βαθυπέδου καὶ ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὸ σημεῖον τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν τοῦ βαθυπέδου εἰς τὸν Βαλύραν, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὴν κάτω πλευρὰν αὐτοῦ πλησίον τοῦ δυτικοῦ ἄκρου τοῦ σημερινοῦ Μελιγαλᾶ.

Ἐδῶ εἰς τὸν χῶρον τοῦ παλαιοῦ Καρνασίου ἄλσους ἀνευρέθη λείψανον τῆς ἀρχαιότητος ἀνεκτιμήτου ἀξίας, ἡ ὀγκώδης, βάρους 400 περίπου χιλιογράμμων, «ἐπιγραφὴ τῆς Ἀνδανίας», ἡ καταχωρισμένη εἰς τὴν ἔκδοσιν «Inscriptiones Graecae ἐν V (I). 1390, περὶ ἧς εἰς τὸ ἑξῆς ὁ λόγος.

Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς Ἀνδανίας IG V (I) 1390

Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς Ἀνδανίας χαραχθεῖσα τὸ 93 π. Χ. ἀποτελεῖ ἓν κείμενον τοῦ δημοσίου βίου ἀσυνήθως μακρὸν καὶ εἶναι ἡ πλέον ἐκτενὴς ἀπὸ ὅλας τὰς Μεσσηνιακὰς ἐπιγραφάς. Ἡ διάλεκτος τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι μὲν δωρίζουσα, ἐμφανίζει ὅμως σημαντικὴν ἐξέλιξιν πρὸς τὴν Κοινὴν Ἑλληνικὴν μὲ σύνταξιν παρατακτικὴν καὶ ὕφος ἀνεπιτήδευτον, ἐπιγραφικόν. Εἶναι ἑπομένως ἡ γλῶσσά της εὔληπτος, ὡς ἓν ἁπλοῦν κείμενον τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι περιέχει δεκάδας λέξεων γνωστῆς μὲν ἐτυμολογίας, ὅμως διαφόρου καὶ ἀγνώστου ἄλλοθεν σημασίας ἐκ τῆς προτέρας τοῦ χρόνου τῆς ἐπιγραφῆς Ἑλληνικῆς γραμματείας. Ἐπίσης ἔχει ἡ ἐπιγραφὴ καὶ πολλὰς ἄλλας λέξεις, αἵτινες ἐδῶ ἔχουν εἰδικὴν σημασίαν, τὸ πρῶτον ἐνταῦθα ἀπαντωμένην. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἡ ὀρθὴ κατανόησις τοῦ περιεχομένου συναντᾷ δυσχέρειαν εἴς τινα σημεῖα λόγῳ τοῦ κινδύνου τῆς παραπλανήσεως τοῦ ἀναγνώστου ἐκ τῆς γνωστῆς σημασίας τῶν λέξεων.

Ἡ σωρεία τῶν πληροφοριῶν περὶ τοῦ δημοσίου βίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα χαρακτηριστικὰ τῆς διαλέκτου καθιστοῦν τὴν ἐπιγραφὴν ἀληθὲς ὀρυχεῖον πολυτίμων πληροφοριῶν ἀρχαιογνωστικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ W.

Kolbe διδόμενον ἐν τῷ τίτλῳ IG V (I). 1390. Τοῦτο ἔχει χαραχθῆ ἐπὶ δύο μεγάλων ἀσβεστολιθικῶν πλακῶν συνολικῶν διαστάσεων 1.58X0.95X0.19, ὧν ἡ μία εἶχε τεθῆ ἐπὶ τῆς ἑτέρας, ἵνα τὸ κείμενον ἀναγινώσκηται ἐν συνεχείᾳ. Ἡ ἐπιγραφὴ οὕτω ἐχαράχθη ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ δύο χωριστῶν πλακῶν καὶ ὄχι ἐπὶ μιᾶς καὶ μόνης ἀποκοπείσης δῆθεν εἰς δύο, ὡς εἶχε νομισθῆ ὑπό τινων. Ἀνευρέθη ἡ ἐπιγραφὴ παρὰ τὴν πηγὴν Κεφαλόβρυσο ἢ Διβάρι πλησίον τοῦ σημερινοῦ χωρίου Πολίχνη ΝΑ τοῦ λοφώδους χωρίου Κωνσταντῖνοι κατὰ τὸ 1858, ἀμέσως δὲ ἐνετοιχίσθησαν τὰ δύο μέλη της ἑκατέρωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ τότε ἀνεγειρομένου ναοῦ τοῦ χωρίου Κωνσταντῖνοι. Διαβαίνων κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο τυχαίως διὰ τοῦ χωρίου ὁ φιλόλογος καθηγητὴς τοῦ γυμνασίου Ἀνδριτσαίνης Ἀντώνιος Βλαστὸς καὶ πληροφορηθεὶς τὸ γεγονὸς ἀντέγραψεν ἐπιμελῶς τὸ κείμενόν της καὶ τὸ ἀπετύπωσεν, εἶτα δὲ τὸ ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις καθηγητὴν Στέφανον Κουμανούδην. Ὁ Κουμανούδης τὸ ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «Φιλόπατρις» τὴν 29-11—1858, βραδύτερον δὲ ἐπὶ τῇ βάσει ἐπανειλημμένων βελτιωμένων ἀναγνώσεων τοῦ Βλαστοῦ ἀνεδημοσιεύθη διωρθωμένον καὶ τὸ κείμενον δίς, τὴν 5.-1. καὶ τὴν 28. 3. 1869 εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα.

Ὁ τόπος τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι προφανῶς ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν τῆς ἀρχικῆς της τοποθετήσεως εἰς τὸ Καρνάσιον ἄλσος, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν ἡ πηγὴ καὶ τότε, συμφώνως πρὸς τὰς τοπογραφικὰς ἐνδείξεις τοῦ Παυσανίου ἐν 4. 33. 4-6.

Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἔγραψαν κατὰ τὸ σχόλιον τοῦ ἐκδότου Kolbe ἀκολούθως οἱ ξένοι: *Sauppe* Abhandl. d. Kgl. Ges. d. Wiss. zu Göttigen VIII 1860, *Seeliger* Messenien und der achäischer Bund 27, *W. Kolbe*, SB. d. Berl. Ak. 1905, 57 sqq., *Niese* Nachrichten d. Gött. Ges. der Wiss. 1906, Hiller - Lattermann 71. Winckelmanns - Programm 1911, 31 sqq.

Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔγραψαν περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ὁ γυμνασιάρχης Περ. Στυλιανόπουλος ἐν «Ἱστορία τῆς Μεσσηνίας» Ἀθῆναι 1954. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀνέγνωσαν καὶ ἐνέκριναν δύο Ἀκαδημαϊκοί, ὁ Ἀντ. Κεραμόπουλος, ὅστις καὶ τὸ προλογίζει, καὶ ὁ Σωκρ. Κουγέας. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ ἀείμνηστος συγγραφεὺς διαπραγματεύεται τὸ θέμα τῆς Ἀνδανίας καὶ ἑρμηνεύει τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιγραφῆς ἐκτενῶς εἰς ἔκτασιν 20 σελίδων, 81—83 καὶ 214—228. Ἐν τούτοις ἐξ ἀνεπαρκοῦς διερευνήσεως τῶν ἰδιοτύπων γλωσσικῶν στοιχείων τοῦ κειμένου ἡ διδομένη ἑρμηνεία γέμει παρανοήσεων καὶ παρερμηνειῶν.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἓν βιβλίον λογίου γυμνασιάρχου, ἀναγνωσθὲν καὶ ἐγγράφως ἐπιδοκιμασθὲν ὑπὸ δύο Ἀκαδημαϊκῶν ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν, δίδει ὑπὸ τύπον ἐγκυρότητος εἰδήσεις ἀνακριβεῖς καὶ συγκεχυμένας μὲ παρώθησεν εἰς διερεύνησιν τῆς ἐπιγραφῆς καὶ εἰς ἔκδοσιν τοῦ κειμένου της μετὰ συνοπτικῆς ἱστορικῆς εἰσαγωγῆς, μεταφράσεως, σχολίων ἑρμηνευτικῶν καὶ πραγματολογικῶν καθὼς καὶ ἐπισημάνσεως τῶν ἰδιαζούσης μορφῆς στοιχείων τῆς Δωρικῆς μεσσηνιακῆς διαλέκτου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Εἰσαγωγικαὶ πληροφορίαι

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιγραφῆς δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ κατὰ τοὺς σημερινοὺς ὅρους ὡς ἓν κρατικὸν Κανονιστικὸν Διάταγμα ἢ Κανονισμός, διὰ τοῦ ὁποίου διακανονίζεται λεπτομερῶς ὁ τρόπος καθ' ὃν θὰ τελοῦνται τὰ μυστήρια ὑπὸ τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Κράτους τῆς Ἀνδανίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 55ου (ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Κορίνθου καὶ δουλώσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους τὸ 146 π. Χ.), ἤτοι ἀπὸ τοῦ 92 π. Χ. καὶ ἑξῆς, παραχωροῦντος τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν μυστηρίων καὶ

παραιτουμένου αὐτῆς ἐφεξῆς τοῦ Μνησιστράτου, ὅστις ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ἀνέκαθεν ἰδιοκτήτου τῶν μυστηρίων ἱερατικοῦ γένους ἀπεφάσισε νὰ ἀποσυρθῇ ἔναντι ἀνταλλαγμάτων ἀναγραφομένων εἰς τὸ Διάταγμα.

Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μυστήρια εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἐν 4. 1. 5 μνημονευόμενα τῶν Μεγάλων θεῶν (Δήμητρος καὶ Κόρης), τὰ ὁποῖα ἔφερεν εἰς τὴν παναρχαίαν Ἀνδανίαν ἐξ Ἐλευσῖνος Καύκων ὁ Κελαίνου τοῦ Φλύου πρὸς τὸν πρῶτον βασιλέα τῆς Ἀνδανίας Πολυκάονα, υἱὸν τοῦ Λέλεγος, καὶ τὴν σύζυγόν του Μεσσήνην εἰς χρόνους προελληνικούς. Ἂς σημειωθῇ ὅτι ὄχι μόνον ὁ Πολυκάων ἦτο Αἰγαῖος προέλλην ἐκ τῶν Λελέγων, ἀλλὰ καὶ ὁ Καύκων ἦτο προέλλην κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος (8. 345) «καὶ γὰρ — οἱ Καύκωνες — Ἀρκαδικὸν ἔθνος φασί, καθάπερ τὸ Πελασγικόν».

Τὰ μυστήρια ἐτελειοποιήθησαν βραδύτερον μὲ τὴν συμβολὴν ἐπήλυδος μύστου, τοῦ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ὅστις ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς πατρίδος του Ἀττικῆς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Αἰγέως, Παυσ. 4. I. 6. καὶ 2. 6. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παυσανίου ὑπῆρχεν ἀκόμη ὁ *Λύκου δρυμός, ἔνθα ἐκάθηρε τοὺς μύστας*. Τὸ ἱερατικὸν Ἀττικὸν γένος τῶν Λυκομιδῶν τὸ σχετιζόμενον μὲ τὸν Λύκον εἶχε τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν μυστηρίων τῆς Δήμητρος ἐν Φυλῇ, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος ἐν Θεμ. 1 «*τὸ γὰρ Φλυῆσι τελεστήριον, ὅπερ ἦν Λυκομιδῶν κοινὸν ἐπεσκεύασεν* (ὁ Θεμιστοκλῆς)».

Ἔτι μείζονα βελτίωσιν *(μετακόσμησιν)* τῶν μυστηρίων ἔκαμε βραδύτερον ὁ Ἀθηναῖος Μέθαπος «*τελεστὴς καὶ ὀργίων παντοίων συνθέτης*», ὁ ὁποῖος εἶχεν ἱδρύσει διὰ λογαριασμὸν τῶν Θηβαίων «*τῶν Καβείρων τὴν τελετήν*», Παυσ. 4. 1. 7–8.

Ὁ Παυσανίας ἐδῶ δηλοῖ ὅτι ἀρύεται τὴν πληροφορίαν ἀπὸ ἐπιγραφὴν εἰκόνος ἀνατεθειμένης εἰς τὸ ἱερὸν ναΐδριον *(κλίσιον)* τῶν Λυκομιδῶν ἐν Φυλῇ ὑπὸ τοῦ Μεθάπου. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν λέγει ὁ Μέθαπος ὅτι ἵδρυσε τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης εἰς τὴν ἔνδοξον Ἀνδανίαν, ἐκεῖ ὅπου ἡ Μεσσήνη ἵδρυσε τὴν τελετὴν ποὺ τῆς ἐδίδαξεν ὁ Καύκων καὶ συνεπλήρωσεν ἐπιδεξίως ὁ Λύκος.

Μέχρις ἐδῶ τὰ μυστήρια ποὺ ἱδρύθησαν ἐπὶ Μεσσήνης καὶ εἶτα διε — καὶ μετεκοσμήθησαν ὑπὸ τοῦ Λύκου καὶ τοῦ Μεθάπου εἶναι τὰ μυστήρια μόνων τῶν Μεγάλων θεῶν Δήμητρος καὶ Κόρης. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ὅμως τοῦ 93 π. Χ. βλέπομεν νὰ τελοῦνται τὰ μυστήρια διὰ τοὺς θεούς: Ἑρμῆν, Ἀπόλλωνα Καρνεῖον, Δήμητρα, Ἄγναν (=Κόρην) καὶ Μεγάλους θεοὺς (ἄρρενας), συνεπῶς ἔχουν προστεθῇ καὶ πρόσθετοι θεοί. Καὶ τοῦ μὲν Ἀπόλλωνος ἡ λατρεία εἰκάζεται ἐδῶ ἐπελθοῦσα ἀρχαιόθεν, ἀφ' ἧς οἱ Μεσσήνιοι ἐκλιπόντων γνησίων ἀπογόνων τοῦ Πολυκάονος μετὰ πέντε γενεὰς *ἐπηγάγοντο βασιλέα Περιήρην τὸν Αἰόλου, παρὰ τὸν ὁποῖον ἀφίκετο Μελανεὺς τοξεύων ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ διὰ τοῦτο Ἀπόλλωνος εἶναι νομιζόμενος* (Παυσ. 4. 2. 2). Ὁ Μελανεὺς ἐνώκησε τὴν πόλιν Οἰχαλίαν κληθεῖσαν οὕτω ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του, κειμένην δὲ εἰς τὸ Καρνάσιον. Ἡ Οἰχαλία ἐκαλεῖτο *τὸ ἀρχαῖον* καὶ *Εὐρύτιον* (4. 2. 3) ἐκ τοῦ Εὐρύτου υἱοῦ τοῦ Μελανέως (4. 3. 10 καὶ 4. 33. 5). Δηλαδὴ ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς θρῦλος ὑποδηλοῖ τὴν ἄφιξιν τῶν Αἰολέων εἰς τὴν Μεσσηνίαν, τὴν ἀνάμειξιν αὐτῶν μετὰ τῶν ἰθαγενῶν καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὴν τῆς Δήμητρος, οὖσαν προελληνικήν. Ὅτι ἡ εἰσαχθεῖσα λατρεία ἐστερεώθη ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐκ τοῦ ἐν 4. 3. 10 χωρίου, καθ' ὃ ὁ *Συβότας*, βασιλεὺς Δωριεὺς τῆς Μεσσηνίας τῆς ἕκτης γενεᾶς ἀπὸ Κρεσφόντου, *κατεστήσατο κατὰ τὸ ἔτος ἕκαστον θύειν τὸν βασιλεύοντα, καὶ Εὐρύτῳ τῷ Μελανέως ἐναγίζειν ἐν Οἰχαλίᾳ πρὸ τῆς τελετῆς τῶν Μεγάλων θεῶν* (*ἀγομένης ἔτι ἐν Ἀνδανίᾳ.*) Φυσικὰ τὰ ἐναγίσματα αὐτὰ εἰς τὸν ἥρωα Εὔρυτον γίνονται ἐπειδὴ οὗτος ἦτο ἔγγονος τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἡ δὲ στενὴ πίστις πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα μαρτυρεῖται διήκουσα ἕως καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ 370, ἀφοῦ ἐπὶ τῇ ἀνιδρύσει τῆς Μεσσήνης εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἰθώμης οἱ Μεσσήνιοι θύοντες εἰς τοὺς θεοὺς ἐπεκαλοῦντο καὶ τοὺς ἥρωας Μεσσήνην, *Εὔρυτον*, τὸν ἔγγονον τοῦ

'Απόλλωνος κλπ. (4. 27 6) καὶ εἰς τὸ ἐφ' ἡμῶν *Καρνάσιον ἄλσος, τὸ ἀρχαῖον Οἰχαλία...ὑδρία τε ἡ χαλκῆ καὶ Εὐρύτου τοῦ Μελανέως τὰ ὀστᾶ ἐφυλάσσετο ἐνταῦθα* (4, 33. 4 5). 'Επομένως ἡ ἀρχαιόθεν εἰσαχθεῖσα λατρεία τοῦ 'Απόλλωνος (ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῶν πρωτοελλήνων) ἐνηρμονίσθη μὲ τὴν λατρείαν τῶν Μεγάλων θεῶν καὶ διετηρήθη μέχρι τῶν ἡμερῶν τῆς ἐπιγραφῆς τῆς 'Ανδανίας, ὥστε ἡ τέλεσις τῶν μυστηρίων καὶ διὰ τὸν 'Απόλλωνα δὲν γεννᾷ ἀπορίαν.

'Η παρουσία ἐπίσης τοῦ θεοῦ 'Ερμοῦ εἰς τὰ μυστήρια μετὰ τῆς Δήμητρος, Κόρης καὶ 'Απόλλωνος δὲν δύναται νὰ δημιουργῇ ἀπορίας, δεδομένου ὅτι ὁ 'Ερμῆς εἶναι θεὸς χθόνιος καὶ κατ' ἐπάγγελμα ψυχοπομπός. 'Επομένως εἰς τὰ μυστήρια, ὅπου πιθανολογεῖται ὅτι ἐγίνετο ἀναπαράστασις τῆς ἁρπαγῆς τῆς Κόρης ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος - "Αδου, ἡ παρουσία ἑνὸς θεοῦ τακτικοῦ ἐπισκέπτου τοῦ Κάτω κόσμου δὲν εἶναι ἄνευ δικαιολογίας.

'Εκεῖνο ὅμως ποὺ δημιουργεῖ μεγάλην ἀπορίαν εἶναι ἡ ταυτότης τῶν Μεγάλων θεῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι καθαρὰ ἄρρενες εἰς τὴν 'Επιγραφήν. Περιέργειαν προκαλεῖ καὶ ὁ τρόπος ποὺ ὁμιλεῖ διὰ τοὺς Μεγάλους θεοὺς (πανταχοῦ θήλεις) ὁ Παυσανίας ἐν 4. 33. 4–5, ἔνθα περιγράφει τὰ εὑρισκόμενα ἐντὸς τοῦ Καρνασίου ἄλσους ἱερά: «*Θεῶν δὲ ἀγάλματα, 'Απόλλωνός ἐστι Καρνείου ⟨καὶ 'Αγνῆς⟩ καὶ 'Ερμῆς φέρων κριόν· ἡ δὲ 'Αγνὴ Κόρης τῆς Δήμητρός ἐστιν ἐπίκλησις — τὰ δὲ ἐς τὰς Θεὰς τὰς μεγάλας — δρῶσι γὰρ καὶ ταύταις ἐν Καρνασίῳ τὴν τελετὴν — ἀπόρρητα ἔστω μοι.* 'Αφοῦ ἐμνημόνευσε καὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην, διατὶ τὰς ἐπαναλαμβάνει καὶ ὡς Μεγάλας θεὰς καὶ μάλιστα ὑπὸ τὸ πρόσχημα *δρῶσι καὶ ταύταις τὴν τελετήν.* Τί σημαίνει αὐτὸ τὸ *καί*, ἀφοῦ ἦτο πασίγνωστον ὅτι ἡ τελετὴ ἐγίνετο κατὰ πρῶτον λόγον διὰ *ταύτας.* "Ισως εἶχεν ἀκούσει τι διὰ *τοὺς* Μεγάλους θεοὺς καὶ δυσπιστῶν ἠθέλησε νὰ τὸ διορθώσῃ εἰς *τάς.* 'Ο Sauppe θεωρεῖ ὅτι ἐδῶ ὁ Παυσανίας πλανᾶται. Οἱ κάτοικοι τῆς 'Ανδανίας ἐτέλουν τὰ μυστήρια *καὶ* διὰ *τοὺς* Μεγάλους θεούς.

Ποῖοι εἶναι ὅμως αὐτοὶ οἱ Μεγάλοι θεοί; 'Ο Toepffer καὶ ἄλλοι νομίζουν ὅτι πρόκειται περὶ τῶν Διοσκούρων. Βεβαίως οἱ Διόσκουροι ἐτιμῶντο ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ κατὰ τὰς τελετὰς ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τῆς ἀνακτιζομένης Μεσσήνης συνδρομῇ τοῦ 'Επαμεινώνδα καὶ 'Επιτέλους οἱ *Μεσσήνιοι ἔθυον Διὶ 'Ιθωμάτᾳ καὶ Διοσκούροις* (4. 27. 6). Καὶ ὑπῆρχε μὲν *μήνιμα* αὐτῶν κατὰ τῶν Μεσσηνίων, ἀρξάμενον *πρὸ τῆς ἐν Στενυκλήρῳ μάχης* δι' ἀσέβειαν νέων τινῶν πρὸς τὴν ἑορτὴν των (4. 27. 1 καὶ 3) καὶ δυσμένεια (4. 16. 5 καὶ 9) ἀλλὰ ὡς διεμηνύθη δι' ὀνείρου πρὸς τὸν 'Επαμεινώνδα «*τὸ μήνιμα ἤδη πέπαυται τὸ Διοσκούρων Μεσσηνίοις* (4. 26. 6) καὶ *οὐκ ἦν ἔτι τοῖς Διοσκούροις ἀκούσιος τῶν Μεσσηνίων ἡ κάθοδος* (4. 27. 3).

'Εν τούτοις ὁ Sauppe νομίζει ὅτι οἱ Μεγάλοι θεοὶ εἰς τὴν 'Ανδανίαν δὲν εἶναι οἱ Διόσκουροι, ἀλλὰ οἱ Σαμόθρακες Κάβειροι. 'Η γνώμη τοῦ Sauppe φαίνεται νὰ εἶναι ἡ ὀρθὴ διὰ τοὺς ἀκολούθους λόγους:

'Απὸ τὸν Παυσανίαν ἐν 9. 25. 5—10 πληροφορούμεθα ὅτι εἰς τὰς Θήβας ὑπῆρχεν ἄλσος τῆς Δήμητρος Καβειρίας καὶ Κόρης, βατὸν μόνον εἰς τοὺς μεμυημένους καὶ ὅτι ὀλίγον ἀπωτέρω ἦτο καὶ τὸ ἱερὸν τῶν Καβείρων. 'Επίσης ὅτι οἱ Κάβειροι εἶχον λάβει εὐνοίᾳ τῆς Δήμητρος τὴν *παρακαταθήκην τῆς τελετῆς.* 'Ο ἴδιος ὁ Παυσανίας, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, μᾶς ἐπληροφόρησεν ὅτι ὁ Μέθαπος ὁ ὁποῖος «*κατεστήσατο καὶ Θηβαίοις τῶν Καβείρων τὴν τελετήν*», εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος καὶ εἰς τὴν 'Ανδανίαν «*μετεκόσμησε τῆς τελετῆς ἔστιν ἅ*». (4. 1. 7). Εἶναι πολὺ λογικὸν νὰ συμπεράνῃ τις ὅτι ἡ μετακόσμησις δὲν ἐσήμαινεν ἄλλο τι, εἰ μὴ τὴν εἰς τὰ μυστήρια τῆς Δήμητρος προσθήκην καὶ τῶν τελεσμάτων τῶν Καβείρων, πρᾶγμα ποὺ ὑπήγετο εἰς τὴν εἰδικότητά του ὡς «*τελεστοῦ καὶ συνθέτου παντοίων ὀργίων*». "Ωστε ὅπως εἰς τὰς Θήβας ἔχομεν τὸ ἄλσος τῆς Δήμητρος καὶ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἱερὸν τῶν Καβείρων, ὅπερ ὁ Μέθαπος «*κατεστήσατο*», ἔτσι ἔχομεν

παραλλήλως καὶ εἰς τὴν Ἀνδανίαν τὸ ἄλσος τῆς Δήμητρος καὶ τῶν ἄλλων θεῶν καὶ τώρα προστίθενται (προφανῶς μὲ τὴν *μετακόσμησιν* τοῦ Μεθάπου) καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν Καβείρων — Μεγάλων θεῶν καὶ συγχρόνως συνάπτονται καὶ τὰ τελέσματα τῶν Καβείρων (ὡς ταῦτα εἶχον προστεθῆ εἰς Θήβας) ὁμοῦ μετὰ τῶν τῆς Δήμητρος καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς δραστηριότητος τοῦ Μεθάπου εἰς τὰς Θήβας καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς Μεσσηνίαν νομίζει ὁ Sauppe ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι οὗτος ἐκτὸς τῆς χρονικῆς περιόδου τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ἤτοι μεταξὺ τοῦ χρόνου τῶν μαχῶν Λεύκτρων καὶ Μαντινείας.

Τὰ μυστήρια, τῶν ὁποίων ἡ ἐξέλιξις καὶ τελειοποίησις ἀνεγράφη ἀνωτέρω, ὑπέστησαν κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν αἰώνων περιπετείας. Ἀπὸ τῆς προελλαδικῆς ἐποχῆς τοῦ Πολυκάονος, πιθανῶς πρὸ τοῦ 3000 π. Χ. μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Α΄ Μεσσηνιακοῦ πολέμου, 710 π. Χ., ἐλειτούργησαν ὁμαλῶς καὶ συνεχῶς, μὴ μνημονευομένης διαταραχῆς τινος αὐτῶν. Μετὰ τὴν κατάληψιν ὅμως τῆς Μεσσηνίας ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ὑπέστησαν διωξιν τὰ ἄσχετα μὲ τοὺς θεοὺς τῶν Λακώνων ἱερὰ καὶ οἱ κάτοχοι τῶν μυστηρίων τῆς Ἀνδανίας, «*οἱ τοῦ γένους τῶν ἱερέων καὶ θεαῖς ταῖς Μεγάλαις τελοῦντες τὰ ὄργια ἀπεχώρησαν ἐς Ἐλευσῖνα*» (Παυσ. 4. 14. 1).

Τὸ ἐξόριστον γένος τῶν ἱερέων εἰς τὸν μετὰ 100 ἔτη Β΄ Μεσσηνιακὸν πόλεμον (τὸν Α΄ εἶχον διεξαγάγει κατὰ Τυρταῖον οἱ πατέρες τῶν πατέρων 4. 15. 2) ἐπανῆλθεν εἰς Μεσσηνίαν ἐξ Ἐλευσῖνος (4. 15. 7) καὶ μετεῖχε τοῦ πολέμου. Ὡς ἱεροφάνται ὅμως δὲν μετεῖχον ἐνεργῶς καὶ ἐνόπλως τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ «*τοὺς τελευταίους τῆς ἑαυτῶν στρατιᾶς ἐνήγειρον*». Εἶναι φυσικὸν ὅτι μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἔκβασιν καὶ τοῦ Β΄ πολέμου θὰ ἀπεχώρησαν καὶ πάλιν εἰς Ἐλευσῖνα.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Μεσσηνίων τὸ 370 π. Χ. καὶ τὴν διὰ κηρύκων τοῦ Ἐπαμεινώνδα πρόσκλησιν τῶν ἐν διασπορᾷ Μεσσηνίων νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ ἀνακτίσουν τὴν πρωτεύουσάν των, μαζὶ μὲ τὸ πλῆθος τῶν Μεσσηνίων ἀθρόως παλινοστούντων εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος πρῶτοι ἐπανῆλθον ἐξ Ἐλευσῖνος καὶ οἱ τοῦ ἱερατικοῦ γένους τῶν μυστηρίων τῆς Δήμητρος. Καὶ ὅταν εἰς τὰς κλιτῦς τῆς Ἰθώμης ὁ Ἀρκὰς στρατηγὸς τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων τοῦ Ἐπαμεινώνδα Ἐπιτέλης ἀνεῦρε κατόπιν ὀνείρου τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀριστομένους ταφεῖσαν χαλκῆν ὑδρίαν, τὴν ἐμπεριέχουσαν τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην τῆς τελετῆς τῶν Μεγάλων θεῶν, τὸ κείμενον τῆς τελετῆς, ποὺ ἦτο ἐγγεγραμμένον εἰς «κασσίτερον ἐληλασμένον εἰς τὸ λεπτότατον» συνεστραμμένον εἰς κύλινδρον (4. 26. 8), οἱ ἀπόγονοι τοῦ ἱερατικοῦ γένους, οἱ ἐπανελθόντες ἐκ τῆς ξένης ἔσπευσαν νὰ τὸ ἀντιγράψουν «ἐς βίβλους» (Παυσ. 4. 27. 5). Καὶ αἱ βίβλοι αὐταὶ εἶναι «τὰ βιβλία ἃ δέδωκε Μνασίστρατος», τὰ μνημονευόμενα ἐν τῷ στίχῳ 12 τῆς ἐπιγραφῆς.

Εἶναι λίαν πιθανὸν ὅτι μετὰ τὴν κατὰ τὴν θείαν ἐπίνευσιν τῶν ὀνείρων τοῦ Ἐπαμεινώνδα καὶ τοῦ Ἐπιτέλους (4. 27. 6 καὶ 7) ἀνεύρεσιν ἐν Ἰθώμῃ τῆς τεθαμένης ὑπὸ τοῦ Ἀριστομένους ὑδρίας μὲ τὴν ἐν αὐτῇ κασσιτερίνην κυλινδρικὴν βίβλον τὴν περιέχουσαν τὸ τυπικὸν τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων, τὸ ὁποῖον ἀπεκρυπτο γράφησαν οἱ τοῦ ἱερατικοῦ γένους ἱεροφάνται (4. 27. 5), θὰ ἐσχεδιάσθη καὶ ἡ ἐπαναλειτουργία τῶν μυστηρίων. Ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἄφιξις εἰς Μεσσηνίαν τοῦ Μεθάπου, ἱεροφάντου καὶ τελεστοῦ τιμωμένου παρὰ τῶν Θηβαίων, ἔχοντος ἐγκαινιάσει προσφάτως τὸ ἱερὸν τῶν Καβείρων εἰς τὰς Θήβας, καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἡ εἰς κατάλληλον κλῖμα δραστηριότης ἐν Μεσσήνῃ, ἐξηγεῖ ὅτι ἡ γενομένη μετακόσμησις τῆς τελετουργίας τῶν μυστηρίων δὲν ἦτο ἄλλο τι ἢ

ἡ προσθήκη εἰς τὰ μυστήρια καὶ τῶν Μεγάλων θεῶν, δηλαδὴ τῶν Καβείρων τῆς Σαμοθράκης.

Ἂν τὰ μυστήρια κατὰ τὴν μεταπελευθερωτικὴν περίοδον τελοῦνται εἰς τὸ Καρνάσιον, ὅπερ ἀναμφιβόλως τὸ 370 θὰ εἶχεν εὑρεθῇ ἐστερημένον πάσης λατρευτικῆς ἐγκαταστάσεως ἢ εἰς Μεσσήνην ἢ ἀλλαχοῦ, καὶ πότε μετεφέρθησαν καὶ πάλιν εἰς τὸ Καρνάσιον, δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν. Βεβαίως τὸ ἱερατικὸν γένος ποὺ εἶχεν ἀνέκαθεν τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν μυστηρίων καὶ τὸ δικαίωμα τῆς τελέσεως αὐτῶν κατήγετο ἐξ Ἀνδανίας. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὅμως τοῦ 370 ἀνεκτίσθη μὲν ἡ Μεσσήνη τὸ 365, ἀλλὰ ὄχι καὶ ἡ Ἀνδανία, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάκτισις ἐθεωρήθη ὡς ἀντενδεικνυομένη, καθὼς καὶ τῆς Οἰχαλίας, λόγῳ τῶν παλαιῶν ἐπανειλημμένων ἀτυχημάτων. Ἡ ἀνάκτισις τῆς Ἀνδανίας ἔγινε βραδύτερον, πάντως μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην. Ἐξ ἄλλου εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ ἱερατικὸν γένος εἶχεν ἐγκατασταθῇ μετὰ τὸ 370 ἐν Μεσσήνῃ ἐκεῖ δὲ ἔμεινεν ἐγκατεστημένον ἕκτοτε ἐπὶ σειρὰν αἰώνων ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Καὶ εἶναι μὲν πιθανὸν ὅτι τὰ μυστήρια, ὡς μετεκοσμήθησαν ὑπὸ τοῦ Μεθάπου, κάποτε ἤρχισαν καὶ πάλιν νὰ τελοῦνται, ποῦ ὅμως καὶ πότε ἔγινε τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν. Ἡ ἀπόστασις τοῦ Καρνασίου ἀπὸ τῆς Μεσσήνης ὑπολογίζεται περὶ τὰ 12 χμ. Ὅθεν ἦτο δυνατὸν τὸ ἐν Μεσσήνῃ ἔχον τὴν ἕδραν του ἱερατικὸν γένος νὰ μετέβαινεν ἐκεῖ πρὸς τέλεσιν τῆς ἑορτῆς ἐπίτηδες εἰς ἐποχὴν καθωρισμένην. Ἠδύνατο ὅμως *καὶ νὰ τὰ τελῇ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἰθώμης*, δεδομένου ὅτι ἠσκεῖτο ἡ λατρεία καὶ εἰς τὴν Μεσσήνην, ὅπου «*καὶ Δήμητρος ἱερὸν Μεσσηνίοις ἐστὶν ἅγιον*» 4. 31. 9.

Ὅτι τὸ ἱερατικὸν γένος κατῴκει εἰς Μεσσήνην καὶ ἤσκει μεγάλην πολιτικὴν ἐπιρροήν, τὸ γνωρίζομεν ἐκ δύο ἐπιγραφῶν τῆς Μεσσήνης ἀνακαλυφθεισῶν ὑπὸ τοῦ Ὀρλάνδου (Ἀρχ. Ἐφ. 1965 σελ. 110 ἑξ.). Εἰς τὴν μίαν ἐκ τούτων τοῦ ἔτους 2/3 μ.Χ. βλέπομεν ὡς γραμματέα τῶν συνέδρων τὸν Φιλοξενίδαν καὶ εἰς τὴν ἑτέραν τοῦ 42 μ. Χ. συναντῶμεν ὡς Γραμματέα τῶν Συνέδρων τὸν Μνασίστρατον, υἱὸν τοῦ Φιλοξενίδα, τιμώμενον διὰ στήλης ὡς εὐεργετοῦντα «*μεγαλοψύχως καὶ μεγαλομερῶς ἀξίως τῶν προγόνων καὶ τοῦ Φιλοξενίδα τοῦ πατρός*». Ἐκ τοῦ ὅτι καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς — γόνοι προγόνων ἀξίων — ἀσκοῦν διαδοχικῶς ἐπὶ δύο γενεὰς τὸ ὕπατον ἀξίωμα τοῦ Γραμματέως τῶν Συνέδρων, σημαίνει ὅτι οὗτοι εἶναι πολῖται τῆς Μεσσήνης καὶ κάτοικοι αὐτῆς. Εἶναι ὀφθαλμοφανὲς ὅτι τὸ γένος τοῦτο τοῦ Μνασιστράτου υἱοῦ τοῦ Φιλοξενίδα δὲν εἶναι διάφορον τοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς Ἀνδανίας Μνασιστράτου τοῦ ἱεροφάντου.

Τὸ πιθανώτερον λοιπὸν εἶναι ὅτι τὰ μυστήρια ἐτελοῦντο ὑπὸ περιωρισμένην μορφήν, ἴσως δὲ ὄχι εἰς τὸ Καρνάσιον καὶ ἐπισήμως, καὶ διὰ νὰ ἐπισημοποιηθοῦν καὶ νὰ καταστήσουν εὐρυτέραν τὴν δημοσίαν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ ἐχρειάζετο κάποια θεία ἔγκρισις. Τοῦτο εἰκάζεται ὅτι ἔγινεν αἰσθητὸν καὶ ἐπεχειρήθη περὶ τὸ 100 π. Χ. ἢ 20—30 ἔτη πρότερον. Τὴν εἰκασίαν στηρίζω εἰς τὴν τὸ 1904 εὑρεθεῖσαν ἐν Ἄργει ἐπιγραφὴν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, ἔνθα ἐλειτούργει καὶ μαντεῖον τοῦ θεοῦ. Ἡ ἐπιγραφὴ περιγράφεται ὑπὸ W. Vollgraff ἐν BCH 33 (1909) σ. 177 ἑξ. Ἡ γραφὴ τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι τοῦ Β′/Α′ αἰ. ὁ δὲ χρησμὸς τοῦ ἐν Ἄργει μαντείου ἔχει ὡς ἑξῆς. «*Χρηστήριος ὁ γενόμενος τᾷ πόλει τῶν Μεσσανίων ἀνεγράφη κατὰ τὸ ψάφισμα τῶν ἀρχόντων καὶ συνέδρων μαντευομένου Μνασιστράτου τοῦ ἱεροφάντα περὶ τᾶς θυσίας καὶ τῶν μυστηρίων. Ὁ θεὸς ἔχρησε· Μεγάλοις θεοῖς Καρνείοις καλλιεροῦντι κατὰ τὰ πάτρια. Λέγω δὲ καὶ Μεσσανίοις ἐπιτελεῖν τὰ μυστήρια*». Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς βλέπομεν τὰ ἀκόλουθα :

Τὸ ἐρώτημα τοῦ χρησμοῦ τὸ ὑποβάλλει ἡ πόλις τῆς Μεσσήνης καὶ ὄχι τῆς Ἀνδανίας. Τὸ ὑποβάλλει δὲ διὰ τοῦ Μνασιστράτου. Ὁ θεὸς ἐγκρίνει νὰ γίνωνται

αἱ θυσίαι καὶ νὰ τελοῦνται τὰ μυστήρια (δύο διακεκριμέναι ἐνέργειαι) κατὰ τὰ πάτρια ὑπὸ τῶν «Μεσσανίων». Ἴσως τὸ *κατὰ τὰ πάτρια* σημαίνει εἰς τὸν πατροπαράδοτον τόπον τοῦ Καρνασίου ἄλσους. Τὸ *Μεσσανίοις* δὲν διευκρινίζεται ἂν ἐννοῇ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως Μεσσήνης, ἢ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Μεσσηνίας, ὡς συνήθως καὶ τότε ἐσήμαινε. Καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ *Μεγάλοι θεοὶ Κάρνειοι* μένει σκοτεινόν, χρησμός. Ἴσως ὁ χρησμὸς ἐζητήθη ὑπὸ τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἀνῆκεν ὁ Μνησίστρατος, ὁ ἐπισπεύδων τὴν ἀπάντησιν τοῦ θεοῦ. Καὶ ἴσως ὁ Μνασίστρατος, ὁ ὢν τῷ 93 π.Χ. ἤδη γέρων (πρβλ. «*καὶ τὰς γενεὰς αὐτοῦ*» τέκνα καὶ τέκνων τέκνα) νὰ εἶχε ζητήσει νέος ὢν πρότερον τὴν ἀπάντησιν ἤτοι 40 - 50 ἔτη προηγουμένως, λ. χ. τὸ 130 π. Χ., ὁπότε θὰ ἐσήμαινεν ὅτι ἀπὸ τοῦ 130 ἕως τὸ 93 π. Χ. ἐτέλει ὡς ἰδιοκτήτης τὰ μυστήρια εἰς τὸ Καρνάσιον, ἀφοῦ ὁ θεὸς εἶχεν ἐγκρίνει τὴν ἐκεῖ — κατὰ τὰ πάτρια — λειτουργίαν των. Ἐπομένως κατὰ τὴν ἐκδοχὴν αὐτὴν μετὰ τὸν χρησμὸν τοῦ 130 π.Χ. θὰ ἐτέθησαν εἰς λειτουργίαν αἱ θυσίαι καὶ τὰ μυστήρια εἰς τὸ Καρνάσιον ἄλσος καὶ ὅταν ὁ Μνασίστρατος ἐπροχώρησεν εἰς τὴν ἡλικίαν τὸ 93 π. Χ. ἐφρόντισε νὰ τὰ ἐκχωρήσῃ εἰς τὸ γειτονικὸν κράτος τῆς Ἀνδανίας, ἀφοῦ πρότερον ἐξησφάλισεν ἀνταλλάγματα οἰκονομικὰ ἰσόβια καὶ κατωχύρωσε διὰ νόμου τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀψόγου συνεχίσεως τῆς τελέσεως αὐτῶν «*εἰς πάντα τὸν χρόνον*».

Ὡς πρὸς τὴν ταυτότητα τῶν Μεγάλων θεῶν, διὰ τοὺς ὁποίους ὁμιλεῖ αἰνιγματωδῶς καὶ ὁ χρησμὸς καὶ ὁ Παυσανίας ἐκφράζω τὴν γνώμην ὅτι οἱ πρόσθετοι αὐτοὶ θεοί, οἱ Κάβειροι, υἱοθετηθέντες κατὰ ζῆλον Θηβαϊκὸν ἐν ἐποχῇ εὐφορίας ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ἐξέπεσαν σὺν τῷ χρόνῳ, ἰδίᾳ ὅταν ἐσημειώθη εἰσβολὴ νέων θεῶν ἔξωθεν καὶ μάλιστα εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ὅτε καὶ ἡ λατρεία τῶν αὐτοκρατόρων ὡς θεῶν ἦτο νόμῳ ἐπιβεβλημένη. Πρὸ τῶν νέων θεῶν, οἱ Κάβειροι, στερηθέντες προστάτου καὶ μὴ ἔχοντες ἰσχυροὺς τίτλους φιλίας πρὸς τοὺς Μεσσηνίους κατελύθησαν, αὐτὸς δὲ εἶναι προφανῶς καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Παυσανίας τὸ 160 μ. Χ. δὲν τοὺς συνήντησεν ἐν Μεσσηνίᾳ, εἰ μὴ κατὰ θῆλυ πλέον γένος.

Ἡ Ἐπιγραφὴ εὑρεθεῖσα κατὰ χώραν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ τότε κράτους τῆς Ἀνδανίας εἰκάζεται ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸ κράτος αὐτῆς. Οὐδαμοῦ ὅμως τῆς ἐπιγραφῆς ὑπάρχει ἔνδειξίς της ἐπιβεβαιοῦσα τοῦτο.

Ὑπάρχει ἡ ἔνδειξις *πόλις* (= κράτος), στέφανος διδόμενος εἰς τὸν Μνασίστρατον ὑπὸ τῆς *πόλεως* 53, τὰ περισσεύματα δίδονται εἰς τὰ ἔσοδα *(ἐσόδους) τῆς πόλεως*. Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ πόλις, δηλ. ποῖον κράτος, διότι ἐδῶ κινητοποιεῖται ὅλον τὸ κράτος, τῆς Ἀνδανίας ἢ τῆς Μεσσήνης; Ὑπάρχει περαιτέρω ὀνοματολογία τῶν ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν: *Γερουσία* 47, *ἄρχοντες* καὶ *Σύνεδροι* 58, *Πρυτανεῖον* ἐλέγχον τὰ πεπραγμένα 112, *πολέμαρχοι* ἐπιτηροῦντες τὰς παρανομίας 164, *Ταμίαι* καὶ οἰκονομικὸς ἔφορος *(ἐπιμελητὰς)* 51. Ἐπίσης κινητοποιεῖται ὁλόκληρος ἡ κοινωνία μαζὶ μὲ τὸν κρατικὸν μηχανισμόν, *ἀρχιτέκτων*, *ἀργυροσκόπος*, *ἀγορανόμος*, *ἱερεῖς*, *ἱέρειαι*, *ἀγωνοθέτης*, *ἱεροθύται*, *αὐληταί*, ὁ *μάντις*, *χορευταί*, *κιθαρισταί*. Τὸ κράτος καὶ ἡ κοινωνία συγκεκροτημένη κατὰ τὰς εἰδικότητάς της μετέχει εἰς μεγάλην δημοσίαν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐκδήλωσιν μὲ σῶμα ἀρχόντων τῆς τελετῆς τοὺς *Δέκα*, μὲ σῶμα Οἰκονομικῆς διαχειρίσεως αὐτῆς τοὺς *Πέντε*, μὲ πολυπληθὲς σῶμα διοικητικὸν - θρησκευτικόν, τοὺς *ἱεροὺς* καὶ τὰς *ἱεράς*, καὶ ἀστυνομικόν, τοὺς *ῥαβδοφόρους*. Ἡ ὅλη αὐτὴ διάταξις τοῦ πολυπλόκου μηχανισμοῦ προϋποθέτει μᾶλλον ἓν κράτος ἀπὸ μακροῦ καὶ κατὰ σταθερὸν τρόπον ὠργανωμένον, παρὰ μίαν μικρὰν ὀλιγάριθμον κοινότητα. Ἡ σκέψις αὕτη ὠθεῖ νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ μνημονευομένη πόλις - κράτος προσιδιάζει μᾶλλον πρὸς τὴν Μεσσήνην παρὰ πρὸς τὴν Ἀνδανίαν. Τοῦτο δὲ συμβιβάζεται καὶ πρὸς τὸν χρησμὸν τοῦ ἐν Ἄργει μαντείου, τὸν «*γενόμενον τᾷ πόλει τῶν Μεσσηνίων*» καὶ τὴν φράσιν τοῦ «*λέγω δὲ καὶ Μεσ-*

σανίοις ἐπιτελεῖν τὰ μυστήρια». Διατὶ δὲν ἔλεγεν ὁ χρησμὸς «λέγω δὲ καὶ 'Ανδανεῦσι»; Εἶχεν ἡ μικρὰ 'Ανδανία ὀργάνωσιν τόσον ἐκτεταμένην καὶ ἀπηρτισμένην καὶ πλῆθος πολιτῶν τόσον μέγα καὶ ἐξειδικευκένον; 'Εν τούτοις τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τοῦ 146 π. Χ. ἡ ἀγνώστου θέσεως μικρὰ 'Ανδανία ἦτο κράτος ἀνεξάρτητον, δὲν ἀποκλείει νὰ εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ διοργανωθῆ ἀρτίως, δεδομένου ἄλλως τε ὅτι πρόκειται καὶ περὶ περιοχῆς εὐφορωτάτης. Καὶ ἦτο φυσικόν, ἐφ' ὅσον ὁ Μνασίστρατος θὰ παρέδιδεν εἰς ἓν κράτος τὸ δικαίωμα τελέσεως τῆς ἑορτῆς, τὸ κράτος τοῦτο νὰ ἦτο αὐτό, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὁποίου ἔκειτο τὸ ἱερὸν ἄλσος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐτελεῖτο ἡ πανήγυρις.

Εἶναι προφανὲς ὅτι ὑπῆρχε καὶ τρίτη πλάξ, ἡ ἀρχικὴ τῆς ἐπιγραφῆς, ὅπου θὰ ἀνεφέροντο οἱ γενικοὶ ὁρισμοὶ καὶ αἱ βασικαὶ διατάξεις περὶ τῶν προσόντων διὰ τὰ ἀξιώματα κλπ., ὡς πείθει ὁ ὑπαινιγμὸς τοῦ στίχ. 130 ἑξ. «ἐξ ὧν *γέγραπται* τοὺς ἱεροὺς κλαροῦσθαι...». Ἡ πλὰξ αὐτὴ ἴσως θὰ ἦτο μικροτέρα, δι' αὐτὸ καὶ ἀπωλέσθη, ἀπαχθεῖσα ἄγνωστον πότε, διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον καὶ ἡ ἐπιγραφὴ στερεῖται πάσης εἰσαγωγῆς.

Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς IG V (1) 1390

Περὶ ἱερῶν καὶ ἱερᾶν. *Ὁ γραμματεὺς τῶν Συνέδρων τοὺς γενηθέντας ἱεροὺς ὁρκιξάτω παραχρῆμα, ἅμ μήτις ἀρρωστεῖ, | ἱερῶν καιομένων, αἷμα καὶ οἶνον σπένδοντας, τὸν ὅρκον τὸν ὑπογεγραμμένον. «ὀμνύω τοὺς θεούς, οἷς τὰ μυστήρια ἐπιτε|λεῖται, ἐπιμέλειαν ἕξειν ὅπως γίνηται τὰ κατὰ τὰν τελετὰν θεοπρεπῶς καὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ δικαίου καὶ μήτε αὐ|τὸς μηθὲν ἄσχημον μηδὲ ἄδικον ποιήσειν ἐπὶ καταλύσει τῶν μυστηρίων μηδὲ ἄλλῳ ἐπιτρέψειν, ἀλλὰ κατακολου|θήσειν τοῖς γεγραμμένοις, ἐξορκίσειν δὲ καὶ τὰς ἱερὰς καὶ τὸν ἱερῆ κατὰ τὸ διάγραμμα. εὐορκοῦντι μέν μοι εἴη ἃ τοῖς εὐ|σεβέοις, ἐφιορκοῦντι δὲ τἀναντία» Ἂν δέ τις μὴ θέλει ὀμνύειν, ζαμιούτω δραχμαῖς χιλίαις καὶ ἄλλον ἀντὶ τούτου κλαρωσά|τω ἐκ τᾶς αὐτᾶς φυλᾶς.*

Τὰς δὲ ἱερὰς *ὁρκιζέτω ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἱεροὶ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Καρνείου τᾷ πρότερον ἁμέρᾳ τῶν μυστη|ρίων τὸν αὐτὸν ὅρκον καὶ ποτεξορκιζόντω· «Πεποίημαι δὲ καὶ ποτὶ τὸν ἄνδρα τὰν συμβίωσιν ὁσίως καὶ δικαίως»· τὰν δὲ μὴ|θέλουσαν ὀμνύειν ζαμιούντω οἱ ἱεροὶ δραχμαῖς χιλίαις καὶ μὴ ἐπιτρεπόντω ἐπιτελεῖν τὰ κατὰ τὰς θυσίας μηδὲ μετέ|χειν τῶν μυστηρίων, αἱ δὲ ὀμόσασαι ἐπιτελούντω —* **Οἱ δὲ γεγενημένοι ἱεροὶ καὶ ἱεραὶ** *ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ|ἔτει ὀμοσάντω τὸν αὐτὸν ὅρκον ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ μηνὶ πρὸ τῶν μυστηρίων. Παραδόσιος. Τὰν δὲ κάμπτραν καὶ τὰ | βιβλία, ἃ δέδωκε Μνασίστρατος, παραδιδόντω οἱ ἱεροὶ τοῖς ἐπικατασταθέντοις, παραδιδόντω δὲ καὶ τὰ λοιπά, ὅσα|ἂν κατασκευασθεῖ χάριν τῶν μυστηρίων. Στεφάνων. Στεφάνους δὲ ἐχόντω οἱ μὲν ἱεροὶ καὶ αἱ ἱεραὶ πῖλον λευκόν, | τῶν δὲ τελουμένων οἱ πρωτομύσται στλεγγίδα. Ὅταν δὲ οἱ ἱεροὶ παραγγείλωντι, τὰμ μὲν στλεγγίδα ἀποθέσθωσαν, |στεφανούσθωσαν δὲ πάντες δάφνᾳ.*

Εἱματισμοῦ. Οἱ τελούμενοι τὰ μυστήρια ἀνυπόδετοι ἔστωσαν καὶ ἐχόντω τὸν | εἱματισμὸν λευκόν, αἱ δὲ γυναῖκες μὴ διαφανῆ μηδὲ τὰ σαμεῖα ἐν τοῖς εἱματίοις πλατύτερα ἡμιδακτυλίου, καὶ αἱ | μὲν ἰδιώτιες ἐχόντω χιτῶνα λίνεον καὶ εἱμάτιον μὴ πλείονος ἄξια δραχμᾶν ἑκατόν, αἱ δὲ παῖδες καλάσηριν ἢ σινδονίταν καὶ εἱμάτιον μὴ πλείονος ἄξια μνᾶς, αἱ δὲ δοῦλαι καλάσηριν ἢ σινδονίταν καὶ εἱμάτιον μὴ πλείονος ἄξια δρα|χμᾶν πεντήκοντα.— **Αἱ δὲ ἱεραί,** *αἱ μὲν γυναῖκες καλάσηριν ἢ ὑπόδυμα μὴ ἔχον σκιὰς καὶ εἱμάτιον μὴ πλέονος ἄξια δύο | μνᾶν, αἱ δὲ παῖδες καλάσηριν ἢ εἱμάτιον μὴ πλείονος ἄξια δραχμᾶν ἑκατόν.—*

Περὶ ἱερῶν (ἀνδρῶν) καὶ ἱερῶν (γυναικῶν). Ὁ γραμματεὺς τῶν Συνέδρων τοὺς διορισθέντας ἱεροὺς θὰ τοὺς ὁρκίσῃ ἀμέσως, ἐκτὸς ἂν κανεὶς εἶναι ἄρρωστος,|ἐνῶ συγχρόνως θὰ καίωνται ἐπὶ τῶν βωμῶν αἱ προσφοραὶ καὶ θὰ γίνεται σπονδὴ αἵματος καὶ οἴνου. Ὁ ὅρκος εἶναι ὁ ἀκόλουθος· «Ὀρκίζομαι εἰς τοὺς θεούς, ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων τελοῦνται τὰ μυστήρια,|ὅτι θὰ καταβάλω κάθε προσπάθειαν διὰ νὰ ἐκτελεσθοῦν μὲ εὐλάβειαν αὐτὰ ποὺ ὁρίζονται κατὰ τὴν τελετὴν καὶ ἀπολύτως σύμφωνα μὲ τὸ δίκαιον καὶ ὅτι οὔτε ὁ ἴδιος| θὰ πράξω κάτι ἄσχημον ἢ ἄδικον ποὺ ἀντιβαίνει εἰς τὰ μυστήρια οὔτε θὰ ἐπιτρέψω τοῦτο εἰς ἄλλον, ἀλλὰ θὰ ἀκολουθήσω|πιστῶς τὰ καθιερωμένα· καὶ ὅτι θὰ ὑποβάλω εἰς ὅρκον καὶ τὰς ἱερὰς καὶ τὸν ἱερέα συμφώνως πρὸς τὸ Διάταγμα. Ἐὰν ἐκτελέσω τὰ καθήκοντά μου εὐόρκως, ἂς ἔχω τὴν ἀνταμοιβὴν ποὺ ἁρμόζει εἰς τοὺς εὐσεβεῖς,|ἐὰν δὲ φανῶ ἐπίορκος, τὸ ἀντίθετον». Ἂν δὲ κανεὶς δὲν θέλει νὰ ὁρκισθῇ, νὰ τοῦ ἐπιβάλλεται πρόστιμον δραχμῶν χιλίων καὶ νὰ ἐκλέγεται διὰ κλήρου ἄλλος|ἀπὸ τὴν ἰδίαν φυλήν.

Τὰς δὲ ἱερὰς θὰ τὰς ὁρκίζουν ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἱεροὶ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Καρνείου τὴν προηγουμένην ἡμέραν τῶν μυστηρίων|μὲ τὸν αὐτὸν ὅρκον καὶ μὲ ἕνα ἀκόμη πρόσθετον· «Ἡ συμβίωσίς μου δὲ μὲ τὸν ἄνδρα μου θὰ εἶναι σύμφωνος μὲ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων». Ἂν δὲ καμμία δὲν|θέλῃ νὰ ὁρκισθῇ, οἱ ἱεροὶ νὰ ἐπιβάλουν πρόστιμον δραχμῶν χιλίων καὶ νὰ μὴ τῆς ἐπιτρέπουν νὰ συμπράττῃ εἰς τὴν τέλεσιν τῶν θυσιῶν οὔτε νὰ μετέχῃ|τῶν μυστηρίων, ἐνῷ αὐταὶ ποὺ ἔχουν ὁρκισθῇ θὰ ἐκτελοῦν τὰ ἔργα των.— *Αὐτοὶ δὲ ποὺ θὰ διορισθοῦν ἱεροὶ καὶ ἱεραὶ* διὰ τὸ (προσεχὲς) πεντηκοστὸν πέμπτον|ἔτος θὰ δώσουν τὸν ἴδιον ὅρκον κατὰ τὸν ἑνδέκατον μῆνα πρὸ τῶν μυστηρίων. *Περὶ παραδόσεως.* Τὴν δὲ κιβωτὸν καὶ τὰ|(ἱερὰ) βιβλία, τὰ ὁποῖα παρέδωκεν ὁ Μνασίστρατος, νὰ τὰ παραδώσουν οἱ ἱεροὶ εἰς τοὺς διαδόχους των, νὰ παραδώσουν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα|ἤθελον προετοιμασθῇ χάριν τῶν μυστηρίων. *Περὶ στεφάνων.* Ὡς ἐπίστεψιν δὲ τῆς κεφαλῆς θὰ ἔχουν οἱ μὲν ἱεροὶ καὶ αἱ ἱεραὶ πῖλον λευκόν,|ἐκ τῶν μετεχόντων δὲ εἰς τὴν τελετὴν (τῶν μεμυημένων) οἱ ἄρτι μυηθέντες στλεγγίδα (στέμμα). Ὅταν δὲ οἱ ἱεροὶ δώσουν τὸ παράγγελμα, τότε θὰ ἀποθέσουν τὴν στλεγγίδα|καὶ θὰ βάλουν στέφανον δάφνης ὅλοι.

Περὶ ἱματισμοῦ. Οἱ συμμετέχοντες εἰς τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων θὰ εἶναι ἀνυπόδητοι καὶ θὰ φοροῦν|ἐνδυμασίαν λευκήν, αἱ δὲ γυναῖκες ὄχι διαφανῆ φορέματα οὔτε δὲ σειρήτια τοῦ ἐνδύματος πλατύτερα ἀπὸ ἡμιδακτύλιον, καὶ αἱ|μὲν μὴ ἔχουσαι ὑπηρεσίαν εἰς τὴν τελετὴν θὰ φέρουν χιτῶνα λινὸν καὶ ἱμάτιον ἀξίας ὄχι μεγαλυτέρας τῶν ἑκατὸν δραχμῶν, αἱ δὲ νεάνιδες καλάσιριν ἢ σινδονίτην καὶ ἱμάτιον ἀξίας ὄχι μεγαλυτέρας τῆς μιᾶς μνᾶς, αἱ δὲ δοῦλαι τὰ ἴδια ἀξίας ὄχι μεγαλυτέρας τῶν δραχμῶν|πεντήκοντα. *Αἱ δὲ ἱεραί,* αἱ μὲν γυναῖκες καλάσιριν ἢ ὑπόδυμα χωρὶς χρωματιστὴν παρυφὴν καὶ ἱμάτιον ὄχι ἀκριβώτερα ἀπὸ δύο|μνᾶς, αἱ δὲ νεάνιδες κροσσωτὸν φόρεμα ἢ ἱμάτιον ὄχι ἀκριβώτερα τῶν ἑκατὸν δραχμῶν.

Ἐν δὲ τᾷ πομπᾷ αἱ μὲν ἱεραὶ γυναῖκες ὑποδύ|ταν καὶ εἱμάτιον γυναικεῖον οὖλον, σαμεῖα ἔχον μὴ πλατύτερα ἡμιδακτυλίου, αἱ δὲ παῖδες καλάσηριν καὶ εἱμάτιον δια|φανές· μὴ ἐχέτω δὲ μηδεμία χρυσία μηδὲ φῦκος μηδὲ ψιμίθιον μηδὲ ἀνάδεμα μηδὲ τὰς τρίχας ἀνπεπλεγμένας μηδὲ ὑπο|δήματα εἰ μὴ πίλινα ἢ δερμάτινα ἱερόθυτα. Λίφρους δὲ ἐχόντω αἱ ἱεραὶ εὐσυΐνους στρογγύλους καὶ ἐπ' αὐτῶν ποτικεφάλαια| ἢ σπῖραν λευκά, μὴ ἔχοντα μήτε σκιὰν μήτε πορφύραν. Ὅσας δὲ δεῖ διασκευάζεσθαι εἰς θεῶν διάθεσιν, ἐχόντω τὸν εἱματισμόν, | καθ' ὃ ἂν οἱ ἱεροὶ διατάξωντι.—Ἂν δέ τις ἄλλως ἔχει τὸν εἱματισμὸν παρὰ τὸ διάγραμμα, ἢ ἄλλο τι τῶν κεκωλυμένων, μὴ ἐπιτρεπέ|τω ὁ γυναικονόμος καὶ ἐξουσίαν ἐχέτω λυμαίνεσθαι, καὶ ἔστω ἱερὰ τῶν θεῶν.

Ὅρκος γυναικονόμου. Οἱ δὲ ἱεροὶ ὅταν καὶ αὐτοὶ ὀμό|σωντι, ὁρκιζόντω τὸν γυναικονόμον ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἱερῶν, εἰ μὰν ἔξειν ἐπιμέλειαν περί τε τοῦ εἱματισμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τῶν | ἐπιτεταγμένων μοι ἐν τῷ διαγράμματι. Πομπᾶς. Ἐν δὲ τᾷ πομπᾷ ἀγείστω Μνασίστρατος, ἔπειτεν ὁ ἱερεὺς τῶν θεῶν οἷς | τὰ μυστήρια γίνεται, μετὰ τᾶς ἱερέας, ἔπειτα ἀγωνοθέτας, ἱεροθύται, οἱ αὐλεταί· μετὰ δὲ ταῦτα αἱ παρθένοι αἱ ἱεραὶ καθὼς ἂν λά|χωντι, ἄγουσαι τὰ ἄρματα ἐπικειμένας κίστας ἐχούσας ἱερὰ μυστικά. εἶτεν ἁ θοιναρμόστρια ἁ εἰς Δάματρος καὶ αἱ ὑποθοιναρ|μόστριαι αἱ ἐμβεβακυῖαι, εἶτεν ἁ ἱέρεα τᾶς Δάματρος τᾶς ἐφ' Ἱπποδρόμῳ, εἶτεν ἁ τᾶς ἐν Αἰγίλᾳ. ἔπειτεν αἱ ἱεραὶ κατὰ μίαν, καθώς κα λάχωντι, ἔπειτεν οἱ ἱεροὶ καθώς κα οἱ Δέκα διατάξωντι. ὁ δὲ γυναικονόμος κλαρούτω τάς τε ἱερὰς καὶ παρθένους καὶ ἐπιμέλειαν | ἐχέτω, ὅπως πομπεύωντι, καθώς κα λάχωντι. ἀγέσθω δὲ ἐν τᾷ πομπᾷ καὶ τὰ θύματα, καὶ θυσάντω τᾷ μὲν Δάματρι σῦν ἐπίτοκα, Ἑρμᾶ|νι κριόν, Μεγάλοις θεοῖς δάμαλιν σῦν, Ἀπόλλωνι Καρνείῳ κάπρον, Ἄγνᾳ οἶν.

Σκανᾶν. Σκανὰν δὲ μὴ ἐπιτρεπόντω οἱ ἱεροὶ μηθένα ἔχειν ἐν| τετραγώνῳ μείζω ποδῶν τριάκοντα, μηδὲ περιτιθέμεν ταῖς σκαναῖς μήτε δέρρεις μήτε αὐλείας, μηδέ, ἐν ᾧ ἂν τόπῳ περιστεμ|ματώσωντι οἱ ἱεροί, μηθένα τῶν μὴ ἱερῶν ἔχειν σκανάν. μηδὲ παρερπέτω μηθεὶς ἀμήτος εἰς τὸν τόπον, ὅν κα περιστρεμμα|τώσωντι. Χωραξάντω δὲ καὶ ὑδράνας. ἀναγραψάντω δὲ καὶ ἀφ' ὧν δεῖ καθαρίζειν καὶ ἃ μὴ δεῖ ἔχοντας εἰσπορεύεσθαι. Ἃ μὴ δεῖ ἔχειν ἐν ταῖς σκαναῖς. Μηθεὶς κλίνας ἐχέτω ἐν τᾷ σκανᾷ μηδὲ ἀργυρώματα πλείονος ἄξια δραχμᾶν τριακοσίαν. εἰ δὲ μή, μὴ ἐπιτρεπόν|τω οἱ ἱεροί, καὶ τὰ πλεονάζοντα ἱερὰ ἔστω τῶν θεῶν.

Εἰς δὲ τὴν πομπὴν αἱ μὲν ἱεραὶ γυναῖκες ὑποδύτην|καὶ ἱμάτιον γυναικεῖον μάλλινον, φέρον σειρήτια ὄχι πλατύτερα ἡμιδακτυλίου, αἱ δὲ νεάνιδες καλάσιριν καὶ ἱμάτιον μὴ διαφανές.|Νὰ μὴ φέρῃ δὲ καμμία χρυσᾶ κοσμήματα οὔτε βαφὴν χειλέων οὔτε ψιμύθιον οὔτε ταινίαν τῆς κόμης οὔτε τὰ μαλλιὰ γυρισμένα πρὸς τὰ ἐπάνω οὔτε ὑποδήματα|ἐκτὸς ἂν εἶναι ἀπὸ πίλημα ἢ ἀπὸ δέρμα θυσιασθέντος ζῴου. Καθίσματα δὲ νὰ ἔχουν αἱ ἱεραὶ στρογγυλὰ ἀπὸ λυγιὰν καὶ ἐπ' αὐτῶν προσκέφαλα|ἢ στρογγυλὰ ἐπιστρώματα λευκά, χωρὶς διακοσμητικὴν παρυφὴν ἢ πορφυρᾶν ταινίαν. Ὅσαι δὲ ἔχουν καθῆκον νὰ προετοιμασθοῦν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν θεῶν, νὰ φέρουν τὸν ἱματισμόν,|τὸν ὁποῖον ἤθελον καθορίσει οἱ ἱεροί. Ἂν δέ τις ἔχῃ τὸν ἱματισμὸν κατ' ἄλλον τρόπον ἀπὸ τὸν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ διαγραφόμενον ἢ ἄλλο τι ἀπὸ τὰ ἀπαγορευμένα νὰ μὴ τὸ ἐπιτρέπῃ| ὁ γυναικονόμος καὶ νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν νὰ τὰ ἀφαιρῇ μὲ βίαν καὶ αὐτὰ νὰ κατασχεθοῦν ὑπὲρ τῶν θεῶν.

Ὅρκος γυναικονόμου. Οἱ δὲ ἱεροί, ὅταν καὶ αὐτοὶ δώσουν ὅρκον|νὰ ὁρκίσουν τὸν γυναικονόμον εἰς τὰ αὐτὰ ἱερά, ὅτι θὰ φροντίσῃ μὲ ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὸν ἱματισμὸν καὶ διὰ τὰ λοιπὰ τὰ ὁποῖα|ἀναφέρονται εἰς τὸν Κανονισμὸν διὰ τὰ καθήκοντά του. **Περὶ πομπῆς.** Εἰς δὲ τὴν πομπὴν (λιτανείαν) θὰ προπορεύεται ὁ Μνασίστρατος, ἔπειτα ὁ ἱερεὺς αὐτῶν τῶν θεῶν, πρὸς χάριν τῶν ὁποίων|τελοῦνται τὰ μυστήρια, μετὰ τῆς ἱερείας, ἔπειτα ὁ ἀγωνοθέτης, οἱ ἱεροθύται, οἱ αὐληταί. Μετὰ ταῦτα δὲ αἱ ἱεραὶ παρθένοι ὅπως τύχῃ διὰ κλήρου ἡ σειρά των,|ὁδηγοῦσαι τὰ ἅρματα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει ἐναποτεθῆ ἡ κιβωτὸς ἡ περιέχουσα τὰ ἱερὰ μυστικά. Κατόπιν ἡ θοιναρμόστρια τῆς θεᾶς Δήμητρος καὶ αἱ ὑποθοιναρμόστριαι|αἱ ἀναλαβοῦσαι ὑπηρεσίαν, ἔπειτα ἡ ἱέρεια τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος παρὰ τὸν Ἱππόδρομον, ἔπειτα ἡ τῆς ἐν Αἰγίλῃ. Ἔπειτα αἱ ἱεραὶ κατὰ μίαν, ὅπως|καθωρίσθη ἡ σειρά των διὰ κλήρου, ἔπειτα οἱ ἱεροὶ κατὰ σειρὰν καθοριζομένην ὑπὸ τῶν Δέκα. Ὁ δὲ γυναικονόμος νὰ κάμῃ κλήρωσιν τῶν ἱερῶν καὶ τῶν παρθένων καὶ νὰ λάβῃ φροντίδα| νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὴν πομπὴν ὅπως ἔχει καθορισθῆ διὰ κλήρου. Νὰ ὁδηγοῦνται δὲ εἰς τὴν πομπὴν καὶ τὰ θύματα καὶ νὰ θυσιάσουν εἰς μὲν τὴν Δήμητρα χοῖρον ἑτοιμόγενην, εἰς τὸν Ἑρμῆν|κριόν, εἰς τοὺς Μεγάλους θεοὺς νεαρὰν (μοσχίδα) χοῖρον, εἰς τὸν Κάρνειον Ἀπόλλωνα κάπρον, εἰς τὴν Ἄγναν πρόβατον.

Περὶ σκηνῶν. Σκηνὴν δὲ νὰ μὴ ἐπιτρέπουν οἱ ἱεροὶ νὰ ἔχῃ κανεὶς|εἰς χῶρον μείζονα τῶν τριάκοντα τετραγωνικῶν ποδῶν, νὰ μὴ περιβάλλουν δὲ τὰς σκηνὰς μὲ παραπετάσματα παχέα μικρὰ (δέρρεις) ἢ μεγάλα (αὐλαίας), νὰ ἀπαγορεύσουν δὲ εἰς τὸν χῶρον ποὺ θὰ περιχαράξουν μὲ σημάδια οἱ ἱεροὶ νὰ στήσῃ σκηνὴν κάποιος ἐκ τῶν μὴ ἱερῶν. Καὶ νὰ μὴ ὑπεισέλθῃ κανεὶς ἀμύητος εἰς τὸν τόπον ποὺ ἤθελον περιχαράξει.| Νὰ τοποθετήσουν δὲ καὶ δοχεῖα καθαρτηρίου ὕδατος. Νὰ ἀναγράψουν δὲ καὶ εἰς ποίας περιπτώσεις ἐπιβάλλεται καθαρμὸς καὶ τί δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ (μαζί του) ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸν χῶρον. *Τί δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τις| εἰς τὰς σκηνάς.* Νὰ μὴ ἔχῃ κανεὶς εἰς τὴν σκηνὴν κλίνας οὔτε ἀργυρᾶ σκεύη ἀξίας μεγαλυτέρας τῶν τριακοσίων δραχμῶν. Εἰ δὲ μή, νὰ μὴ ἐπιτρέπουν|οἱ ἱεροί, καὶ τὰ ἔχοντα μεγαλυτέραν ἀξίαν νὰ κατάσχωνται ὑπὲρ τῶν θεῶν.

Ἀκοσμούντων. *Ὅταν δὲ αἱ θυσίαι καὶ τὰ μυστήρια συντελεῖται,* εὐφαμεῖν πάν|τας καὶ ἀκούειν τῶν παραγγελλομένων. *Τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἢ* ἀπρεπῶς ἀναστρεφόμενον εἰς τὸ θεῖον μαστιγούντω οἱ ἱεροὶ|καὶ ἀποκωλυόντω τῶν μυστηρίων. *Ῥαβδοφόρων.* *Ῥαβδοφόροι δὲ ἔστωσαν ἐκ τῶν ἱερῶν* εἴκοσι καὶ πειθαρχούντω τοῖς ἐπιτελούντοις τὰ μυστήρια καὶ ἐπιμέλειαν ἐχόντω, ὅπως εὐσχημόνως καὶ εὐτάκτως ὑπὸ τῶν παραγεγενημένων πάντα γί-νηται, καθὼς ἂν |παραγγέλλωντι οἱ ἐπὶ τούτων τεταγμένοι. *Τοὺς δὲ ἀπειθοῦν-τας ἢ* ἀπρεπῶς ἀναστρεφομένους μαστιγούντω. *Ἂν δέ τις τῶν ρα|βδοφόρων* μὴ ποιεῖ καθὼς γέγραπται, ἢ ἄλλο τι ἀδικοῖ ἢ ποιοῖ ἐπὶ καταλύσει τῶν μυ-στηρίων, κριθεὶς ἐπὶ τῶν ἱερῶν, ἂν κατακρι^εῖ μὴ|μετεχέτω τῶν μυστηρίων.

Περὶ τῶν διαφόρων. *Τὰ δὲ πίπτοντα διάφορα ἐκ τῶν μυστηρίων* ἐγλεγόντω οἱ κατασταθέντες ὑπὸ |τοῦ δάμου Πέντε. *Εἰσφερόντω δὲ οἱ ἄρχον-τες ἀνάγκᾳ πάντες, μὴ δὶς τοὺς αὐτούς, τίμαμα ἔχοντα ἕκαστον μὴ ἔλασσον* ταλάν|του, καὶ τῶν κατασταθέντων παραγραψάτω ἁ Γερουσία τὸ τίμαμα, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τῶν εἰσενεγκάντων. *Τοῖς δὲ ἐγλογευόντοις|* τὰ διάφορα λειτουργείτω ὁ ἀργυροσκόπος. *Ὅταν δὲ ἐπιτελεσθεῖ τὰ μυστήρια, ἀπολογι-*σάσθωσαν ἐμ πάντοις ἐν τᾷ πρώτᾳ συν|νόμῳ συναγωγᾷ τῶν Συνέδρων, καὶ γραφὰν ἀποδόντω τῷ *Ἐπιμελητᾷ παραχρῆμα γ·ράφοντες ἐπ᾽ ὀνόματος τὰ πε-*πτωκότα διά|φορα ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν πρωτομυστᾶν τὸ ὑποστα-τικόν, καὶ ἄν τι ἄλλο πέσει, καὶ τὴν γεγενημέναν ἔξοδον καί τι ἂν εἶ|λοιπόν, καὶ ἀριθμησάντω παραχρῆμα τῷ Ταμίᾳ καὶ ἔστωσαν ὑπόμαστροι, ἄν τι εὑ-ρίσκωνται ἀδικοῦντες, διπλασίου καὶ ἐπιτιμίου|δραχμᾶν χιλίαν, καὶ οἱ δικα-σταὶ μὴ ἀφαιρούντω μηδέν. *Οἱ δ᾽ ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ ἔτει κατε-*σταμένοι ἐξοδιασάντω καὶ *Μνα|σιστράτῳ τὸ διδόμενον αὐτῷ διάφορον εἰς τὸν* στέφανον ὑπὸ τῆς πόλεος δραχμὰς ἑξακισχιλίας, ἀποδόντω δὲ τῷ ταμίᾳ καὶ ὅσα καὶ εἶ| προεξωδιασμένα διάφορα ὑπὸ τοῦ ταμίου ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ πεν-τηκοστῷ ἔτει εἰς τὰ κατασκευαζόμενα ἐν τῷ *Καρνει|ασίῳ* ἢ δαπανούμενα χάριν τῶν μυστηρίων.

Τὸ δὲ λοιπὸν ἐκ τῶν διαφόρων τούτου τοῦ ἔτους ἐξοδιαζόντω οἱ Πέντε εἰς τὰ ἐπισκευ|αζόμενα ἐν τῷ *Καρνειασίῳ καὶ ἄν τινος ἔτι χρεία εἶ παρὰ ταύτας* τὰς ποθόδους φερόντω γράφοντες ῥητῶς εἰς ὃ ἂν χρεία εἶ καὶ οἱ ἄρχον|τες καὶ οἱ σύνεδροι δογματοποιείσθωσαν ὅτι δεῖ τὸν ταμίαν διδόμεν τὰ διάφορα, ἀπὸ δὲ τῶν πιπτόντων ἐκ τῶν μυστηρίων ἀποκαθι|στάσθω τῷ ταμίᾳ τὰ διά-φορα, καὶ ἀποδόντω γραφὰν τῷ ἐπιμελητᾷ, περὶ ὧν κα διοικήσωντι, καὶ ἔστω-σαν ὑπόμαστροι, ἄν τι ἀδικήσωντι, κα|θὼς ἐπάνω γέγραπται.

Περι τῶν ἀκοσμούντων. Ὅταν δὲ τελοῦνται αἱ θυσίαι καὶ τὰ μυστή-
40 ρια, πρέπει ὅλοι νὰ ἔχουν στάσιν εὐλαβῆ | καὶ νὰ ἀκούουν τὰ παραγγελλόμενα. Τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἢ ἀνευλαβῶς συμπεριφερόμενον πρὸς τὰ θεῖα νὰ τὸν μαστιγώνοαν οἱ ἱεροὶ|καὶ νὰ τὸν στεροῦν ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ μυστήρια. **Περὶ ῥαβδοφόρων.** Νὰ ἐκλεγοῦν δὲ ἐκ τῶν ἱερῶν εἴκοσι ὡς ῥαβδοφόροι καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὰς διαταγὰς τῶν ἐπιτελούντων|τὰ μυστήρια (δηλ. τῶν Δέκα) καὶ νὰ φροντίζουν ὅπως ἐκτελοῦνται τὰ πάντα ὑπὸ τῶν προσερχομένων μὲ εὐπρέπειαν καὶ εὐταξίαν, σύμφωνα|μὲ τὰς ἐντολὰς τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἀρχόντων. Τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας ἢ ἀπρεπῶς ἀναστρεφομένους νὰ τιμωροῦν διὰ μαστιγώσεως. Ἂν δέ τις τῶν ῥαβδοφόρων|δὲν ἐκτελῇ σύμφωνα πρὸς τὰς διαταγάς, ἢ συμπεριφέρεται ἀδίκως ἢ κάμνῃ κάτι εἰς βάρος τῶν μυστηρίων, κα-
45 λεῖται εἰς ἀπολογίαν ὑπὸ τῶν ἱερῶν καὶ ἂν κατακριθῇ|στερεῖται τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ μυστήρια.

Περὶ τῶν εἰσπράξεων καὶ τῶν δαπανῶν. Τὰς δὲ ἀνηκούσας εἰσπράξεις ἐκ τῶν μυστηρίων νὰ τὰς εἰσπράττουν οἱ διορισθέντες ὑπὸ|τοῦ δήμου Πέντε. (Αὐτοὺς) δὲ θὰ τοὺς προτείνουν ὅλοι ὑποχρεωτικῶς οἱ ἄρχοντες, ὄχι τοὺς ἰδίους δύο φορὰς (κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος), ἐξ ἐκείνων ποὺ ἔχουν φορολογητέαν περιουσίαν μὴ ἐλάσσονα ἑνὸς ταλάντου|, τῶν δὲ διορισθέντων (Πέντε) τὴν περιουσίαν θὰ προσημειώσῃ ἡ γερουσία, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν τῶν προτεινάντων (ἀρχόντων). Εἰς δὲ τοὺς διενεργοῦντας|τὰς εἰσπράξεις θὰ ἐκτελῇ χρέη ὑπηρεσιακοῦ βοηθοῦ ὁ ἀργυροσκόπος. Ὅταν δὲ ἀποπερατωθῇ ἡ τέλεσις τῶν μυστηρίων, θὰ γίνῃ ἀπολογισμὸς ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει κατὰ τὴν πρώτην κατὰ νόμον|συνέλευσιν τῶν συνέδρων (ἐκ μέρους τῶν εἰσπραξάντων), καὶ θὰ παραδώσουν (οὗτοι) πραχρῆμα κατάλογον εἰς τὸν ἐπιμελητὴν μὲ καταγραφὴν ὀνομαστικῶς τῶν καταβαλόντων τὰ διάφορα ποσὰ κατὰ τὴν
50 περίπτωσιν|τοῦ καθαρμοῦ, καὶ τὸ εἰδικὸν τέλος μυήσεως ἐκ μέρους τῶν πρωτομυστῶν, καὶ ἄν τι ἄλλο εἰσπραχθῇ, καὶ τὰ πραγματοποιηθέντα ἔξοδα καὶ ἂν ὑπάρχῃ τι|ὑπόλοιπον, νὰ τὸ καταβάλουν παραχρῆμα τοῖς μετρητοῖς εἰς τὸν ταμίαν καὶ θὰ εἶναι ὑπόλογοι, ἂν ὑπάρχῃ κάποια ἀδικαιολόγητος δαπάνη, νὰ καταβάλουν τὸ διπλάσιον καὶ ἐπιπλέον ὡς ἐπιτίμιον|δραχμὰς χιλίας, καὶ οἱ δικασταὶ νὰ μὴ κάμνουν καμμίαν ἐλάττωσιν. Αὐτοὶ δὲ οἱ ὁποῖοι θὰ διορισθοῦν διὰ τὸ (προσεχὲς) πεντηκοστὸν πέμπτον ἔτος νὰ προβοῦν εἰς ἐξόφλησιν καὶ|τοῦ διδομένου εἰς τὸν Μνασίστρατον ποσοῦ διὰ τὸν στέφανον (τὸν προσφερόμενον ὑπὸ) τῆς πόλεως ἐκ δραχμῶν ἓξ χιλιάδων, νὰ ἀποδώσουν δὲ εἰς τὸν ταμίαν καὶ ὅσα τυχὸν ἔχουν|προηγουμένως ἐξοδευθῇ ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὸ πεντηκοστὸν
55 πέμπτον ἔτος εἰς τὰ κατασκευαζόμενα εἰς τὸ Καρνειάσιον (ἔργα)|ἢ τὰ δαπανώμενα (ὑπ' αὐτοῦ) χάριν τῶν μυστηρίων.

Τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐκ τῶν εἰσπράξεων τούτου τοῦ ἔτους νὰ τὰ διαθέτουν οἱ πέντε εἰς τὰ ἐπισκευαζόμενα|ἐν τῷ Καρνειασίῳ (οἰκοδομήματα) καὶ ἂν ὑπάρχῃ καμμία περαιτέρω ἀνάγκη πέραν αὐτῶν τῶν προσόδων, νὰ τὴν ἀναφέρουν γράφοντες ῥητῶς ποῖαι ἀνάγκαι ὑπάρχουν, καὶ οἱ ἄρχοντες|καὶ οἱ σύνεδροι νὰ ἐκδώσουν ἀπόφασιν ὅτι πρέπει ὁ ταμίας νὰ καταβάλῃ τὰς δαπάνας, τὰ δὲ πληρωθέντα ὑπὸ τοῦ ταμίου χρήματα νὰ ἀποδοθοῦν|εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὰς ἐκ τῶν μυστηρίων εἰσπράξεις, καὶ νὰ ἀποδώσουν λογαριασμὸν εἰς τὸν Ἐπιμελητὴν περὶ τῆς διοικήσεώς των καὶ νὰ εἶναι ὑπόλογοι, ἂν ἔχουν διαπράξει καμμίαν παράβασιν, καθὼς|ἔχει ὁρισθῇ ἀνωτέρω.

Ὁ δὲ ταμίας, ὅσον κα παραλάβει διάφορον λοιπὸν ἐκ τούτων, γραφέτω ἐν ὑπεχθέματι εἰς τὰν ἐπισκευὰν τῶν ἐν τῷ Καρνειασίῳ καὶ μὴ ἀναχρησάσθω εἰς ἄλλο μηθέν, μέχρι ἂν ἐπιτελεσθεῖ ὅσων χρεία ἐστὶ ποτὶ τὰν τῶν μυστηρίων συντέλειαν μηδὲ γραψάτω μηθεὶς δόγμα, ὅτι δεῖ ταῦτα τὰ διάφορα εἰς ἄλλο τι καταχρήσασθαι. εἰ δὲ μή, τό τε γραφὲν ἀτελὲς ἔστω καὶ ὁ γράψας ἀποτεισάτω δραχμὰς δισχιλίας. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ταμίας, ὅτι κα ἐξοδιάσει, διπλοῦν καὶ δραχμὰς δισχιλίας.

Καὶ αἱ δικασταὶ μὴ ἀφαιρούντω μηθέν, καὶ τὰ πίπτοντα ἐκ ταυτᾶν τᾶν κρισίων διάφορα ὑπαρχέτω εἰς τὰν ἐπισκευὰν τῶν ἐν τῷ Καρνειασίῳ. Ὅταν δὲ ἐπιτελεσθεῖ ὅσων χρεία ἐστὶ ποτὶ τὸ συντελεῖν τὰ μυστήρια ὑπαρχέτω τὰ πίπτοντα διάφορα τῶν μυστηρίων εἰς τὰς τᾶς πόλεος ἐσόδους. Θυμάτων παροχᾶς Οἱ ἱεροὶ μετὰ τὸ καταστασθῆμεν προκαρύξαντες ἐγδόντω τὰν παροχὰν τῶν θυμάτων, ὧν δεῖ θύεσθαι καὶ παρίστασθαι ἐν τοῖς μυστηρίοις, καὶ τὰ εἰς τοὺς καθαρμούς, ἐκδιδόντες, ἄν τε δοκεῖ συνφέρον εἶμεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντα τὰ θύματα, ἄν τε κατὰ μέρος, τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑφισταμένῳ λάμψεσθαι διάφορον, ἔτι δὲ ἃ δεῖ παρέχειν πρὸ τοῦ ἄρχεσθαι τῶν μυστηρίων, ἄρνας δύο λευκούς, ἐπὶ τοῦ καθαρμοῦ κριὸν εὔχρουν καὶ ὅταν ἐν τῷ θεάτρῳ καθαίρει, χοιρίσκους τρεῖς, ὑπὲρ τοὺς πρωτομύστας ἄρνας ἑκατόν, ἐν δὲ τᾷ πομπᾷ Δάματρι σῦν ἐπίτοκα, τοῖς δὲ Μεγάλοις θεοῖς δάμαλιν διετῆ σῦν, Ἑρμᾶνι κριόν, Ἀπόλλωνι Καρνείῳ κάπρον, Ἄγνᾳ οἶν.

Ὁ δὲ ἐγδεξάμενος κατεγγυεύσας ποτὶ τοὺς ἱεροὺς λαβέτω τὰ διάφορα καὶ παριστάτω τὰ θύματα εὐΐερα, καθαρά, ὁλόκλαρα, καὶ ἐπιδειξάτω τοῖς ἱεροῖς πρὸ ἀμερᾶν δέκα τῶν μυστηρίων τοῖς δὲ δοκιμασθέντοις σαμεῖον ἐπιβαλλόντω οἱ ἱεροί, καὶ τὰ σαμειωθέντα παριστάτω ὁ ἐγδεξάμενος. Ἂν δὲ μὴ παριστᾷ ἐπὶ τὰν δοκιμασίαν, πρασσόντω οἱ ἱεροὶ τοὺς ἐγγύους αὐτὸ καὶ τὸ ἥμισυ, τὰ δὲ θύματα αὐτοὶ παρεχόντω καὶ ἀπὸ τῶν πραχθέντων διαφόρων κομισάσθωσαν τὰν γενομέναν δαπάναν εἰς τὰ θύματα. Τεχνιτᾶν εἰς τὰς χορειτείας. Οἱ ἱεροὶ προγραφόντω κατ' ἐνιαυτὸν τοὺς λειτουργήσαντας ἔν τε ταῖς θυσίαις καὶ μυστηρίοις αὐλητὰς καὶ κιθαριστάς, ὅσους κα εὑρίσκωντι εὐθέτους ὑπάρχοντας, καὶ οἱ προγραφέντες λειτουργούντω τοῖς θεοῖς.

Ἀδικημάτων. Ἂν δέ τις ἐν ταῖς ἁμέραις, ἐν αἷς αἵ τε θυσίαι καὶ τὰ μυστήρια, γίνονται ἁλῷ εἴτε κεκλεβὼς εἴτε ἄλλο τι ἀδίκημα πεποιηκώς, ἀγέσθω ἐπὶ τοὺς ἱερούς. Καὶ ὁ μὲν ἐλεύθερος, ἂν κατακριθεῖ, ἀποτινέτω διπλοῦν, ὁ δὲ δοῦλος μαστιγούσθω καὶ ἀποτεισάτω διπλοῦν τὸ κλέμμα, τῶν δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ἐπιτίμιον δραχμὰς εἴκοσι. Ἂν δὲ μὴ ἐκτίνει παραχρῆμα, παραδότω ὁ κύριος τὸν οἰκέταν τῷ ἀδικηθέντι εἰς ἀπεργασίαν. εἰ δὲ μή, ὑπόδικος ἔστω ποτὶ διπλοῦν. Περὶ τῶν κοπτόντων ἐν τῷ ἱερῷ. Μηδεὶς κοπτέτω ἐκ τοῦ ἱεροῦ τόπου. Ἂν δέ τις ἁλῷ, ὁ μὲν δοῦλος μαστιγούσθω ὑπὸ τῶν ἱερῶν, ὁ δὲ ἐλεύθερος ἀποτεισάτω ὅσον κα οἱ ἱεροὶ ἐπικρίνωντι. Ὁ δὲ ἐπιτυχὼν ἀγέτω αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς καὶ λαμβανέτω τὸ ἥμισυ.

Ὁ δὲ ταμίας, ὅσον χρηματικὸν ὑπόλοιπον ἐκ τούτων ἤθελε παραλάβει, νὰ τὸ διαθέτῃ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῆς ἐκθέσεως χάριν τῆς ἐπισκευῆς τῶν ἐν τῷ Καρνειασίῳ (ἔργων) καὶ νὰ μὴ τὸ χρησιμοποιήσῃ διὰ καμμίαν ἄλλην δαπάνην, ἕως ὅτου κατασκευκσθοῦν ὅλα τὰ ἔργα ὅσα χρειάζονται διὰ τὴν πλήρη τέλεσιν τῶν μυστηρίων. Καὶ κανεὶς νὰ μὴ ὑποβάλῃ πρότασιν ὅτι πρέπει αἱ εἰσπράξεις αὐταὶ νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς ἄλλην τινὰ χρῆσιν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει καὶ ἡ πρότασις νὰ λογίζεται ἄκυρος καὶ ὁ προτείνας νὰ καταβάλῃ πρόστιμον δραχμῶν δύο χιλιάδων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ταμίας ὅ,τι ἤθελεν ἐξοδεύσει (εἰς ἄλλην χρῆσιν) (νὰ τὸ καταβάλλῃ) εἰς διπλοῦν καὶ ἐπὶ πλέον δραχμὰς δισχιλίας.

Καὶ οἱ δικασταὶ νὰ μὴ κάμνουν καμμίαν ἐλάττωσιν, καὶ αἱ προερχόμεναι ἐκ τῶν καταδικῶν αὐτῶν εἰσπράξεις νὰ διατίθενται διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ἐν τῷ Καρνειασίῳ (ἔργων). Ὅταν δὲ ἐκτελεσθοῦν ὅλα (τὰ ἔργα) ὅσα χρειάζονται διὰ νὰ τελοῦνται τὰ μυστήρια, (τότε) τὰ προκύπτοντα ἐκ τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων ἔσοδα νὰ διατίθενται εἰς τὰ ἔσοδα τῆς πόλεως. *Περὶ παροχῆς θυμάτων.* Οἱ ἱεροὶ μετὰ τὸν διορισμόν των νὰ ἀναθέσουν κατόπιν προκηρύξεως μειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ τὴν προμήθειαν τῶν θυμάτων, ποὺ πρέπει νὰ θυσιασθοῦν ἢ νὰ ὁδηγηθοῦν (ζῶντα) εἰς τὰ μυστήρια καὶ τὰ προοριζόμενα διὰ τοὺς καθαρμούς, ἀναθέτοντες ἂν τὸ κρίνουν συμφέρον εἰς τὸν ἴδιον μειοδότην ὅλα τὰ θύματα, εἴτε ἐπὶ μέρους, εἰς ἐκεῖνον ποὺ θὰ δεχθῇ νὰ λάβῃ τὸ ἐλάχιστον κέρδος. Πρέπει δὲ μερικὰ (θύματα) νὰ τὰ παραδώσῃ πρὶν ἀρχίσουν τὰ μυστήρια, δύο πρόβατα λευκὰ διὰ τὴν τελετὴν τοῦ καθαρμοῦ (καὶ ἕνα) κριὸν μὲ ὡραῖον χρῶμα, καὶ ὅταν γίνεται ὁ καθαρμὸς εἰς τὸ θέατρον, τρία χοιρίδια, διὰ τὴν τελετὴν τῶν πρωτομυστῶν ἑκατὸν πρόβατα, διὰ δὲ τὴν πομπὴν τῆς Δήμητρος μίαν χοῖρον ἐπίτοκον, διὰ τοὺς Μεγάλους θεοὺς δὲ μίαν χοῖρον διετῆ, διὰ τὸν Ἑρμῆν κριόν, διὰ τὸν Καρνεῖον Ἀπόλλωνα κάπρον καὶ διὰ τὴν Ἄγναν πρόβατον.

Ὁ δὲ ἀνάδοχος (τῆς προμηθείας) ἀφοῦ δώσῃ ἐγγύησιν εἰς τοὺς ἱερούς, νὰ λάβῃ τὸ ἀντίτιμον καὶ νὰ παραδώσῃ τὰ θύματα κατάλληλα πρὸς θυσίαν, καθαρά, χωρὶς σωματικὰ ἐλαττώματα καὶ νὰ τὰ ἐπιδείξῃ εἰς τοὺς ἱεροὺς δέκα ἡμέρας πρὸ τῶν μυστηρίων εἰς δὲ τὰ ἐγκριθέντα νὰ βάλουν σημεῖον οἱ ἱεροὶ καὶ ὁ ἀνάδοχος νὰ παραδώσῃ τὰ σημειωθέντα. Ἂν δὲ δὲν τὰ προσκομίσῃ πρὸς ἔλεγχον, νὰ εἰσπράττουν οἱ ἱεροὶ ἀπὸ τοὺς ἐγγυητὰς τὸ ποσὸν τῆς ἀξίας καὶ τὸ ἥμισυ, τὰ δὲ θύματα νὰ τὰ προσκομίσουν αὐτοὶ καὶ νὰ κρατήσουν ἀπὸ τὰ εἰσπραχθέντα χρήματα τὴν δαπάνην τῆς ἀγορᾶς τῶν θυμάτων. **Περὶ τῶν καλλιτεχνῶν τῶν χορικῶν ἐκτελέσεων.** Οἱ ἱεροὶ νὰ ἐπιλέγουν κατ' ἔτος τοὺς μέλλοντας νὰ ὑπηρετήσουν τιμητικῶς κατὰ τὰς θυσίας καὶ τὰ μυστήρια αὐλητὰς καὶ κιθαριστάς, ὅσους ἤθελον κρίνει καταλλήλους, οἱ δὲ ἐπιλεγέντες νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τοὺς θεούς.

Περὶ ἀδικημάτων. Ἂν δέ τις κατὰ τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας γίνονται αἱ θυσίαι καὶ τὰ μυστήρια, συλληφθῇ εἴτε διότι ἔκλεψεν εἴτε διότι ἔκαμε κάποιο ἄλλο ἀδίκημα, νὰ προσάγεται εἰς τοὺς ἱερούς. Καὶ ὁ μὲν ἐλεύθερος ἂν κριθῇ ἔνοχος, νὰ πληρώνῃ τὸ διπλάσιον, ὁ δὲ δοῦλος νὰ μαστιγώνεται καὶ νὰ καταβάλλῃ εἰς τὸ διπλοῦν τὴν ἀξίαν τοῦ κλαπέντος, διὰ δὲ τὰ ἄλλα ἀδικήματα πρόστιμον δραχμῶν εἴκοσι. Ἂν δὲ δὲν καταβάλῃ τὴν ἀξίαν ἀμέσως, νὰ παραδίδῃ ὁ κύριος τὸν δοῦλον εἰς τὸν ἀδικηθέντα διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος μὲ προσφορὰν ἐργασίας. Εἰ δὲ μή, καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον. *Περὶ τῶν κοπτόντων εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος.* Κανεὶς νὰ μὴ κόπτῃ (ξύλα) ἀπὸ τὸν ἱερὸν τόπον. Ἂν δέ τις συλληφθῇ, ὁ μὲν δοῦλος νὰ μαστιγοῦται ὑπὸ τῶν ἱερῶν, ὁ δὲ ἐλεύθερος νὰ πληρώνῃ ὅσα ἤθελον τὸν καταδικάσει οἱ ἱεροί. Ὁ ἀνακαλύψας δὲ νὰ τοὺς ὁδηγῇ εἰς τοὺς ἱεροὺς καὶ νὰ λαμβάνῃ τὸ ἥμισυ.

Φύγιμον εἶμεν τοῖς δούλοις. Τοῖς δούλοις φύγιμον ἔστω τὸ ἱερόν, καθὼς ἂν οἱ ἱεροὶ| ἀποδείξωντι τὸν τόπον, καὶ μηθεὶς ὑποδεχέσθω τοὺς δραπέτας μηδὲ σιτοδοτείτω μηδὲ ἔργα παρεχέτω. Ὁ δὲ ποιῶν παρὰ τὰ γεγραμ|μένα ὑπόδικος ἔστω τῷ κυρίῳ τᾶς τοῦ σώματος ἀξίας διπλασίας καὶ ἐπιτιμίου δραχμᾶν πεντακοσίαν, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπικρινέ|τω περὶ τῶν δραπετικῶν, ὅσοι κα ἦνται ἐκ τᾶς ἀμετέρας πόλεος, καὶ ὅσους κα κατακρίνει, παραδότω τοῖς κυρίοις.. Ἄν δὲ μὴ παραδιδῷ, ἐξέσ|τω τῷ κυρίῳ ἀποτρέχειν ἔχοντι.

Περὶ τᾶς κράνας. Τᾶς δὲ κράνας τᾶς ὠνομασμένας διὰ τῶν ἀρχαίων ἐγγράφων Ἄγνας καὶ τοῦ γεγε|νημένου ποτὶ τᾷ κράνᾳ ἀγάλματος τὰν ἐπιμέλειαν ἐχέτω Μνασίστρατος, ἕως ἂν ζεῖ, καὶ μετεχέτω μετὰ τῶν ἱερῶν τᾶν τε θυσι|ᾶν καὶ τῶν μυστηρίων, καὶ ὅσα κα οἱ θύοντες ποτὶ τᾷ κράνᾳ τραπεζῶντι, καὶ τῶν θυμάτων τὰ δέρματα λαμβανέτω Μνασίστρατος,|τῶν τε διαφόρων, ὅσα κα οἱ θύοντες ποτὶ τᾷ κράνᾳ προτιθῆντι ἢ εἰς τὸν θησαυρόν, ὅταν κατασκευασθεῖ, ἐμβάλλωντι, λαμβανέτω Μνα|σίστρατος τὸ τρίτον μέρος. Τὰ δὲ δύο μέρη, καὶ ἄν τι ἀνάθεμα ὑπὸ τῶν θυσιαζόντων ἀνατιθῆται, ἱερὰ ἔστω τῶν θεῶν. Ὁ δὲ ἱερεὺς καὶ οἱ ἱε|ροὶ ἐπιμέλειαν ἐχόντω, ὅπως ἀπὸ τῶν διαφόρων ἀναθέματα κατασκευάζηται τοῖς θεοῖς, ἃ ἂν τοῖς Συνέδροις δόξει.

Θησαυρῶν κατασκευ|ᾶς. Οἱ ἱεροὶ οἱ κατεσταμένοι ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ ἔτει ἐπιμέλειαν ἐχόντω μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος, ὅπως κατασκευασ|θῆντι θησαυροὶ λίθινοι δύο κλᾳκτοὶ καὶ χωραξάντω τὸν μὲν ἕνα εἰς τὸν ναὸν τῶν Μεγάλων θεῶν, τὸν δ' ἄλλον ποτὶ τᾷ κράνᾳ, ἐν ᾧ ἂν τόπ|ῳ δοκεῖ αὐτοῖς ἀσφαλῶς ἔξειν. Καὶ ἐπιθέντω κλᾷκας καὶ τοῦ μὲν παρὰ τᾷ κράνᾳ ἐχέτω τὰν ἑτέραν κλᾷκα Μνασίστρατος, τὰν δὲ ἄλ|λαν οἱ ἱεροί, τοῦ δὲ ἐν τῷ ναῷ ἐχόντω τὰν κλᾷκα οἱ ἱεροί, καὶ ἀνοιγόντω κατ' ἐνιαυτὸν τοῖς μυστηρίοις καὶ τὸ ἐξαριθμηθὲν διάφορον ἐξ|ἑκατέρου τοῦ θησαυροῦ χωρὶς γράψαντες ἀνενεγκάντω. Ἀποδόντω δὲ καὶ Μνασιστράτῳ τὸ γινόμενον αὐτῷ διάφορον, καθὼς ἐν τῷ|διαγράμματι γέγραπται.

Ἱεροῦ δείπνου. Οἱ ἱεροὶ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν ἀγομένων ἐν τᾷ πομπᾷ ἀφελόντες ἀφ' ἑκάστου τὰ νόμιμα|τοῖς θεοῖς τὰ λοιπὰ κρέα καταχρησάσθωσαν εἰς τὸ ἱερὸν δεῖπνον μετὰ τᾶν ἱερᾶν καὶ παρθένων, καὶ παραλαβόντω τόν τε ἱερῆ|καὶ τὰν ἱέρεαν καὶ τὰν ἱέρεαν τοῦ Καρνείου καὶ Μνασίστρατον καὶ τὰν γυναῖκά τε καὶ τὰς γενεὰς αὐτοῦ καὶ τῶν τεχνιτᾶν τοὺς λει|τουργήσαντας ἐν ταῖς χορείαις καὶ τᾶν ὑπηρεσιᾶν τοὺς λειτουργοῦντας αὐτοῖς. Καὶ εἰς τὰ λοιπὰ δαπανάματα μὴ πλεῖον ἀνάλωμα|ποιοῦντες δραχμᾶν .... *vacare videtur.*

Ἀγορᾶς. Οἱ ἱεροὶ τόπον ἀποδειξάντω, ἐν ᾧ πραθήσεται πάντα. Ὁ δὲ ἀγορανόμος ὁ ἐπὶ πόλεος|ἐπιμέλειαν ἐχέτω ὅπως οἱ πωλοῦντες ἄδολα καὶ καθαρὰ πωλοῦντι καὶ χρῶνται σταθμοῖς καὶ μέτροις συμφώνοις ποτὶ τὰ δαμόσια, καὶ|μὴ τασσέτω μήτε πόσου δεῖ πωλεῖν μηδὲ καιρὸν τασσέτω μηδὲ πρασσέτω μηθεὶς τοὺς πωλοῦντας τοῦ τόπου μηθέν. τοὺς δὲ μὴ πω|λοῦντας καθὼς γέγραπται, τοὺς μὲν δούλους μαστιγούτω, τοὺς δὲ ἐλευθέρους ζαμιούτω εἴκοσι δραχμαῖς. Καὶ τὸ κρίμα ἔστω ἐπὶ τῶν ἱε|ρῶν .. *vacat.*

Κηρύσσεται ὡς ἄσυλον εἰς τοὺς δούλους. Τὸ ἱερὸν (τέμενος) νὰ εἶναι ἄσυλον εἰς τοὺς δούλους εἰς αὐτὸν (μόνον) τὸν χῶρον τῆς περιοχῆς του/ποὺ ἤθελον καθορίσει οἱ ἱεροί, καὶ κανεὶς νὰ μὴ ὑποθάλπῃ τοὺς δραπέτας (τοὺς μὴ καταφυγόντας εἰς ἱερὸν) οὔτε νὰ τοὺς τροφοδοτῇ οὔτε νὰ τοὺς παρέχῃ ἐργασίαν. Ὁ ἐνεργῶν παρὰ τὴν διάταξιν αὐτὴν/γίνεται ὑπόδικος ἔναντι τοῦ κυρίου νὰ καταβάλῃ διπλασίαν τὴν ἀξίαν τοῦ δούλου καὶ ἐπὶ πλέον πρόστιμον δραχμῶν πεντακοσίων, ὁ δὲ ἱερεὺς θὰ ἐκδίδῃ ἀπόφασιν/διὰ τοὺς δραπέτας, ὅσοι θὰ ζητήσουν ἄσυλον ἐκ τῆς ἰδικῆς μας πόλεως, καὶ ὅσους ἤθελε καταδικάσει νὰ τοὺς παραδίδῃ εἰς τοὺς κυρίους. Ἂν δὲ δὲν τὸν παραδίδῃ ὁ ἴδιος, ἠμπορεῖ/ὁ κύριος νὰ παραλάβῃ τὸν δοῦλον εἰς τὸν οἶκον του.

Περὶ τῆς κρήνης. Περὶ δὲ τῆς κρήνης, ἡ ὁποία ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐγγράκαλεῖται κρήνη τῆς Ἄγνας καὶ τοῦ ἐγκατεστημένου/πλησίον τῆς κρήνης ἀγάλματος, τὴν φροντίδα νὰ ἔχῃ ὁ Μνασίστρατος/ἐν ὅσῳ ζῇ, καὶ νὰ μετέχῃ μαζὶ μὲ τοὺς ἱερεῖς εἰς τὰς θυσίας/καὶ τὰ μυστήρια, καὶ ὅσα οἱ θυσιάζοντες πλησίον τῆς κρήνης ἤθελον καταθέσει (εἰς τὸν ἀνοικτὸν δίσκον) ἢ ῥίξουν μέσα εἰς τὸν (κλειστὸν) θησαυρόν, ὅταν αὐτὸς κατασκευασθῇ, ὁ Μνησίστρατος νὰ λαμβάνῃ/τὸ ἓν τρίτον. Τὰ δὲ δύο τρίτα, καὶ ἂν κατατίθεται ὑπὸ τῶν θυσιαζόντων κάποιο ἀφιέρωμα, νὰ εἶναι ἱερὰ ὑπὲρ τῶν θεῶν. Ὁ δὲ ἱερεὺς καὶ οἱ ἱεροὶ/νὰ ἔχουν φροντίδα ὅπως κατασκευάζωνται ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις ἀφιερώματα διὰ τοὺς θεούς, σύμφωνα μὲ τὴν γνώμην τῶν συνέδρων.

Περὶ κατασκευῆς θησαυρῶν. /Οἱ ἱεροὶ οἱ μέλλοντες νὰ διορισθοῦν διὰ τὸ πεντηκοστὸν πέμπτον ἔτος πρέπει νὰ φροντίσουν μαζὶ μὲ τὸν ἀρχιτέκτονα, ὅπως κατασκευασθοῦν/δύο λίθινα κιβώτια εἰσφορῶν κλειδωτὰ καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν τὸ μὲν ἓν εἰς τὸν ναὸν τῶν Μεγάλων θεῶν, τὸ δὲ ἄλλο παρὰ τὴν κρήνην εἰς τοποθεσίαν/ἥτις θὰ κριθῇ ὑπ' αὐτῶν ἀσφαλής. Καὶ νὰ βάλουν κλειδιά, καὶ τοῦ μὲν παρὰ τὴν κρήνην τὸ δεύτερο κλειδὶ νὰ τὸ κρατῇ ὁ Μνασίστρατος, τὸ δὲ ἄλλο/οἱ ἱεροί, τοῦ δὲ ἐν τῷ ναῷ (θησαυροῦ) νὰ ἔχουν τὸ κλειδὶ οἱ ἱεροί, καὶ νὰ τὸν ἀνοίγουν κατ' ἔτος κατὰ τὴν τελετὴν τῶν μυστηρίων, καὶ τὸ μετρηθὲν ποσὸν ἀπὸ τὸν/καθένα ἐκ τῶν δύο θησαυρῶν ἀφοῦ τὸ καταγράψουν χωριστά, νὰ τὸ ἀσφαλίσουν. Νὰ ἀποδώσουν δὲ καὶ εἰς τὸν Μνασίστρατον τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτὸν ποσὸν καθὼς/ἔχει καθορισθῇ εἰς τὸ Διάταγμα.

Περὶ ἱεροῦ δείπνου. Οἱ ἱεροὶ ἀπὸ τὰ θύματα ποὺ παρήλασαν εἰς τὴν πομπήν, ἀφοῦ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὸ καθὲν τὰ κατὰ νόμον/ἀνήκοντα εἰς τοὺς θεούς, τὰ λοιπὰ κρέατα νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν εἰς τὸ ἱερὸν δεῖπνον μαζὶ μὲ τὰς ἱερὰς καὶ τὰς παρθένους καὶ νὰ παραλάβουν καὶ τὸν ἱερέα/καὶ τὴν ἱέρειαν καὶ τὴν ἱέρειαν τοῦ Καρνείου καὶ τὸν Μνησίστρατον καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τέκνα του καὶ τὰ τέκνα τούτων καὶ ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν τοὺς συμμετασχόντας/εἰς τοὺς ὁμίλους τοῦ χοροῦ καὶ ἐκ τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ τοὺς παρασχόντας εἰς αὐτοὺς βοήθειαν. Καὶ εἰς τὰ λοιπὰ δαπανήματα νὰ μὴ ἐξοδευθοῦν περισσότερα τῶν δραχμῶν ... (κενόν).

Περὶ ἀγορᾶς. Οἱ ἱεροὶ νὰ ἐκλέξουν μίαν τοποθεσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ γίνωνται αἱ ἀγοραπωλησίαι. Ὁ δὲ ἀγορανόμος ὁ ἐπὶ πόλεως/νὰ ἔχῃ τὴν φροντίδα ὅπως οἱ πωλοῦντες πωλοῦν ἄδολα καὶ καθαρὰ καὶ χρησιμοποιοῦν σταθμὰ καὶ μέτρα σύμφωνα πρὸς τὰ δημόσια, καὶ/νὰ μὴ ὁρίζουν ἀντὶ ποίας τιμῆς νὰ πωλοῦν, οὔτε νὰ ὁρίζουν προθεσμίαν οὔτε νὰ εἰσπράττῃ τις ἀπὸ τοὺς πωλοῦντας εἰς τὴν τοποθεσίαν τίποτε. Τοὺς δὲ μὴ πωλοῦντας/σύμφωνα πρὸς τὰ καθορισθέντα, τοὺς μὲν δούλους νὰ μαστιγώνῃ, τοὺς δὲ ἐλευθέρους νὰ τιμωρῇ διὰ προστίμου εἴκοσι δραχμῶν. Καὶ τὴν ἀπόφασιν θὰ τὴν ἐκδίδουν οἱ ἱεροί/... (κενόν).

Ὕδατος. *Ἐχέτω δὲ ἐπιμέλειαν ὁ ἀγορανόμος καὶ περὶ τοῦ ὕδατος, ὅπως κατὰ τὸν τᾶς παναγύριος χρόνον μηθεὶς κακοποιεῖ μήτε|τὸ βήλημα μήτε τοὺς ὀχετοὺς μήτε ἄν τι ἄλλο κατασκευασθεῖ ἐν τῷ ἱερῷ χάριν τοῦ ὕδατος, καὶ ὅπως καθὼς ἂν μερισθεῖ, ῥεῖ τὸ ὕδωρ καὶ μη|θεὶς ἀποκωλύει τοὺς χρωμένους. Ἂν δέ τινα λαμβάνει ποιοῦντά τι τῶν κεκωλυμένων, τὸν μὲν δοῦλον μαστιγούτω, τὸν δὲ ἐλεύθερον|ζαμιούτω εἴκοσι δραχμαῖς· καὶ τὸ κρίμα ἔστω ἐπὶ τῶν ἱερῶν.*

Ἀλείμματος καὶ λουτροῦ. *Ὁ ἀγορανόμος ἐπιμέλειαν ἐχέτω, ὅπως οἱ θέλοντες|βαλανεύειν ἐν τῷ ἱερῷ μὴ πλεῖον πράσσωντι τοὺς λουομένους δύο χαλκῶν καὶ παρέχωντι πῦρ καὶ μάκραν εὔκρατον καὶ τοῖς κατακλυ|ζομένοις ὕδωρ εὔκρατον, καὶ ὅπως ὁ ἐγδεξάμενος τῶν ξύλων τὴν ἀγορὰν εἰς τὸ ἀλειπτήριον παρέχει ξύλα ξηρὰ καὶ ἱκανὰ τοῖς ἀλει|φομένοις κατ' ἀμέραν ἀπὸ τετάρτας ὥρας ἕως ἑβδόμας. Λοῦλος δὲ μηθεὶς ἀλειφέσθω οἱ δὲ ἱεροὶ ἐγδιδόντω τὰν παροχὰν τῶν ξύλων|τῶν εἰς τὸ ἀλειπτήριον. Ἂν δέ τις τῶν ἐγδεξαμένων ἢ τῶν βαλανέων μὴ ποιεῖ καθὼς γέγραπται, τὸν μὲν δοῦλον μαστιγούτω ὁ ἀγορανό|μος, τὸν δὲ ἐλεύθερον ζαμιούτω καθ' ἕκαστον ἀδίκημα εἴκοσι δραχμαῖς. Καὶ τὸ κρίμα ἔστω ἐπὶ τῶν ἱερῶν.*

Συνέσιος ἀναφορᾶς. *Οἱ ἱε|ροὶ ὅσα κα διοικήσωντι ἐν τᾷ παναγύρει ἢ κατακρίνωντί τινας, σύνεσιν ἀνενεγκάντω εἰς τὸ Πρυτανεῖον. Ἀναγραψάντω δὲ καὶ|εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐν τῷ ἱερῷ οὓς ἂν κατακρίνωντι καὶ ἐπὶ ποίῳ ἀδικήματι. Ἀντίγραφον ἔχειν τοῦ διαγράμματος οἱ κατεσταμέ|νοι ὥστε γράψαι τὸ διάγραμμα, καθὼς ἂν δοκιμασθεῖ, δόντω τοῖς νομοδείκταις ἀντίγραφον. Οἱ δὲ λαβόντες ἐπιδεικνυόντω τῷ|χρείαν ἔχοντι. Καὶ ἐν τοῖς μυστηρίοις συνλειτουργούντω τοῖς ἱεροῖς καὶ ὁ κᾶρυξ καὶ αὐλητὰς καὶ μάντις καὶ ἀρχιτέκτων.|*

Τᾶς καταστάσιος τῶν δέκα. *Οἱ δαμιοργοὶ τοῦ ἕκτου μηνὸς τᾷ δωδεκάτᾳ, πρὸ τοῦ τὸν κλᾶρον τῶν ἱερῶν|καὶ τᾶν ἱερᾶν γί|νεσθαι ἀποδόντω|τῷ δάμῳ χειροτο|νίαν, ὅπως καταστά|σει ἐκ πάντων τῶν|πολιτᾶν δέκα, μὴ|νεωτέρους ἐτῶν|τεσσαράκοντα μη|δὲ δὶς τοὺς αὐτοὺς τ|ὸν γ' ἰὸν ἐνιαυτόν· πο|τεισφερόντω δὲ οἵ τε|ἄρχοντες καὶ τῶν|ἄλλων ὁ θέλων, εἰσ|φέροντες, ἐξ ὧν γέ|γραπται τοὺς ἱεροὺς|κλαροῦσθαι. τοὺς δὲ|καταστα θέντας ὀρ|κιξάτω ὁ γραμματεὺς|τῶν συνέδρων τὸν|ὅρκον, ὃν οἱ ἱεροὶ ὀμνύ|οντι. ἐχόντω δὲ οἱ κα|τασταθέντες ἐπι|μέλειαν περὶ πάν|των, ὧν δεῖ ἐν τοῖς μυσ|τηρίοις συντελεῖσ|θαι, καὶ φροντιζόντω|σων χρεία ἐστὶ εἰς|τὸ ἐπιτελεῖσθαι τὰ μυστήρια.*

Προγρα|φόντω δὲ ἐκ τῶν ἱε|ρῶν καὶ ραβδοφόρους|τοὺς εὐθετωτάτους,| ὁμοίως δὲ καὶ μυστα|γωγούς. Τοὺς δὲ συν|λειτουργήσοντας|μετὰ Μνασιστρά|του προγραφόντω, ἄν|τινας εὑρίσκωντι εὐ|θέτους ὑπάρχοντας|καὶ μὴ ὄντων ἱε|ρῶν· καὶ οἱ προγραφέν|τες πειθαρχούντω|καὶ ἐπιτελούντω ὃ ἂν|προγραφῆντι. τὸν δὲ|μὴ ποιοῦντα κατακρι|νάντω εἴκοσι δρα|χμαῖς καὶ ἐγγραφάν|τω εἰς τοὺς πολεμάρ|χους. Οἱ δὲ ραβδοφόροι|μαστιγούντω, οὕς κα οἱ δέκα κελεύοντι.

Περὶ ὕδατος. Ὁ ἀγορανόμος νὰ φροντίζῃ καὶ περὶ τοῦ ὕδατος εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸν χρόνον τῆς πανηγύρεως νὰ μὴ κακοποιῇ τις οὔτε/τὴν δεξαμενὴν τῆς πηγῆς οὔτε τοὺς ὀχετοὺς τῆς ῥοῆς οὔτε ὁτιδήποτε ἄλλο ἔχῃ κατασκευασθῇ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τεμένους χάριν τοῦ ὕδατος καὶ νὰ ῥέῃ τὸ ὕδωρ ἀκριβῶς εἰς τὰς διευθύνσεις ποὺ ἔχουν ὁρισθῇ, καὶ νὰ μὴ/ἐμποδίζῃ κανεὶς τὴν ἐλευθέραν χρῆσίν του ὑπὸ πάντων. Ἂν δὲ συλλάβῃ τινὰ κάμνοντα κάτι τι ἀπὸ τὰ ἀπηγορευμένα, τὸν μὲν δοῦλον νὰ μαστιγώνῃ, τὸν δὲ ἐλεύθερον/νὰ τιμωρῇ διὰ προστίμου εἴκοσι δραχμῶν. Καὶ ἡ ἐκδίκασις νὰ γίνεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν.

Περὶ ἀλείμματος καὶ λουτροῦ. Ὁ ἀγορανόμος νὰ φροντίζῃ, ὅπως οἱ θέλοντες/νὰ ἐκτελοῦν χρέη βκλανέως εἰς τὸ ἱερὸν μὴ εἰσπράττουν ἀπὸ τοὺς λουομένους περισσότερον τῶν δύο χαλκῶν καὶ νὰ προσφέρουν πῦρ καὶ αἴθουσαν μαλάξεων εὔκρατον καὶ εἰς τοὺς λουομένους/εἰς τὴν λεκάνην ὕδωρ εὔκρατον, καὶ ὅπως ὁ ἐργολάβος τῆς προμηθείας τῶν ξύλων διὰ τὸ ἀλειπτήριον προμηθεύῃ ξύλα ξηρὰ καὶ ἀρκετὰ διὰ τοὺς ἀλειφομένους/καθημερινῶς ἀπὸ τετάρτης ὥρας ἕως ἑβδόμης. Δοῦλος δὲ νὰ μὴ ἀλείφεται κανείς, τὴν δὲ προμήθειαν τῶν ξύλων εἰς τὸ ἀλειπτήριον νὰ τὴν ἀναθέτουν/εἰς ἐργολάβον οἱ ἱεροί. Ἂν δέ τις τῶν ἐργολάβων ἢ τῶν λουτροκόμων δὲν ἐκτελῇ τὰ καθήκοντά του κατὰ τὰ κεκανονισμένα, τὸν μὲν δοῦλον νὰ μαστιγώνῃ ὁ ἀγορανόμος,/τὸν δὲ ἐλεύθερον νὰ τὸν τιμωρῇ διὰ προστίμου εἴκοσι δραχμῶν δι' ἕκαστον ἀδίκημα. Καὶ ἡ ἐκδίκασις νὰ γίνεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν.

Περὶ ὑποβολῆς ἐκθέσεως πεπραγμένων. Οἱ ἱεροί/διὰ τὰ ἔργα τῆς διοικήσεώς των κατὰ τὴν πανήγυριν ἢ διὰ τὰς ἐκδοθείσας ὑπ' αὐτῶν καταδίκας νὰ ὑποβάλουν ἔκθεσιν πεπραγμένων εἰς τὸ Πρυτανεῖον. Νὰ ἀναφέρουν δὲ ἐγγράφως καὶ/εἰς τὸν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον οἶκον αὐτοὺς ποὺ ἤθελον καταδικάσει ἀναφέροντες καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἀδικήματος. *Νὰ δοθῇ ἀντίγραφον τοῦ Κανονισμοῦ* εἰς τοὺς διορισθέντας/διὰ νὰ κάμουν ἀντίγραφα καὶ ὅταν ἐλεχθῇ ἡ ἀκρίβεια τῆς ἀντιγραφῆς καὶ ἐπικυρωθῇ, νὰ δώσουν εἰς τοὺς νομοδείκτας ἀντίγραφον αὐτοῦ. Αὐτοὶ δὲ παραλαβόντες αὐτὸ νὰ τὸ ἐπιδεικνύουν/εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτοῦ Καὶ κατὰ τὰ μυστήρια νὰ ἐκτελοῦν ὑπηρεσίαν μαζὶ μὲ τοὺς ἱεροὺς καὶ ὁ κῆρυξ καὶ ὁ αὐλητὴς καὶ ὁ μάντις καὶ ὁ ἀρχιτέκτων.

Περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν δέκα. Οἱ δαμιοργοὶ κατὰ τὴν δωδεκάτην τοῦ ἕκτου μηνός, προτοῦ νὰ γίνῃ ἡ κλήρωσις διὰ τοὺς ἱεροὺς/καὶ τὰς ἱεράς, νὰ ἀναθέσουν εἰς τὸν δῆμον ὅπως διὰ χειροτονίας/διορίσῃ ἐκ πάντων τῶν πολιτῶν δέκα μὴ νεωτέρους τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν οὔτε/δὶς τοὺς ἰδίους ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Νὰ συμμετάσχουν δὲ εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος/προτείνοντες ἐξ ἐκείνων τῶν προσώπων, ἐκ τῶν ὁποίων κατὰ νόμον γίνεται ἡ κλήρωσις πρὸς ἐκλογὴν ἱερῶν. Τοὺς δὲ διορισθέντας νὰ τοὺς ὁρκίσῃ ὁ γραμματεὺς/τῶν συνέδρων μὲ τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον δίδουν οἱ ἱεροί. Νὰ ἔχουν δὲ οἱ διοριζόμενοι ὡς καθήκοντα τὴν φροντίδα περὶ ὅλων/ὅσα πρέπει νὰ γίνωνται κατὰ τὰ μυστήρια, καὶ νὰ μεριμνοῦν διὰ νὰ ὑπάρχουν ὅλα ὅσα χρειάζονται διὰ τὴν τέλεσιν/τῶν μυστηρίων.

Νὰ ἐκλέγουν δὲ ἐκ τῶν ἱερῶν καὶ τοὺς ῥαβδοφόρους ἐκ τῶν καταλληλοτέρων, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς/μυσταγωγούς. Τοὺς δὲ μέλλοντας νὰ ἐκτελέσουν ὑπηρεσίαν μετὰ τοῦ Μνασιστράτου νὰ τοὺς ἐκλέγουν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν/κατάλληλοι, καὶ ἐκ τῶν μὴ διορισθέντων ἱερῶν. Καὶ οἱ ἐκλεγέντες νὰ πειθαρχοῦν καὶ νὰ ἐκτελοῦν πᾶν ὅ,τι/τοὺς ἤθελεν ἀνατεθῇ. Τὸν δὲ μὴ συμμορφούμενον νὰ τὸν καταδικάζουν εἰς πρόστιμον εἴκοσι δραχμῶν καὶ νὰ τὸν ἐγγράφουν εἰς τὰ βιβλία τῶν πολεμάρχων./Οἱ δὲ ῥαβδοφόροι νὰ ἐκτελοῦν τὰς μαστιγώσεις, τὰς ὁποίας ἤθελον διατάξει οἱ δέκα.

Οἱ δὲ κατασταθέν|τες δέκα κρινόντω|τὰ κρίματα πάντα.| Ἂν δὲ χρεία εἴ πε|ρί τινος, διαβούλιον γί|νεσθαι, συναγόντω|οἱ δέκα πάντες τοὺς ἱ|ερούς, καὶ καθὼς τοῖς πλειόνοις δόξαι, ἐπιτε|λείσθω. Φορούντω δὲ οἱ|δέκα ἐν τοῖς μυστηρί|οις στρόφιον πορφύριον.|

Ἀ γ ρ ά φ ω ν. Εἰ δέ τινα|ἄγραφά ἐστι ἐν τῷ δι|αγράμματι ποτὶ τὰν|τῶν μυστηρίων καὶ|τᾶν θυσιᾶν συντέλει|αν, βουλευέσθωσαν οἱ|σύνεδροι, μὴ μετα-κι|νοῦντες ἐπὶ καταλύ,σει τῶν μυστηρίων μη|θὲν τῶν κατὰ τὸ διά|γραμμα. Εἰ δὲ μὴ τὸ|γραφὲν ἀτελὲς ἔστω.| Τὸ δὲ διάγραμμα κύρι|ον ἔστω εἰς πάντα τὸν|χρόνον.

Οἱ δὲ διορισθέντες νὰ ἐκδικάζουν/ὅλας τὰς πρὸς ἐκδίκασιν ὑποθέσεις. Ἂν δὲ ὑπάρξῃ ἀνάγκη διὰ νὰ ληφθῇ κάποια (ἐξαιρετικὴ) ἀπόφασις, τότε νὰ συγ-κροτῆται συμβούλιον, νὰ συγκαλοῦν δὲ οἱ δέκα πάντας τοὺς ἱερούς,/καὶ νὰ ἐκτελῆται ὅ,τι ἤθελεν ἀποφασίσει ἡ πλειονοψηφία. Νὰ φοροῦν δὲ οἱ δέκα κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων περιβραχιόνιον κόκκινον/.

Περὶ τῶν ἀπροβλέπτων. Ἐὰν ὑπάρξουν εἰς τὸν κανονισμὸν περιπτώσεις μὴ καθοριζόμεναι γραπτῶς ὡς πρὸς τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων καὶ τῶν θυ-σιῶν,/νὰ ἀποφασίζουν περὶ τούτων οἱ σύνεδροι, χωρὶς νὰ ἀλλάξουν τίποτε ἀπὸ τὰ καθοριζόμενα εἰς τὸν Κανονισμὸν ἀποβαῖνον εἰς βλάβην τῶν μυστηρίων./ Εἰ δὲ μή, ἡ ληφθεῖσα ἀπόφασις νὰ εἶναι ἄκυρος. Ὁ δὲ κανονισμὸς νὰ εἶναι ἔγκυρος εἰς ἅπαντα τὸν/χρόνον.

Σχόλια Ἑρμηνευτικὰ *

Στίχ. 1 *ἱερός**, *ὁ*, *ἱερά*, *ἡ**, Οὐσιαστικοποιημένα. Εἰδικὸν θρησκευτικὸν ἀξίωμα καὶ τίτλος.
5 *τὸν ἱερῆ* = ἱερέα.
8 *ποτεξορκίζω** = προσεξορκίζω, ἐπιβάλλω πρόσθετον ὅρκον.
11 *κάμπτρα*, *ἡ** = κιβώτιον, κάμψα, κιβωτὸς τῆς «πρακκαταθήκης», *κίστα* στίχ. 30.
12 *ἐπικατασταθέντες* = κατασταθέντες πρὸς διαδοχὴν τῶν ἤδη ὑπηρετούντων ἱερῶν.
14 *πρωτομύσται**, οἱ τὸ πρῶτον μυηθέντες.
στλεγγίς, *ἡ**, κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐν εἴδει στέμματος.
14, 15 *οἱ τελούμενοι τὰ μυστήρια*, οἱ συμμετέχοντες εἰς τὴν τελετὴν τῶν μυστηρίων, (μεμυημένοι).
16 *σαμεῖον*, *τό*, ταινία ἐπιρραπτομένη, σειρήτι ἐπὶ φορέματος. Ἰδὲ στίχ. 21.
17 *ἰδιώτιες**, ἄνευ ἀξιώματος, ἀντίθ. τοῦ *ἱεραί*.
καλάσηρις, *ἡ*, ἀντὶ *καλάσιρις*, μακρὸν ἐσωτερικὸν φόρεμα μὲ κρόσσια.
σινδονίτας, *ὁ*, λεπτοΰφαντον ἐκ σινδόνος ἐσωτερικὸν φόρεμα.
18 *μνᾶ*, *ἡ*, σαφὴς ἐδῶ ἡ τιμή της μεταξὺ 100 καὶ 50 δραχμῶν, ἤτοι 75.
19 *ὑπόδυμα*, *τό**, εἶδος ἐσωτερικοῦ χιτῶνος.
σκιά, *ἡ**, παρυφὴ φορέματος ἔγχρωμος, bordure. Ἴδε στίχ. 24.
20 *ὑποδύτας*, *ὁ*, μεσοφόρι.
22 *φῦκος*, *τὸ* = καλλυντικὸν βαφῆς τῶν χειλέων, rouge.
χρυσίον, *τό*, = χρυσοῦν κόσμημα.
ψιμίθιον, *τό*, = ψιμύθιον, πούδρα. Ἡ ὀρθογραφία τῆς λέξεως ποικίλλει : *ψιμμύ-*, *ψιμμί-*, *ψημί-θιον*.
ἀνάδεμα, *τὸ** = ἀνάδημα, διάδημα, ταινία τῆς κόμης.
μηδὲ ἀνπεπλεγμένας = λυτὰς (τὰς τρίχας) ἐπὶ τῶν ὤμων.
23 *πίλινος**, ἐκ πιλήματος, τσόχας.
ἱερόθυτος, *ον*, ὁ προερχόμενος ἐκ θυσιασθέντος ζῴου.
*δίφρους εὐσυΐνους**, ἤτοι οἰσυΐνους, = σκαμνία πλεγμένα ἀπὸ λυγιάν.
ποτικεφάλαιον, *τὸ* = προσκεφάλαιον.
24 *σπῖρα*, *ἡ**, ἐλαφρὸν κάλυμμα.
πορφύρα, *ἡ* = ταινία διακοσμητικὴ πορφυρᾶ.
διασκευάζομαι = προορίζομαι δι' ὑπηρεσίαν.
25 *διάγραμμα*, *τὸ* = τὸ διάταγμα, ὁ κανονισμός.
26 *λυμαίνομαι*, ἀφαιρῶ βιαίως.
30 *θοιναρμόστρια*, *ἡ* = προϊσταμένη τοῦ ἱεροῦ δείπνου.
31 *ἐμβεβακυῖαι* = αἱ ἀναλαβοῦσαι ὑπηρεσίαν.
33 *σῦν ἐπίτοκα**, κατὰ μεταπλασμὸν ἐκ τοῦ ἐπίτεξ, ἐπίτοκον, ἔγγυον.
Ἑρμᾶνι ἐξ ὀνομαστικῆς Ἑρμάων, ὡς Ποσειδάων, Ποσειδάονι.
34 *δάμαλις σῦς**, ἡ νεαρὰ χοῖρος, (μοσχὶς) ἀδμὴς (παρθένος).
35 *δέρρις*, *ἡ*, ἐν τῷ πληθ. = παραπέτασμα μικρόν.
αὐλεία, *ἡ** = παραπέτασμα μέγα, αὐλαία.
*περιστεμματόω**, χαράσσω πέριξ χώρου γραμμὴν καὶ τὴν καθιστῶ διακριτικὴν δι' ἐνθέσεως στεμμάτων, εὐδιακρίτων μαλλίνων κλωστῶν.

---

* Αἱ δι' ἀστερίσκου σημειούμεναι λέξεις ἦσαν ἄγνωστοι μέχοι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὴν πρὸ ταύτης Ἑλληνικὴν Γραμματείαν εἴτε ὡς πρὸς τὸν τύπον εἴτε ὡς πρὸς τὴν σημασίαν, τὸ πρῶτον ἐνταῦθα ἀπαντώμεναι.

36 *παρέρπω**, εἰσδύω λαθραίως εἰς ἀπηγορευμένον χῶρον.
37 *χωράζω**, ἱδρύω κατὰ χώραν, στήνω, τοποθετῶ. Ἴδε καὶ στίχ. 91.
*ὑδράνα, ἡ, ἢ ὑδράν, ὁ ἢ ἡ** = δοχεῖον καθαρτηρίου ὕδατος, ἁγιασμοῦ.
καθαρίζειν = ἐξαγνίζειν διὰ ῥαντισμοῦ ἐκ τῆς ὑδράνας.

38 *ἀργυρώματα*, τά, = ἀργυρᾶ σκεύη.
39 *εὐφαμεῖν* = τηρεῖν σιγὴν εὐλαβῆ.
41 *Οἱ ἐπιτελοῦντες τὰ μυστήρια* = Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς τελετῆς τῶν μυστηρίων, δηλ. οἱ Δέκα.

44 *κριθεὶς ἐπὶ τῶν ἱερῶν*, ἀντὶ *ὑπὸ* τῶν ἱερῶν.
45 *τὰ διάφορα** = τὰ χρηματικὰ ποσὰ (εἰσπράξεων ἢ πληρωμῶν).
τὰ πίπτοντα διάφορα = αἱ προκύπτουσαι, αἱ ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας εἰσπράξεις.

46 *ἐγλέγω**, εἰσπράττω. Ἴδε καὶ *ἐγλογεύω* στίχ. 47.
εἰσφέρω = προτείνω πρόσωπον κατάλληλον. Ἴδε στίχ. 47 εἰσενεγκάντων καὶ 129.
ἀνάγκᾳ = ἀναγκαστικῶς, ὑποχρεωτικῶς.
τίμαμα, τὸ = ἡ φορολογητέα περιουσία τοῦ πολίτου.
47 *παραγράφω τὸ τίμαμα* = καθορίσας τὸ μέγεθος τῆς περιουσίας, τὴν προσημειώνω.
*ἐγλογεύω** = εἰσπράττω, ἴδε *ἐγλέγω* στ. 46.
48 *λειτουργέω* = ἐκτελῶ δημοσίαν ὑπηρεσίαν τιμητικῶς, ὡς χορηγός.
*ἐμ πάντοις** = ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἀντίθ. τῷ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν.
49 *σύννομος, ον** = ἔννομος, νόμιμος. *σύνν. συναγωγὴ* = συνέλευσις (κατὰ τὸν νόμον).

50 *πρωτομύστας**, ὁ = ὁ τὸ πρῶτον μυηθείς.
*ὑποστατικόν, τό** = τὸ εἰδικὸν τέλος (τῆς μυήσεως).
ἄν τι πέσει, ὅ,τι τύχῃ, συμπέσῃ (νὰ εἰσπραχθῇ).
ἔξοδος, ἡ = τὸ ἔξοδον, ἡ δαπάνη.
51 *ἀριθμέω* = καταβάλλω, πληρώνω.

*ὑπόμαστρος**, *ον* = ὑπόλογος, ὑπεύθυνος λογιστικῶς.
52 *κατεσταμένοι* = κατασταθησόμενοι, μέλλοντες νὰ διορισθοῦν, ἐνν. Δέκα ἄρχοντες τῆς ἑορτῆς, ἴδε καὶ στίχ. 113.
54 *προεξοδιάζω**, ἐξοδεύω προηγουμένως.
55 *δαπανούμενα*, ἀντὶ *δαπανώμενα*.
56 *πόθοδος, ἡ* = πρόσοδος.
φέρω = ἀναφέρω, μνημονεύω· *φερόντω γράφοντες* = νὰ ἀναφέρουν προτείνοντες, ἴδε στίχ. 59.
57 *δογματοποιοῦμαι* = ἐκδίδω διοικητικὴν ἀπόφασιν.
ἀποκαθιστάσθω = νὰ ἐπιστρέφωνται τὰ ἀναλωθέντα χρήματα.
59 *ὑπέχθεμα, τό**, εἰδικὴ ἔκθεσις, συμπληρωματική.
γραφέτω εἰς τὰν ἐπισκευάν, = νὰ προτείνῃ τὴν διάθεσίν του, ἰδὲ στ. 56.

60 *ἀναχρῶμαι** = χρησιμοποιῶ.
61 *ἀτελής, ές* = χωρὶς ἐπικύρωσιν, ἄκυρος, ἴδε καὶ στ. 191.
63 *ἐκ ταυτᾶν* = Δωρ. γεν. πληθ. θηλ. ταῦται ἀντὶ αὗται.
64 *ἡ ἔσοδος* = τὰ ἔσοδα.
65 *ἐγδίδω* = ἀναθέτω τὴν προμήθειαν κατόπιν μειοδοσίας ἢ ἐπιλογῆς. ἴδε καὶ στ. 66 *ἐγδιδόντες* καὶ 109 *ἐγδιδόντω*.
67 *ἄρνας, ἀρνὸν* = πρόβατον.

68 *ὑπὲρ τοὺς πρωτομύστας*, ἀντὶ ὑπὲρ τῶν πρωτομυστῶν. Ἰδὲ καὶ στ. 44 *ἐπὶ τῶν ἱερῶν* ἀντὶ *ὑπὸ τῶν ἱερῶν*.
69 *ἐγδεξάμενος* = ὁ ἀνάδοχος, ὁ ἀναλαβὼν τὴν προμήθειαν.
*κατεγγυεύω** ἀντὶ *κατεγγυάω*, δίδω ἐγγύησιν.
70 *παρίστημι* = προσκομίζω.
εὐῖερα, καθαρά, ὁλόκλαρα, κατάλληλα πρὸς θυσίαν, χωρὶς ἀποκλίνον σωματικὸν χαρακτηριστικόν, μὴ ἀνάπηρον ἢ κολοβόν. Ἰδὲ καὶ στ. 67. *κριὸν εὔχρουν*. Τὰ θύματα ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἐκ τῶν ὡραιοτέρων καὶ ἀμέμπτων.
71 *τοῖς δοκιμασθέντοις*, εἰς τὰ κατόπιν ἐξετάσεως κριθέντα κατάλληλα.
72 *δοκιμασία, ἡ* = ὁ ἔλεγχος τῆς καταλληλότητος ὑπὸ τῶν ἱερέων.
ἔγγυος, ὁ = ὁ ἐγγυητής.
πράσσω τινά = εἰσπράττω παρά τινος.
κομίζομαι = κρατῶ διὰ λογαριασμόν μου.
73 *προγραφόντω* καὶ 74 *οἱ προγραφέντες· προγράφω*, = ἐπιλέγω καὶ διορίζω.
τεχνίτης, ὁ = καλλιτέχνης (χοροῦ καὶ ᾄσματος).
*χοριτεία**, *ἡ* = *χορεία*, χορικὴ ἐκτέλεσις, ἰδὲ στίχ. 98 *ἐν ταῖς χορείαις*.
75 *κεκλεβώς**, ἀντὶ κεκλοφώς, ἐξ ἐνεστῶτος *κλέβω* ἀντὶ *κλέπτω*.
77 *κλέμμα, τὸ* = τὸ κλαπέν.
78 *ἀπεργασία, ἡ**, ἡ δι' ἐκτελέσεως ἔργου ἐκπλήρωσις τοῦ χρέους.
ὑπόδικος, ον, ὑποκείμενος εἰς καταδίκην.
79 *ὁ ἐπιτυχὼν* = ὁ ἀνακαλύψας.
80 *φύγιμον, τό**, τόπος καταφυγῆς, ἄσυλον
εἶμεν = εἶναι (ἀπαρέμφατον).
81 *μηδὲ ἔργα παρεχέτω* = νὰ μὴ δίδῃ ἐργασίαν.
82 *σῶμα, τὸ* = ὁ δοῦλος.
83 *δραπετικός, ὁ** = Οὐσ., ὁ δραπέτης.
ἦνται = κάθηνται (εἰς τὸ ἄσυλον), ἔχουν καταφύγει.
84 *ἀποτρέχειν ἔχοντι*, = νὰ τὸν πάρῃ καὶ νὰ φύγῃ.
86 *τραπεζόω** = προσφέρω εἰς τοὺς θεούς.
87 *θησαυρός, ὁ* = κιβώτιον χρηματικῶν προσφορῶν.
89 *ἀναθέματα* = *ἀναθήματα*, ἀφιερώματα.
91 *κλᾳκτός, ή, όν*, ‹κλᾴξ 92 = κλείς› = κλειδωτός, ἀνοίγων μὲ κλεῖδα.
94 *ἀνενεγκάντω*, νὰ τὸ πάρουν μαζί των.
96 *καταχρησάσθωσαν*, νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν.
97 *αἱ γενεαὶ* = τὰ τέκνα καὶ τὰ τέκνα τούτων.
98 *αἱ ὑπηρεσίαι* = τὰ ὑπηρετήσαντα πρόσωπα.
99 *ἀποδεικνύω* = καθορίζω, προσδιορίζω.
102 *τὸ κρίμα ἔστω* = ἡ κρίσις νὰ ἐμπίπτῃ εἰς τὴν ἁρμοδιότητα.
104 *βήλημα, τό** τὸ φράγμα περὶ τὴν πηγήν, δεξαμενή.
107 *βαλανεύω*, γίνομαι ἀνάδοχος τοῦ βαλανείου, ἐνοικιαστὴς τοῦ λουτροῦ.
χαλκοῦς, ὁ = νόμισμα ἀξίας 1/3 τοῦ ὀβολοῦ.
μάκτρα, ἡ = ἡ αἴθουσα ὅπου ἠλείφοντο οἱ λουόμενοι, στοὰ μαλάξεως.
κατακλυζόμενοι, οἱ, οἱ λουόμενοι ἐντὸς λεκάνης.
111 *σύνεσις, ἡ**, ἔκθεσις πεπραγμένων.
112 *ἀνενεγκάντω* = νὰ ὑποβάλουν.
114 *δοκιμάζω* = ἐλέγχω τὴν ἀκρίβειαν.
*νομοδεῖκται, οἱ**, νομοφύλακες.
116 *κατάστασις, ἡ*, ὁρισμός, διορισμός· ἴδε στ. 120 *καθίστημι*.
δαμιοργοί, οἱ, ἄρχοντες προϊστάμενοι τοῦ δήμου.
118 *ἀποδόντω*, νὰ ἀναθέσουν.

120 *ὅπως καταστάσει* = νὰ διορίσῃ, ἴδε σελ. 116 *κατάστασις.*
126 *τὸν γ' ἰὸν ἐνιαυτόν* = κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος.
*ποτεισφέρω**, προτείνω συγχρόνως, ὁμοῦ· ἴδε 46 *εἰσφερόντω.*
177 *φορούντω*, νὰ φοροῦν.
179 *στρόφιον, τὸ* = περιβραχιόνιον.
πορφύριος, ον, ἀντὶ *πορφύρεος*, πορφυροῦς.

Σχόλια Πραγματολογικὰ

Στίχ. 1. Οἱ *ἱεροὶ* ἐξελέγοντο διὰ κληρώσεως ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῶν Συνέδρων, ὡρκίζοντο δὲ ἐνώπιον τοῦ ἰδίου κατὰ τὸν ἑνδέκατον μῆνα τοῦ ἔτους. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἐκλογῆς ἦτο ὑποχρεωτική, οἱ δὲ ἀρνούμενοι ὑπέκειντο εἰς βαρὺ πρόστιμον χιλίων δραχμῶν. Δὲν εἶχον τὰ προσόντα ὅλοι οἱ πολῖται διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱεροῦ (στ. 131 - 132). Λείπει ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιγραφῆς, ὅπου θὰ ὑπῆρχον αἱ προδιαγραφαὶ (130 «*ἐξ ὧν γέγραπται τοὺς ἱεροὺς κλαροῦσθαι*). Φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ ἦσαν πολῖται ἐκλεκτοί. Ὁ ὅρος οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλην. γραμματείας. Οἱ κληρούμενοι προήρχοντο ἀπὸ ὅλας τὰς φυλάς, πιθανῶς εἰς ἴσον ἀριθμὸν ἐξ ἑκάστης. Οὗτοι διηύθυνον τὴν τελετὴν ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς *Δέκα*. Αὐτοὶ ὁρκίζουν τὸν ἱερέα, τὰς ἱερὰς καὶ τὸν γυναικονόμον. Φυλάσσουν τὰ ἱερὰ βιβλία καὶ σκεύη, φροντίζουν διὰ τὴν προμήθειαν τῶν ἱερῶν θυμάτων μὲ δημοπρασίας καὶ ἐγγυητάς. Φροντίζουν καὶ διὰ τὴν προμήθειαν ξύλων τοῦ δημοσίου βαλανείου. Αὐτοὶ ὁρίζουν τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀσύλου, τὸν χῶρον τῶν παραπηγμάτων τῆς πανηγύρεως, τὸ μέγεθος τῶν σκηνῶν καὶ τὸ εἶδος τῆς ἐμφανίσεώς των, τὸν τόπον τῆς ἐμποροπανηγύρεως, τὴν κατασκευὴν θησαυροφυλακίων διὰ τὰς εἰσφοράς, τῶν ὁποίων καὶ κρατοῦν τὰς κλεῖδας, ἐκλέγουν τοὺς αὐλητὰς καὶ κιθαριστάς, καθορίζουν τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ κοσμήματα τῶν μετεχόντων τῆς πομπῆς καὶ ὀργανώνουν τὸ ἱερὸν δεῖπνον. Περαιτέρω ἐπιβλέπουν ἐπὶ τῶν ἀτακτούντων καὶ ἐπιβάλλουν κυρώσεις, πρόστιμα καὶ σωματικὰς ποινάς, τὰς ὁποίας ἐκτελοῦν οἱ ἐξ αὐτῶν ἐκλεγόμενοι *ῥαβδοφόροι*. Τέλος αὐτοὶ ὑποβάλλουν ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν ἑορτὴν καὶ ἐγγράφουν τὰ ὀνόματα τῶν τιμωρηθέντων εἰς τὸ Γενικὸν μητρῷον τὸ τηρούμενον εἰς τὸν *Οἶκον τὸν ἐν τῷ ἱερῷ*. Ὅλα αὐτὰ τὰ καθήκοντα τὰ ἐκτελοῦν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν Δέκα, τῶν ὁποίων εἶναι σύμβουλοι καὶ ἐκτελεστικὰ ὄργανα.

Αἱ *ἱεραί*, ἐκλεγόμεναι ὡς καὶ οἱ ἱεροὶ ὑποχρεωτικῶς, εἶναι καὶ ἔγγαμοι γυναῖκες καὶ κόραι *(ἱεραὶ καὶ παρθένοι)*, ὁρκίζονται δὲ ὡς οἱ ἱεροὶ ὄχι ὅμως ἐνώπιον τοῦ Γραμματέως τῶν Συνέδρων, ἀλλὰ τοῦ ἱερέως καὶ τῶν ἱερῶν. Ὑποχρεοῦνται καὶ εἰς πρόσθετον ὅρκον συζυγικῆς πίστεως. Αἱ ἀρνούμεναι ὑπόκεινται εἰς πρόστιμον 100 δραχμῶν καὶ ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ μυστήρια. Αἱ μὴ ἐκλεγεῖσαι *ἱεραὶ* γυναῖκες ἐχαρακτηρίζοντο *ἰδιώτιες* (17).

Οἱ *Σύνεδροι*, ἦσαν οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες τοῦ Κράτους, πιθανῶς οἱ ἴδιοι καὶ γερουσιασταί. *Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνέδρων* εἶναι ὁ κορυφαῖος ἄρχων, ἰσότιμος πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν καὶ συγχρόνως τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας.

5 *τὸ διάγραμμα* = διάταγμα. Κατὰ Πλουτ. Βί. Μαρκέλλου κεφ. 24 «*Καὶ γὰρ τὰ διαγράμματα τῶν ἀρχόντων Ἕλληνες μὲν διατάγματα, Ῥωμαῖοι δὲ ἔδικτα προσαγορεύουσιν*». Ὡς μονίμου διακανονιστικῆς ἰσχύος διοικητικὴ πρᾶξις τὸ διάγραμμα ἰσοδυναμεῖ ἐδῶ πρὸς Κανονισμόν.

7 *τᾶς αὐτᾶς φυλᾶς*. Πόσαι καὶ ποῖαι ἦσαν αἱ φυλαὶ ἄγνωστον. Παρὰ τὰς παλαιὰς Δωρικάς, τοὺς Ὑλλεῖς, Δυμᾶνας, Παμφύλους, ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν καὶ νεώτεραι. Εἰς τὴν Θουρίαν ὑπῆρχον ἀκόμη τρεῖς, ἡ Δαϊφοντίς, (*τριτίρενες Δαϊφοντίδος*) IG V (I). 1386), ἥτις ἀπαντᾶται καὶ ἐν Μεσσήνῃ No. 1425 *Τείσων Δαϊφοντίδος εἶπε*, ἡ Ἀριστομαχὶς (K. Keil, Rh. Mus. 14 p. 528) καὶ ἡ *Οὐπισία* (Valmin Inscr. Mess. 1. Ἐνδεχομένως ὅμως ἐδῶ ἡ τελευταία ὀνομασία νὰ μὴ ἀναφέρεται εἰς φυλήν, ἀλλὰ εἰς κώμην ἢ ἄλλην ὀργάνωσιν μὲ ὀρθὴν ἀνάγνωσιν *Οὐπησία*. Ἐκ τῆς ὀρθῆς ὅμως ἀναγνώσεως τῆς ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀλαγονίας προερχομένης Ἐπιγραφῆς V (I). 1346 τοῦ 163 μ. Χ. καὶ ἑτέρων δύο εὑρεθεισῶν ἐν Μεσσήνῃ ὑπὸ τοῦ Ὀρλάνδου (ἴδε ἀνωτέρω ἐν σελ. 9) χρονολογουμένων ἀντιστοίχως ἀπὸ 2/3 μ. Χ. καὶ 42 μ. Χ. προκύπτει ὅτι ἡ Οὐπησία, ἥτις μάλιστα ἐκαλεῖτο «*ἱερὰ Οὐπησία*» ἐν Ἐπ. 1346, ἐξ οὗ καὶ «*ἱεροὶ γέροντες τῆς Οὐπησίας*» εἰς ἐπιγραφὰς ἄλλας, ἐκεῖ ἐκδηλοῦται ὡς θρησκευτικὸς σύλλογος, ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς πολυπληθὲς σῶμα γερόντων, καὶ ἐπιμελούμενος τῆς λατρείας τῆς Ἀρτέμιδος. Προέρχεται δὲ τὸ Οὐπησία ἐκ τοῦ ἐπιθέτου τῆς Ἀρτέμιδος Οὖπις (= γοργοεπήκοος). Τὸ Οὖπις μνημονεύεται ἐν Ἐτυμ. Μεγ., Καλλιμ. Ὕμν. Ἄρτ. στ. 204 καὶ 240, Νόννου Διον. 48. 8 332 καὶ Τζέτζ. Λυκόφρ. 936. Τὸ Οὐπησία εἴτε ὡς ἔνδειξις σωματείου λατρευτικοῦ τῆς Λιμνάτιδος ἐν Ἀλαγονίᾳ, ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς ὁποίας (Fanum Dianae) ἔχομεν καὶ τὰς ἐπιγραφὰς IG V (I). 1373—137-) καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς τὴν 1346, εἴτε ὡς ἔνδειξις φυλῆς, φαίνεται ὅτι παρέμεινε μέχρι τῆς Τουρκοκρατίας ὡς ἔνδειξις τοπωνυμικὴ ὅλης τῆς περιοχῆς τῆς Ἀλαγονίας, ἐν ᾗ τὸ ἱερόν, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν *Οὐπησινὰ χωριά*, τὰ ὁποῖα παρεδόθησαν γραπτῶς ὡς *Ὀπισινὰ χωριά*. Εἶχε δὲ νομισθῆ ὅτι ἡ ὀνομασία προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι ταῦτα κεῖνται ὀπίσω τοῦ Ταϋγέτου. Ἂν ὅμως ἐπρόκειτο περὶ τούτου θὰ εἴχαμε καὶ *Μροστινὰ χωριά*, ἐνῷ οὐδέποτε ὑπῆρξε τοιοῦτος ὅρος. Οὐδέποτε δὲ ὁ Τουρκοκρατούμενος πληθυσμὸς θὰ ἐτιτλοφόρει τὰ δῆθεν Πισινὰ ὡς Ὀπισινά. Πρόκειται λοιπὸν περὶ παρητυμολογημένης γραφῆς τοῦ διὰ τῆς παραδόσεως διασωθέντος τοπωνυμικοῦ ὅρου *Οὐπησινά*, δηλαδὴ χωρία κείμενα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Οὐπησίας ὁμάδος, δηλαδὴ περὶ τὸ ἱερὸν ὅπου ἐλατρεύετο ἡ Οὖπις Ἄρτεμις.

8 *ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Καρνείου* (Ἀπόλλωνος) ἴδε στ. 34. Πρόκειται περὶ τοῦ ἱεροῦ ἄλσους ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀπὸ προελληνικῆς ἐποχῆς ἐτελοῦντο αἱ τελεταὶ καὶ τὰ μυστήρια, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ *Καρνειάσιον* (στ. 56, 60, 63), παρὰ δὲ τῷ Παυσανίᾳ *Καρνάσιον*. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸν χῶρον τοῦτον τὸν ἱερὸν ἐπετρέπετο μόνον εἰς τοὺς μεμυημένους. Εἰδικῶς τὰ μυστήρια ἐτελοῦντο εἰς εἰδικὸν τμῆμα τοῦ ἄλσους, καλούμενον *Λύκου δρυμός*. Ἡ ἀρχαιοτάτη αὐτὴ ὀνομασία διετηρεῖτο ἀκόμη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Παυσανίου (4. 1—6).

11 *ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνί*. Εἰς τὴν Μεσσηνίαν οἱ μῆνες δὲν εἶχον ἴδιον ὄνομα, ἀλλὰ ἐξεφέροντο ἀριθμητικῶς, *πρῶτος, δεύτερος* κλπ. (πρβλ. στ. 116 τοῦ τοῦ ἕκτου μηνός. Δὲν προκύπτει σαφῶς πότε ἤρχιζε τὸ ἔτος. Πάντως ἡ ἑορτή, θρησκευτικὴ καὶ λαϊκὴ ὁμοῦ, διαρκοῦσα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας θὰ ἔπρεπε νὰ διεξήγετο μεταξὺ 15 Αὐγούστου καὶ 30 Σεπτεμβρίου, ὡς καὶ αἱ ἀντίστοιχοι νεοελληνικαὶ πανηγύρεις τῆς Μεσσηνίας, Βουρκάνου, Νησιοῦ, Ἀναζήρι, Μελιγαλᾶ, Κυπαρισσίας. Ἐὰν τὸ ἔτος ἤρχιζεν, ὅπως εἰς τὴν Σπάρτην, τὸν Σεπτέμβριον, τότε ὁ ἕκτος μήν, ὅτε ὁ δῆμος συνεκαλεῖτο διὰ νὰ ἐκλέξῃ τοὺς Δέκα ἄρχοντας τῆς ἑορτῆς (116), θὰ ἦτο ὁ Φεβρουάριος, ὁ δὲ ἑνδέκατος, ὅτε θὰ ἔδιδον τὸν ὅρκον οἱ ἱεροί, θὰ ἦτο

ὁ Ἰούλιος. Ἠδύνατο ὅμως νὰ ἀρχίζῃ καὶ τὸν Μάρτιον, ὡς παρὰ τοῖς τότε Ρωμαίοις. Ἐὰν ἤρχιζε τὸν Μάρτιον, τότε οἱ δέκα θὰ διωρίζοντο τὸν Ἰούλιον, οἱ δὲ ἱεροὶ θὰ ὡρκίζοντο τὸν Ἰανουάριον. Ἡ ἐκδοχὴ ὅτι αἱ ἑορταὶ ἐτελοῦντο ἀπὸ μέσων Αὐγούστου μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου ἐναρμονίζεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους κατὰ Σεπτέμβριον.

12 *Τὰ βιβλία*· πρόκειται περὶ τῶν ἱερῶν βιβλίων εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ἱερατικοῦ γένους κατέγραψαν τὸ περιεχόμενον τῆς παρακαταθήκης τοῦ Ἀριστομένους τῆς γεγραμμένης ἐπὶ κασσιτερίνου φύλλου ἐναποτεθειμένου εἰς τὴν ἐν Ἰθώμῃ ταφεῖσαν ὑδρίαν, ἣν ἀνεῦρεν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀρκάδων Ἐπιτέλης (Παυσ. 4. 26. - 7). Ἴδε καὶ στ. 30 *ἱερὰ μυστικά*. *Μνασίστρατος*· πρόσωπον ἐπιφανὲς καὶ τοῦ ἱερατικοῦ γένους ὁ ἐκπρόσωπος, ὁ ὁποῖος ἀποφασίζει τώρα νὰ παραιτηθῇ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ κατοχῆς τῆς παρακαταθήκης τῶν μυστηρίων καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὸ Κράτος τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἁρμοδιότητα τῆς τελέσεως αὐτῶν, ἔναντι ἰσοβίων τιμῶν καὶ ἀνταλλαγμάτων μνημονευομένων ἐν τῇ ἐπιγραφῇ.

14 *τῶν τελουμένων οἱ πρωτομύσται. Τελούμενοι* ἦσαν οἱ μεμυημένοι, ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι. Καὶ ἐκ τῶν ἐλευθέρων ἄλλοι ἦσαν ἱεροὶ καὶ ἱεραὶ καὶ ἄλλοι ἰδιῶται καὶ ἰδιῶτιες (ἄνευ ἀξιώματος). Τῶν τελουμένων ἰδιαιτέραν θέσιν κατέχουν οἱ τὸ πρῶτον μυούμενοι, προφανῶς νέοι τῆς ὡριμαζούσης ἡλικίας, διὰ τὴν πρώτην συμμετοχὴν τῶν ὁποίων γίνεται ἡ θυσία ἑκατὸν προβάτων.

16 *μὴ διαφανῆ ἱμάτια* κλπ. Αἱ αὐστηραὶ προδιαγραφαὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐπιδείξεως πολυτελείας καὶ φιλαρεσκείας εἰς τὴν περιβολὴν τῶν γυναικῶν κατὰ τὴν τελετὴν προδίδουν τὸ πνεῦμα τῆς λελογισμένης προνοίας τοῦ κράτους πρὸς ἀποφυγὴν ματαιοδόξων προκλήσεων ἐκ μέρους τῶν γυναικῶν καὶ πρὸς δημιουργίαν πνεύματος σεμνότητος καὶ εὐλαβείας κατὰ τὴν θρησκευτικὴν τελετήν.

26 *Γυναικονόμος*, ἦτο πρόσωπον κύρους καὶ ἐπιβολῆς. Φαίνεται ὅτι ἐξελέγετο ὑπὸ τῶν Δέκα, ὡρκίζετο δὲ ἐνώπιον τῶν ἱερῶν καὶ ἐξετέλει καθήκοντα σαφῶς καθοριζόμενα (28), τὰ ὁποῖα διελαμβάνοντο εἰς τὸ ἐλλεῖπον ἀρχικὸν τμῆμα τῆς Ἐπιγραφῆς.

28 *Πομπᾶς*. Ἡ ἀρχὴ τῶν μυστηρίων ἐγίνετο μὲ τὴν θυσίαν δύο λευκῶν προβάτων (67). Ἀκολούθως συνεκροτεῖτο πομπὴ (λιτανεία) κατευθυνομένη πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ἱεροῦ ἄλσους ἔνθα εὑρίσκετο τὸ ἱερόν, *ὁ Λύκου δρυμός*, ὅπου ἐτελοῦντο αἱ μυστικαὶ τελεταί, *τὰ λεγόμενα καὶ δρώμενα*, τὴν περιγραφὴν τῶν ὁποίων κωλύεται νὰ κάμῃ ὁ Παυσανίας (4. 33. 5). Ἡ σειρὰ τῶν μετεχόντων τῆς πομπῆς γίνεται σύμφωνα μὲ τὸ πρωτόκολλον, ἀναλυτικῶς καθορίζον τὰς θέσεις ἱερέων, ἀξιωματούχων καὶ ἄλλων παρελαυνόντων, καθὼς καὶ τὴν σειρὰν τῶν δι' ἕκαστον θεὸν θυσιαζομένων ζώων.

29 *ἱερεὺς τῶν θεῶν*, δι' ὅλους τοὺς ἐν τῷ ἄλσει θεούς, χάριν τῶν ὁποίων γίνονται τὰ μυστήρια ὑπάρχει εἷς καὶ μόνος *ἱερεὺς* καὶ διὰ τὰς θεὰς μία *ἱέρεια* τοῦ Καρνείου καὶ δευτέρα τῆς Δήμητρος.

Ἀγωνοθέτης. Ἡ παρουσία του εἰς τὴν πομπὴν δηλοῖ ὅτι μὲ τὴν ἑορτὴν ἦτο συνδεδεμένη καὶ ἡ τέλεσις ἀγώνων. Ἐμφανίζεται καὶ εἰς ἄλλας Μεσσηνιακὰς ἐπιγραφάς, εἶχε δὲ ἔργον ἀντίστοιχον μὲ τὸν ἐν Ἀθήναις *ἀθλοθέτην*.

Ἱεροθύται· οἱ μετέχοντες τῆς πομπῆς, οἵτινες μνημονεύονται καὶ εἰς ἄλλας Μεσσηνιακὰς ἐπιγραφάς, καὶ παρίσταντο κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θυσιῶν ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ κράτους.

Αὐληταί, οἱ μετέχοντες τῆς πομπῆς, εἶναι οἱ κατ' ἔτος ἐπιλεγόμενοι ὑπὸ

τῶν ἱερῶν (74) διὰ νὰ συμμετάσχουν εἰς τὰς θυσίας καὶ τὰ μυστήρια καὶ εἶναι διάφοροι ἀπὸ τὸν ἐπίσημον αὐλητὴν ὑπάλληλον τῆς πόλεως, τὸν *αὐλητὰν* (115).

30 *Θοιναρμόστρια ἁ εἰς Δάματρος.* Ἡ θοιναρμόστρια, προϊσταμένη τοῦ ἱεροῦ δείπνου, ἀνῆκεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, τῆς πρώτης τῶν θεῶν χάριν τῶν ὁποίων τελοῦνται τὰ μυστήρια, καὶ πρέπει νὰ ἦτο λόγῳ καταγωγῆς καὶ προσωπικότητος ὑψηλοῦ κύρους πρόσωπον. Ἐβοηθεῖτο ὑπὸ περισσοτέρων βοηθῶν, τῶν ὑποθοιναρμοστριῶν.

31 *ἱέρεα τᾶς Δάματρος τᾶς ἐφ' Ἱπποδρόμῳ, εἴτεν ἁ τᾶς ἐν Αἰγίλᾳ.* Αἱ μνημονευόμεναι δύο ἱέρειαι ἀνήκουν εἰς ἱερὰ τῆς Δήμητρος ἀπομεμακρυσμένα, καλούμεναι τιμητικῶς νὰ προσέλθουν καὶ νὰ μετάσχουν τῆς ἑορτῆς. Ὁ *Ἱππόδρομος* προφανῶς ἦτο ἐπὶ τοῦ ὄρους Λυκαίου (Curtius Pelop. I, p. 301), ἡ δὲ *Αἴγιλα*, «*ἔνθα ἱερὸν ἵδρυται ἅγιον Δήμητρος*» (Παυσ. 4. 17. 1), ἦτο τόπος *τῆς Λακωνικῆς* πιθανὸν εἰς τὰ μεθόρια πρὸς Μεσσηνίαν καὶ Ἀρκαδίαν.

34-37 *Σκανᾶν.* Αἱ μνημονευόμεναι σκηναί, διὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ μόνον ἐπιτρεπόμεναι, καὶ εἰς ἕνα ὡρισμένον χῶρον τοποθετούμεναι, αἵτινες ἐστήνοντο κατὰ τὴν ἑορτήν, ὑπενθυμίζουν τὰ μέχρι πρό τινων δεκαετιῶν εἰς τὰς Μεσσηνιακὰς θρησκευτικο-λαϊκὰς πανηγύρεις, ἰδίᾳ τοῦ Βουρκάνου (Ἰθώμης) προχείρως στηνόμενα παραπήγματα — «μπαράκες» — ὅπου εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῆς ἑορτῆς καὶ τὴν κάθοδον τῆς Εἰκόνος «*τῆς Χάρι της*» ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ὅπου τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς Ἰθωμάτα τὸ πάλαι, οἱ πιστοὶ ἐπεδίδοντο εἰς εὐωχίαν εἰς τὶς «μπαράκες». Ὁ χῶρος, ὡς εἶχε περιχαραχθῇ τὸ πάλαι ἦτο ἱερὸς καὶ δὲν ἐπετρέπετο ἡ εἴσοδος «ἀμυήτων». Αἱ μνημονευόμεναι *ὑδρᾶναι*, ὑποχρεωτικῶς τοποθετούμεναι, περιεῖχον καθαρτήριον ὕδωρ (ἁγιασμόν), μὲ τὸ ὁποῖον ἐρράντιζον τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὸν ἱερὸν χῶρον καὶ φέροντας μεθ' ἑαυτῶν τι χρῄζον καθαρμοῦ διὰ ῥαντίσματος.

46 *Οἱ κατασταθέντες Πέντε.* Ὅλα τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τῆς ἑορτῆς θὰ τὰ διαχειρισθοῦν οἱ ἐκλεγέντες *Πέντε* λειτουργοί, προτεινόμενοι ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἀρχόντων καὶ ὑπαλλήλων μεταξὺ τῶν ἐχόντων περιουσίαν ἄνω τοῦ ταλάντου πολιτῶν. Οἱ προτείνοντες ἀναλαμβάνουν αὐτομάτως καὶ τὴν θέσιν τοῦ ἐγγυητοῦ, ἀφοῦ ἀμέσως προσημειώνεται ἡ περιουσία των ὑπὸ τῆς *Γερουσίας*.

48 *Ἀργυροσκόπος.* Εἰδικὸς ὑπάλληλος ἐξετάζων καὶ ἐκτιμῶν τὴν γνησιότητα τῶν νομισμάτων, τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀντιστοιχίαν των. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιγραφῆς καὶ προηγουμένως κάθε πόλις Μεσσηνιακὴ ἔκοπτεν ἰδικά της νομίσματα. Ἦτο λοιπὸν ἀπαραίτητον διὰ τοὺς ὑπευθύνους τῶν εἰσπράξεων καὶ τῶν δαπανῶν «κατασταθέντας» Πέντε νὰ ἔχουν ἕνα ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων εἰδικὸν ὑπάλληλον, τὸν ἀργυροσκόπον, ὡς βοηθόν των.

49 *Ἐπιμελητάς,* Ἀνώτερος οἰκονομικὸς ὑπάλληλος, εἰς τὸν ὁποῖον δίδεται λεπτομερὴς λογαριασμὸς ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἑορτῆς ὑπὸ τῶν Πέντε.

51 *Ταμίας.* Εἶναι ὁ γενικὸς Ταμίας τοῦ κράτους, εἰς τὸν ὁποῖον παραδίδονται τὰ χρήματα, τὸ ὑπόλοιπον δηλαδὴ ποὺ ἐπερίσσευσεν ἀπὸ τὴν διαχείρισιν τῶν λογαριασμῶν τῆς ἑορτῆς. Ἐὰν ἔκαμνεν ὅμως παρανόμους πληρωμὰς ὑπέκειτο εἰς βαρείας κυρώσεις (62).

53 *εἰς τὸν στέφανον.* Εἰς τὸν Μνησίστρατον παραχωρήσαντα εἰς τὸ κράτος τὸ δικαίωμα τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων ἡ πόλις - κράτος εὐγνωμονοῦσα ἐψήφισε δαπάνην δραχμῶν ἑξακισχιλίων διὰ τὴν προσφορὰν εἰς αὐτὸν χρυσοῦ στεφάνου.

57 *Οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ σύνεδροι.* συνήθης ὁρολογία εἰς τὰς Μεσσηνιακὰς πόλεις τῆς ἐποχῆς. Τρίτος παράγων εἶναι ὁ δῆμος. Πολλάκις οἱ σύνεδροι νοοῦνται ἐν τῷ ὅρῳ ἄρχοντες, «*ἄρχουσι καὶ δήμῳ χαίρειν*» IG V (1). 1323 Κορώνη, ἢ ἐν τῷ ὅρῳ «*Φηραίων ἄρχουσι καὶ δήμῳ καὶ βουλῇ*» IG 1361.

61 *εἰς ἄλλο τι καταχρήσασθαι.* Εἶναι καταφανὴς ἡ μέριμνα ὅπως τὰ ἔσοδα τῆς ἑορτῆς διατίθενται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῶν ἱερῶν διὰ τὴν ἄμεμπτον τέλεσιν τῶν μυστηρίων. Πᾶσα πρότασις πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν χρημάτων δι' ἄλλον σκοπὸν καὶ ἄκυρος εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καὶ ποινὴν συνεπάγεται διὰ τὸν προτείναντα (62), ἰδὲ καὶ 186 ἑξ.

68 *Ἐν τῷ θεάτρῳ.* Ἐκ τοῦ γινομένου καθαρμοῦ καὶ τῆς προσφορᾶς θυμάτων εἰς τὸ θέατρον γίνεται προφανὲς ὅτι μαζὶ μὲ τὴν ἑορτὴν συνεδέοντο καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις, πρὸ τῆς τελέσεως τῶν ὁποίων προηγεῖτο ὁ καθαρμός.

73 *Χοριτεῖαι.* Μὲ τὴν ἑορτὴν συνεδέετο σειρὰ χορικῶν ἐκτελέσεων καὶ χορικῶν ἀσμάτων διὰ τὰς θυσίας καὶ τὰ μυστήρια. Μετεῖχε τῶν καλλιτεχνικῶν αὐτῶν ἐκδηλώσεων πλῆθος ἐκτελεστῶν, αὐλητῶν καὶ κιθαριστῶν, οἱ οἱ ὁποῖοι ἐπελέγοντο ὑπὸ τῶν ἱερῶν δι' ἓν ἔτος, ἵνα προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των δωρεὰν ὑπὸ τύπον λειτουργίας.

75-78 *Κεκλεβὼς — κόπτοντες.* Καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἔλειπον οἱ πάσης φύσεως κλέπται καὶ βαλαντιοτόμοι (πορτοφολάδες) καὶ οἱ λαθραίως ὑλοτομοῦντες τὰ δένδρα τοῦ ἱεροῦ τεμένους. Οἱ πολῖται ὅμως ὠθοῦντο εἰς ἀνακάλυψίν των μὲ τὸ δέλεαρ τῆς ἀμοιβῆς διὰ τοῦ ἡμίσεος τοῦ προστίμου (80). *Φύγιμον.* Εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος ἓν ὡρισμένον τμῆμα, οὗ τὰ ὅρια ἐχάρασσον οἱ ἱεροί, ἐκηρύσσετο ἄσυλον, εἰς τὸ ὁποῖον ἠδύναντο νὰ καταφύγουν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑορτῶν οἱ δραπέται δοῦλοι. Οἱ καταφεύγοντες εἰς αὐτὸ ἐτύγχανον προστασίας. Ὁ ἱερεὺς εἶχε τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τῆς κρίσεως (82). Οἱ καταφεύγοντες ἱκέται ἐδικαιοῦντο νὰ ζητήσουν τὴν πώλησίν των εἰς ἄλλον κύριον. Οἱ κρινόμενοι ὡς ἀδίκως δραπετεύσαντες ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸν κύριόν των, ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ ἀνθισταμένους καὶ νὰ τοὺς παραλάβῃ (84). Οἱ μὴ καταφεύγοντες εἰς τὸ ἄσυλον δραπέται ἀπαγορεύεται νὰ ὑποθάλπωνται ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ὑποκειμένων εἰς αὐστηρὰς ποινὰς (82).

85 *διὰ τῶν ἀρχαίων ἐγγράφων·* δηλαδὴ τῆς «παρακαταθήκης» τοῦ Ἀριστομένους, τῶν *βιβλίων* (12) ἢ *ἱερῶν μυστικῶν* (30).

90 *μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος.* Ὁ ἀρχιτέκτων ἦτο μόνιμος κρατικὸς ὑπάλληλος, τιθέμενος διὰ τὴν ἑορτὴν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὑπευθύνων δι' αὐτὴν *ἱερῶν* (ἰδὲ καὶ 115).

95 *ἱεροῦ δείπνου.* Τὰ πρόσωπα τὰ μοχθήσαντα διὰ τὴν πολυήμερον διεξαγωγὴν τῆς θρησκευτικῆς ἑορτῆς καὶ τῶν μυστηρίων ἠμείβοντο διὰ πλουσίου δείπνου ἐκ τῶν κρεάτων τῶν θυσιῶν καὶ διὰ ὑλικῶν ἐδωδίμων προσθέτου δαπάνης, ἀλλὰ μέχρις ὡρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ (98).

99 *Ἀγορᾶς.* Ἓν τμῆμα τῆς περὶ τὸ ἱερὸν περιοχῆς προωρίζετο δι' ἀγοράν (παζάρι), ὡς συμβαίνει καὶ σήμερον ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς συνοικιακὰς ἑορτὰς τῶν ἐνοριακῶν ναῶν. Εἰς τὴν Ἀνδανίαν ἐξετίθεντο τρόφιμα παντὸς εἴδους καὶ εἴδη πάσης χρήσεως, ὡς ἄλλως τε καὶ σήμερον εἰς τὰς Μεσσηνιακὰς θρησκευτικὰς μεγάλας πανηγύρεις. Εἰς τὰς ἀγοραπωλησίας ὑπῆρχεν ἀπόλυτος ἐλευθερία ὡραρίου ἐργασίας καὶ τιμολογίου, ὤφειλον ὅμως ὅλοι τιμιότητα εἰς τὰς συναλλαγάς, δηλ. γνήσια καὶ ἄδολα προϊόντα καὶ ἀκριβὲς ζύγισμα. Οἱ παρανομοῦντες ἐτιμωροῦντο διὰ προστίμου καὶ ῥαβδισμῶν.

103-105 *Ὕδατος.* Ἐκ τῆς κρήνης τοῦ ἄλσους εἶχε τὸ ὕδωρ παροχέτευσιν πρὸς ποικίλας κατευθύνσεις πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς πανηγύρεως, δηλ. τῆς λαϊκῆς ἑορτῆς, τῆς ἐπακολουθούσης μετὰ τὸ πέρας τῶν θρησκευτικῶν ἑορτασμῶν. Ὑπῆρχε δὲ ἄγρυπνος ἐποπτεία διὰ τὴν ἄψογον λειτουργίαν τοῦ ὑδρευτικοῦ συστήματος.

106 *Ἀλείμματος καὶ λουτροῦ.* Τὰ λουτρὰ ἦσαν δημόσια μὲ τὰ ὑλικὰ θερμάνσεως παρεχόμενα δαπάνῃ τοῦ κράτους. Ἐνοικιάζοντο εἰς βαλανέα, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον (110), (οἱ δοῦλοι λοιπὸν ἀνελάμβανον καὶ ἐπιχειρήσεις), ὁ ὁποῖος ὑπεχρεοῦτο νὰ παρέχῃ θερμὸν ὕδωρ διὰ τοὺς λουομένους καὶ θερμὴν αἴθουσαν διὰ τοὺς ἀλειφομένους μετὰ τὸ λουτρὸν κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς. Ἐλούοντο καὶ οἱ δοῦλοι μαζὶ μὲ τοὺς ἐλευθέρους, ἀπηγορεύετο ὅμως εἰς αὐτοὺς ἡ πολυτέλεια τοῦ ἀλείμματος. Ἡ τιμὴ τοῦ λουτροῦ ἦτο εὐτελεστάτη, 1/3 τοῦ ὀβολοῦ, ἐκάλυπτε δὲ μόνον τὰ ἔξοδα διὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ βαλανέως.

111 *Συνέσιος ἀναφορᾶς.* Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς οἱ ὑπεύθυνοι αὐτῆς ἱεροὶ ὑποβάλλουν λεπτομερῆ ἔκθεσιν (σύνεσιν) εἰς τὸ *Πρυτανεῖον.*

113 *Εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐν τῷ ἱερῷ.* Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἄλσους ὑπάρχει οἶκος, δηλαδὴ Διοικητήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς θὰ συνεδρίαζον καὶ οἱ ἱεροὶ καὶ οἱ δικασταὶ καὶ προφανῶς καὶ οἱ *πολέμαρχοι* (164), οἱ ὁποῖοι ἐκεῖ ἐτήρουν τὰ βιβλία τοῦ ποινικοῦ μητρῴου καὶ τὰ ἀστυνομικὰ ἀρχεῖα, ὅπου ἀνεγράφοντο τὰ ὀνόματα τῶν τιμωρουμένων καὶ τῶν ὑποπιπτόντων εἰς παραπτώματα καθὼς καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἀδικήματος τὸ ὁποῖον διέπραξαν. Ἐντεῦθεν προκύπτει ὅτι οἱ Πολέμαρχοι ἐν Ἀνδανίᾳ ἐξετέλουν χρέη ὀργάνων δημοσίας τάξεως καὶ Εἰδικῆς Ἀσφαλείας, ἐνῷ εἰς τὴν Θουρίαν ἐκτελοῦν χρέη ἀστυνομικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων (IG V (I). 1379).

113 *Οἱ κατεσταμένοι,* ἴδε καὶ στ. 52, εἶναι οἱ Δέκα, τῶν ὁποίων ἡ *κατάστασις* (διρισμὸς) ὁρίζεται ἐν στ. 116 καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς ἐν 120 ἑξ.

114 *Νομοδεῖκται.* Ὁ ὅρος ἐμφανίζεται ἐδῶ τὸ πρῶτον. Ἀντιστοιχοῦν δὲ πρὸς τοὺς *νομοφύλακας* καὶ θεσμοφύλακας τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν κρατῶν. Ἐδῶ φαίνεται μεταξὺ τῶν καθηκόντων των καὶ ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ *Διαγράμματος* ἐπεξήγησις τοῦ νόμου εἰς τοὺς παραπονουμένους πολίτας ἢ παροχὴ διευκρινήσεων.

115 *λειτουργούντω τοῖς ἱεροῖς.* Διὰ τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος τῆς ἑορτῆς διατάσσεται ἐδῶ ἡ ὑποχρέωσις τῶν κρατικῶν ὑπαλλήλων, ὡς εἶναι ὁ *κᾶρυξ,* ὁ *αὐλητάς,* ὁ *μάντις* καὶ ὁ *ἀρχιτέκτων,* νὰ ἐκτελοῦν πᾶσαν παραγγελίαν διδομένην ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους τῆς ἑορτῆς *ἱερούς.*

116 *Οἱ δημιουργοὶ τοῦ ἔκτου μηνὸς ... ἀποδόντω.* Οἱ *δημιουργοὶ* εἶναι ἀνώτεροι ἄρχοντες, πιθανῶς μέλη τῆς γερουσίας, οἱ ὁποῖοι ἐκ περιτροπῆς καθ' ὁμάδας προεδρεύουν τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, τὴν ὁποίαν συγκαλοῦν κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἰσηγοῦνται τὰ συζητητέα θέματα.

122 *Δέκα ἐκ πάντων τῶν πολιτᾶν.* Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι οἱ Δέκα ἀνώτατοι ἄρχοντες διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἑορτῆς ἐκλέγονται μὲν ἐξ ἐκείνης τῆς τάξεως τῶν πολιτῶν, ἐκ τῆς ὁποίας κληροῦνται οἱ ἱεροὶ (130—132), ὅμως δὲν θὰ ἐκλεγοῦν μὲ ὡρισμένον ποσοστὸν ἐξ ἑκάστης φυλῆς ὡς συμβαίνει διὰ τοὺς ἱεροὺς (7, *ἐκ τᾶς αὐτᾶς φυλᾶς*), ἀλλὰ τώρα ἀνεξαρτήτως ἐκ ποίας φυλῆς, *ἐκ πάντων τῶν πολιτᾶν,* πρέπει δὲ νὰ μὴ εἶναι κάτω τῶν 40 ἐτῶν. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ εἶναι ἐκ τῶν σεβαστοτέρων πολιτῶν. Εἰς τὴν πρότασιν τῆς ἐκλογῆς των μετέχουν οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶς

πολίτης. Τὸν ὅρκον οἱ Δέκα τὸν δίδουν ἐνώπιον τοῦ μεγαλυτέρου ἄρχοντος τῆς πολιτείας, τοῦ *γραμματέως τῶν συνέδρων* καὶ ὄχι τῶν *ἱερῶν*, οἵτινες εἶναι ὑφιστάμενοί των.

145-150 *προγραφόντω ῥαβδοφόρους καὶ μυσταγωγούς.* Οἱ *κατασταθέντες* (= ἐκλεγέντες) *Δέκα* προγράφουν (= ὁρίζουν) ἐκ τῶν *ἱερῶν* τοὺς καταλλήλους (εὐθετωτάτους) λόγῳ ἐπιβολῆς καὶ σωματικῆς ῥώμης διὰ τὸ ἔργον τῶν ῥαβδούχων καὶ τοὺς *μυσταγωγούς*, δηλ. τοὺς ἐνδεδειγμένους λόγῳ ἱερατικῆς καταγωγῆς, πείρας ἢ ἡλικίας διὰ νὰ προβοῦν εἰς μύησιν τῶν τὸ πρῶτον μυουμένων.

151-165 *Τοὺς συλλειτουργήσοντας.* Φαίνεται ὅτι ἐκτὸς τῶν κατονομασθέντων εἰς τὸ Διάγραμμα καὶ συμμετεχόντων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἑορτῆς ἐχρειάζοντο καὶ ἄλλα πρόσωπα διὰ νὰ συμπράξουν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῶν καθ' αὐτὸ θρησκευτικῶν ἔργων, τὸν Μνασίστρατον. Αὐτοὺς τοὺς ἐπέλεγον οἱ δέκα, οἱ ὁποῖοι ἐλλείψει ἐπαρκῶν προσώπων ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀναζητήσουν καὶ μεταξὺ τῶν μὴ κληρωθέντων ὡς *ἱερῶν*. Οἱ οὕτω ἐπιλεγέντες ἐκ τῶν μὴ ἱερῶν ὤφειλον νὰ ἐκτελοῦν τὰ διατασσόμενα ἐπὶ ποινῇ προστίμου καὶ ἐπιβαρύνσεως τοῦ ποινικοῦ των μητρῴου.

166 *μαστιγούντω οὕς κα οἱ Δέκα κελεύοντι.* Τὸ χρέος νὰ τελεσθῇ ἡ ἑορτὴ μετὰ πάσης σεμνότητος καὶ χωρὶς ἀσεβῆ διατάραξιν τῆς τάξεως ἔδιδε τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ὑπευθύνους *Δέκα* νὰ διατάζουν τὴν μαστίγωσιν οἱουδήποτε προσώπου, ἀκόμη καὶ ἐλευθέρου. Ἦσαν δὲ οἱ Δέκα καὶ οἱ δικασταὶ ὅλων τῶν ἀδικημάτων ποὺ θὰ συνέβαινον κατὰ τὴν πολυήμερον θρησκευτικὴν ἑορτὴν καὶ τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἐμποροπανήγυριν καὶ ἐξετέλουν ἐπὶ τόπου τὰς ἀποφάσεις των διὰ τῶν ῥαβδοφόρων χωρὶς μεσολάβησιν ἐνστάσεων καὶ προθεσμιῶν πρὸς παρασκευὴν ἀπολογίας.

172 *διαβούλιον γίνεσθαι.* Εἶναι ἐνδεικτικὸν τοῦ πνεύματος τῆς δημοκρατικότητος (σχετικῆς βεβαίως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην) τοῦ κράτους τῆς Ἀνδανίας, ὅτι ἐπὶ δυσκόλων ὑποθέσεων δὲν ἀπεφάσιζον οἱ *Δέκα* μόνοι των, ἀλλὰ συνεκάλουν εἰς συμβούλιον ὅλους τοὺς ἱεροὺς καὶ ἡ ἀπόφασις ἐλαμβάνετο διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν παρισταμένων.

185 *βουλευέσθωσαν οἱ σύνεδροι.* Ἐπὶ ἀπροβλέπτων ἐν τῷ Διατάγματι περιπτώσεων, ὁπότε ἐχρειάζετο ἑρμηνεία ἢ συμπλήρωσις τοῦ νόμου, ἡ ἁρμοδιότης περιήρχετο εἰς τὸ ἀνώτατον ὄργανον τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους, τοὺς *Συνέδρους*, οἱ ὁποῖοι ἐξέδιδον τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν, ὑπὸ τὸ πνεῦμα πάντοτε τῆς διατηρήσεως τοῦ κύρους τῶν μυστηρίων. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ ἀπόφασις κηρύσσεται ἐκ τῶν προτέρων παράνομος καὶ ἄκυρος, ἰσχύοντος μόνον τοῦ γράμματος τοῦ Διαγράμματος.

Κρατικὴ ὀργάνωσις καὶ κοινωνικὸς βίος

Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν προκαλεῖ ἐντύπωσιν διὰ νὰ τύχῃ τῆς δεούσης προσοχῆς. Πρόκειται περὶ ῥυθμίσεως τῶν λεπτομερειῶν μιᾶς θρησκευτικῆς ἑορτῆς, δηλαδὴ περὶ θέματος σχετιζομένου μὲ τὸν θρησκευτικὸν βίον.

Ἐν τούτοις δὲν πρόκειται μόνον περὶ τούτου, διότι ἐδῶ κατονομάζονται τὰ ὄργανα τῆς διοικήσεως καὶ κινητοποιεῖται ὅλος ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς καὶ μετέχει ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς ἐπὶ διάρκειαν τοὐλάχιστον μιᾶς ἑβδομάδος. Διαφαίνονται λοιπὸν σπουδαῖαι φάσεις τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου ἑνὸς κράτους τῆς προχριστιανικῆς ἐποχῆς καὶ ὁ τρόπος τῆς κρατικῆς ὀργανώσεως.

Ἡ πρώτη διαπίστωσις εἶναι ὅτι, ἐνῷ τὸ κράτος ἀπὸ 54 ἐτῶν εἶναι ὑπόδου-

λον εἰς τοὺς Ρωμαίους, οὐδαμοῦ ὑπάρχει σημεῖον ἐμφαῖνον τὴν ὕπαρξιν κυριάρχου αὐθέντου. Τὸ κράτος καὶ ὁ πληθυσμὸς κινοῦνται αὐτονόμως, ὡς νὰ ἦσαν τελείως ἐλεύθεροι καὶ ἀνεξάρτητοι.

Δευτέρα διαπίστωσις εἶναι ὅτι τὸ κράτος εἶναι ὠργανωμένον δημοκρατικῶς, ἀφοῦ ἡ ἐξουσία προέρχεται ἀπὸ τοὺς πολίτας, ὠργανωμένους εἰς σῶμα, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου. Ὁ δῆμος (116 - 150) ἐκλέγει διὰ χειροτονίας τὸ διοικητικὸν σῶμα τῶν Δέκα, μὲ ἐλευθερίαν «*ἐκ πάντων τῶν πολιτῶν*», δηλ. ὄχι κατὰ φυλάς, κατόπιν προτάσεως ὅλων τῶν ἀρχόντων καὶ παντὸς βουλομένου πολίτου. Οἱ δέκα αὐτοὶ πολῖται, οἱ μέλλοντες νὰ ὀργανώσουν καὶ νὰ ἐπιβλέψουν τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἑορτῆς διορίζοντες τοὺς ῥαβδούχους καὶ τοὺς μυσταγωγούς, ἐκλέγονται μεταξὺ πολιτῶν ὑπερβάντων τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος καὶ πληρούντων ὡρισμένας ἀστικὰς προϋποθέσεις, ἔχουν δὲ ἐξουσίαν δικαστικὴν καὶ ἀστυνομικήν, ἣν διεκπεραιώνουν ἀμέσως διαθέτοντες ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν των καὶ τοὺς κρατικοὺς ὑπαλλήλους (115). Ὁ δῆμος ἐπίσης ἐκλέγει (46) τοὺς Πέντε οἰκονομικοὺς διαχειριστὰς τῆς ἑορτῆς ἐκ πολιτῶν ἐχόντων μεγάλην περιουσίαν.

Τὸ πνεῦμα τῆς δημοκρατικότητος προδίδεται ἐπίσης καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν περιπτώσει ὑποθέσεως περιπλόκου κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἑορτῆς ἡ ἀπόφασις δὲν λαμβάνεται ὑπὸ τῶν δέκα μόνων, ἀλλὰ ὑποχρεωτικῶς συγκαλοῦν οὗτοι εἰς συμβούλιον (*διαβούλιον*) τοὺς ἐκλεγέντας διὰ κληρώσεως ἐγκρίτους πολίτας «*ἱερούς*», τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς πολλὰς δεκάδας, ἡ δὲ ἀπόφασις λαμβάνεται «*καθὼς τοῖς πλειόνοις δόξαι*», ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἡ ψῆφος τῶν ἱερῶν εἶναι ἰσότιμος πρὸς τὴν τῶν δέκα καὶ ὄχι ἁπλῶς συμβουλευτική.

Ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν μνημονεύονται ὡς ἀνωτάτη ἀρχὴ οἱ *Σύνεδροι* (57, 89, 186) καὶ ὁ *γραμματεὺς τῶν συνέδρων* (1, 134), ὁ ἔχων ὡς καὶ ἐν Θουρίᾳ τὴν ἀνωτάτην ἱεραρχικὴν θέσιν εἰς τὸ κράτος, δικαιούμενος νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὰς χιλίων δραχμῶν (6, 9) ὅταν ἓν εὐπρεπὲς γυναικεῖον ἐξωτερικὸν φόρεμα στοιχίζῃ δρχ. 50—100. Ὑπάρχει *γερουσία* 47, ἡ ὁποία προσημειώνει τὰς περιουσίας τῶν ἐγγυητῶν - πολιτῶν. Ὑπάρχουν οἱ *δαμιοργοὶ* 116, οἱ ὁποῖοι συγκαλοῦν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου. Οὗτοι ἐναλλάσσονται κατὰ μῆνα, εἰς τὴν ὁμάδα δὲ τοῦ μηνὸς θὰ ὑπάρχουν τοὐλάχιστον τρεῖς. Πιθανὸν καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ ἀρχαὶ νὰ ἀποτελοῦν μίαν, τῆς ὁποίας τὰ μέλη νὰ μερίζωνται, ἤτοι οἱ *Σύνεδροι* καὶ οἱ *δαμιοργοὶ* νὰ ἀποτελοῦν τμήματα τῆς *γερουσίας*. Μνημονεύεται καὶ τὸ Πρυτανεῖον 112, ἀρχὴ ἀνωτάτη εἰς, τὴν ὁποίαν ὑποβάλλουν ἔκθεσιν πεπραγμένων καὶ ἀπολογισμὸν τῆς ἑορτῆς οἱ Δέκα.

Ποῖοι εἶναι οἱ καλούμενοι *ἄρχοντες* (46, 56, 128), οἱ ὁποῖοι μάλιστα ἐκδίδουν διατάγματα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν *συνέδρων* 56, (ἄρα οἱ σύνεδροι δὲν εἶναι ἄρχοντες) δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς. Πιθανῶς νὰ καταλέγωνται μεταξὺ τῶν ἀρχόντων οἱ *πολέμαρχοι* (*ἐγγραψάντω εἰς τοὺς πολεμάρχους* 166), πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν φαίνεται ἄσχετος καὶ ἡ φράσις «*ἀναγραψάντω δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐν τῷ ἱερῷ οὕς ἂν κατακρίνωντι*» (113). Ἡ ἐξουσία των περιλαμβάνει καὶ τὴν τήρησιν τοῦ ποινικοῦ μητρῴου. Εἰς τοὺς ἄρχοντας πιθανῶς ἀνήκουν καὶ οἱ *νομοδεῖκται* 114 ἐπεζηγοῦντες εἰς τοὺς παραπονουμένους τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ νόμου. Οἱ *νομοδεῖκται* φαίνονται ἀντίστοιχοι πρὸς τοὺς εἰς ἄλλα κράτη ὑπάρχοντες *νομοφύλακας* ἢ *θεσμοφύλακας*. Μεγάλην ἐξουσίαν φαίνεται ἔχων ὁ *ἀγορανόμος ὁ ἐπὶ πόλεως* 91, 106, 110 ἐπιβλέπων τὴν ἀγοράν, τὴν ὕδρευσιν καὶ τὸ σύστημά της, καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν βαλανείων ἐπιβάλλων δὲ ἐπὶ τόπου ποινὰς εἰς τοὺς παραβάτας. Ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ «*ἐπὶ πόλεος*» νοεῖται κατ' ἀντιδιαστολὴν καὶ ἡ ὕπαρξις ἀγορανόμων ἐπὶ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ κράτος κωμῶν. Ὑψηλὸν ἀξίωμα ἔχει καὶ ὁ *Ἐπιμελητὰς* 49. 57, εἰς τὸν ὁποῖον δίδουν λεπτομερῆ ἀπολογισμὸν ἐσόδων καὶ ἐξόδων κατὰ τὴν διάρκε αν τῆς ἑορτῆς οἱ *πέντε*, αὐτὸς δὲ φαίνεται καὶ ἁρμόδιος νὰ ἀποφανθῇ ἐν εἴδει Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἂν ὑπάρχῃ ἀνωμαλία τις καὶ νὰ τὴν

καταλογίση ἐνδεχομένως εἰς τοὺς ὑπευθύνους ἢ ἂν ἡ διαχείρισις ὑπῆρξεν ὁμαλὴ διὰ νὰ παύσουν νὰ εἶναι ὑπόλογοι *(ὑπόμαστροι)* μὲ τὴν προσημειωμένην περιουσίαν των.

Χαρακτηριστικὸν τῆς διοικήσεως εἶναι ἡ ἄμεσος λῆψις ἀποφάσεως ἐπὶ ἀδικημάτων καὶ ἡ αὐτόφωρος ἐκδίκασίς των εἰσηγουμένου τοῦ ἁρμοδίου ὀργάνου (τοῦ ἀγορανόμου) καὶ ἐκδικαζομένης τῆς ὑποθέσεως ὑπὸ πολυμελοῦς δικαστηρίου (τῶν ἱερῶν). Ἡ ἄψογος ὀργάνωσις μαρτυρεῖται εἰς τὴν ἐπιβλεπομένην εὐταξίαν εἰς τὰς δημοσίας ἐγκαταστάσεις καὶ τοὺς χώρους τῶν συναλλαγῶν — παροχέτευσις ἀρτία τοῦ ὕδατος, λειτουργία τῶν βαλανείων ἄψογος, τάξις καὶ νομιμότης συναλλαγῶν εἰς τὴν ἀγορὰν κλπ.

Τὸ ἀνθρωπιστικὸν πνεῦμα τῆς Κοινωνίας ἀντικατοπτρίζεται εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν δούλων εἰς τὰς ἑορτὰς ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐλευθέρων καὶ εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ ἀσύλου, διὰ τοῦ ὁποίου παρείχετο εἰς τοὺς δούλους ἡ εὐκαιρία κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἱερέως (πολίτου ὑψηλῆς περιωπῆς) νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ σκληρὸν κύριον καὶ νὰ πωληθοῦν εἰς ἄλλον.

Τὸ πνεῦμα τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς σεμνότητος μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰς διατάξεις τῆς μετριόφρονος ἐνδύσεως κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἑορτῆς, ἀπαγορευομένης τῆς πολυτελοῦς ἀμφιέσεως καὶ τῆς χρησιμοποιήσεως κοσμημάτων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν σκηνῶν εἰς τὸν χῶρον τῆς πανηγύρεως ἐπιβάλλεται μέτρον κοσμιότητος καὶ περιορισμοῦ εἰς τὴν ἔκτασιν τοῦ χώρου καὶ εἰς τὴν διακόσμησιν.

Ἀγαθῆς καὶ ἐναρέτου διοικήσεως δεῖγμα εἶναι ἡ λίαν τυπικὴ διαχείρισις καὶ ἡ δημοσία (ἐμ πάντοις) ἀνάγνωσις τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

Ἡ μνεία τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ Νομοδεῖκται, δημόσιοι ἄρχοντες, εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπεξηγοῦν τὰς διατάξεις τοῦ νόμου εἰς πάντα παραπονούμενον πολίτην, δηλοῖ ὅτι οἱ πολῖται εἶχον τὸ θάρρος νὰ παραπονοῦνται διὰ πᾶσαν ὑποτιθεμένην εἰς βάρος των ὑπό τινος παρανομίαν καὶ νὰ εὑρίσκουν ὑποχρεωτικὴν ἀκρόασιν ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τῆς πολιτείας.

Ἡ πάνδημος συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ τὴν λαϊκὴν ἑορτήν, καὶ ἡ εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις ὑποχρεωτικὴ ἀνάληψις θρησκευτικοῦ ἀξιώματος (λ. χ. τοῦ *ἱεροῦ*) μαρτυρεῖ ὅτι ἡ θρησκευτικὴ πίστις ἦτο εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων αὐθόρμητος, καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν πηγὴν αὐτὴν τῆς καθολικότητος τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ ἐκπηγάζει ἡ εὐλαβὴς διάθεσις πρὸς ἀνάληψιν καθηκόντων καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ὁμαδικὴν κοινωνικὴν ἐκδήλωσιν, ποὺ ἦτο πηγὴ ἱκανοποιήσεως καὶ ἠθικῆς εὐρυθμίας δι' ὅλην τὴν Κοινότητα.

Μεγάλης εὐθύνης ἀρχὴν ἀσκεῖ καὶ ὁ *ταμίας* 51, 54, 57, 58, 59, 62, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ Πέντε παραδίδουν μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς ἑορτῆς τὸ περίσσευμα τῆς διαχειρίσεως. Ἐπίσης ὁ ταμίας προβαίνει ἐξ ἰδίων εἰς δαπάνας εἰς τὸ Καρνειάσιον δι' ἐκτέλεσιν ἔργων ἀναγκαίων διὰ τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων τοῦ προσεχοῦς ἔτους, αἱ δὲ δαπάναι αὗται ἀποδίδονται εἰς αὐτὸν βραδύτερον ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῆς ἑορτῆς (53—54). Περαιτέρω οὗτος προβαίνει εἰς διαφόρους πληρωμὰς δαπανῶν καθοριζομένων δι' Ἀποφάσεως κοινῆς τῶν συνέδρων καὶ τῶν ἀρχόντων ἐξ ἰδίων, θὰ τοῦ ἀποδοθοῦν δὲ τὰ δαπανηθέντα ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν προσεχῶν μυστηρίων (57—58). Ὁμοίως ὁ Ταμίας δύναται νὰ διαθέσῃ ἐκ τῶν εἰσπράξεων ποσὰ δι' ἔργα ἀπαραίτητα διὰ τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων, ἀλλὰ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον μόνον. Ἐὰν τὰ διαθέσῃ δι' ἕτερον σκοπὸν ὑπόκειται εἰς καταβολὴν τοῦ διπλασίου τῶν διατεθέντων καὶ ἐπιπροσθέτως ἐπιτιμίου δραχμῶν δισχιλίων. Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι ὁ Ταμίας δὲν εἶναι μισθωτὸς ὑπάλληλος, ἀλλὰ ἀσκεῖ λειτουργίαν καὶ ἑπομένως δύναται νὰ καταλεχθῇ εἰς τοὺς *ἄρχοντας*.

Ὡς πρὸς τὸν ὅρον *δικασταί* 52, 62, 106, 111, 168, δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ

σταθερὰ καὶ ἐνιαία ἑρμηνεία. Εἰς τὸν στ. 168 ὁρίζεται ὅτι «*οἱ δὲ κατασταθέντες δέκα κρινόντω τὰ κρίματα πάντα*». Ἐν τούτοις εἰς τὸν στ. 106, ἔνθα προβλέπονται ἀδικήματα κακοποιήσεως τοῦ δικτύου ὑδρεύσεως καὶ 111 ἀδικήματα τοῦ βαλανείου καὶ προβλέπονται ὑπὸ τοῦ Διαγράμματος ποιναὶ ἐλαφραί, 20 δραχμῶν, τὰς μὲν ποινὰς ἐπιβάλλει ὁ ἀγορανόμος, ἀλλὰ μετὰ τὴν κρίσιν τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφέρουν ὡς δικασταὶ οἱ *ἱεροὶ* (ὄχι οἱ *δέκα*), οἱ ὁποῖοι ἐντέλλονται ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ μὴ μειώσουν τὴν νόμῳ ὁριζομένην τιμήν. Ἀλλὰ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν στ. 52, ἔνθα προβλέπονται ποιναὶ μεγάλαι, διπλασίου καὶ ἐπὶ πλέον ἐπιτιμίων δραχμῶν χιλίων διὰ τοὺς «ἀδικήσαντας» διαχειριστὰς *πέντε* καὶ στ. 62 ποινὴ μὲν δραχμῶν δισχιλίων διὰ τὸν προτείναντα νόμον δυσμενῆ διὰ τὰ μυστήρια καὶ ποινὴ διπλασίου καὶ ἐπιτιμίου δραχμῶν δισχιλίων διὰ τὸν διαθέσαντα πρὸς ἀλλότριον σκοπὸν χρήματα Ταμίαν, δὲν ἀναφέρεται «*ἐπὶ τίνος ἔσται τὸ κρίμα*», καὶ παρασιωπᾶται ὁ κριτής. Ἡ παρασιώπησις προφανῶς ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι γράφεται τοῦτο γενικῶς εἰς τὸν στίχον 168, δηλαδὴ κριταὶ θὰ εἶναι οἱ Δέκα, ἁρμόδιοι διὰ «*τὰ κρίματα πάντα*».

Εἰς τοὺς ἄρχοντας φαίνεται νὰ ἀνήκῃ καὶ ὁ *ἀγωνοθέτας* 28, ὑπεύθυνος διὰ τὴν τέλεσιν ἀγώνων ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἑορτῶν, ἄρχων μαρτυρούμενος καὶ εἰς ἄλλας Μεσσηνιακὰς πόλεις, ἀσκῶν τὸ ἔργον του προφανῶς ὡς λειτουργίαν. Εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ *ἀγωνοθέται* ἐλέγοντο *ἀθλοθέται*. Ἐπίσης καὶ οἱ *ἱεροθύται* 29, ἐπιβλέποντες διὰ λογαριασμὸν τῆς πόλεως τὴν τέλεσιν τῶν θυσιῶν, ὁ *μάντις* 115, καὶ ὁ *κᾶρυξ* 115 ὡς βοηθὸς τῶν *ἱερῶν* εἶναι πιθανὸν νὰ ἀνήκουν εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἀσκοῦντες λειτουργίαν. Ἄδηλον ἂν ἀνῆκον εἰς τοὺς ἀμειβομένους ἐπαγγελματίας ὑπαλλήλους ὁ *ἀρχιτέκτων* 90, 115 καὶ ὁ *αὐλητὰς* 115, οἱ ὁποῖοι ὁρίζονται ὡς ὑποχρεωτικοὶ βοηθοὶ τῶν *ἱερῶν* 115, καθὼς καὶ ὁ *ἀργυροσκόπος* 48, ὁ ὁποῖος ὁρίζεται ὡς ὑποχρεωτικὸς βοηθὸς τῶν Πέντε.

Ὑπάρχει καὶ ἓν σμῆνος ἄλλων πολιτῶν, αὐλητῶν καὶ κιθαριστῶν οἱ ὁποῖοι ἐκλέγονται κατ' ἔτος εἰδικῶς διὰ νὰ παράσχουν τὰς ὑπηρεσίας των κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν ἑορτῶν, ἐπίσης δὲ οἱ *μυσταγωγοὶ* 145, οἱ *συλλειτουργοῦντες μετὰ Μνασιστράτου* 150 ἐπιλεγόμενοι ἐκ τῶν *ἱερῶν* καὶ μή, οἱ *αὐληταὶ* 29, 74, οἱ *κιθαρισταὶ* 74, οἱ *τεχνῖται τοῦ χοροῦ* (καλλιτέχναι) 73 ἢ οἱ *λειτουργήσαντες ἐν ταῖς χορείαις* 98 καὶ οἱ *λειτουργοῦντες τοῖς ἱεροῖς ἐκ τᾶν ὑπηρεσιᾶν* 98. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ δὲν εἶναι οὔτε ἄρχοντες οὔτε ὑπάλληλοι ἀλλὰ τιμητικοὶ συνεργάται προσφέροντες ἐκ ζήλου καλοῦ πολίτου τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς πόλεως.

Τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν πολιτῶν, ἐλευθέρων καὶ δούλων, τὸ ὁποῖον συμμετέχει ἐκθύμως εἰς τὴν πανήγυριν τῆς πόλεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀσφαλῶς θὰ συνέρρεον προσκυνηταὶ καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων, ἐμφανίζει εἰκόνα λαμπρᾶς διοικητικῆς καὶ κοινωνικῆς ὀργανώσεως, ἀκμαίας οἰκονομικῆς εὐεξίας τῶν κατοίκων, πνεύματος ἁρμονικῆς συνυπάρξεως καὶ ἠρέμου καὶ ἀμερίμνου διαβιώσεως, βίου πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ εὐτυχοῦς, καὶ πολιτικῆς διοικήσεως δεξιᾶς. Τὸν ἀξιοζήλευτον αὐτὸν βίον τῆς ἀνέσεως τοῦ κράτους τῆς Ἀνδανίας, ὁ ὁποῖος διαζωγραφίζεται ἀπὸ τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς. δὲν φαίνεται νὰ ἐπηρεάζῃ κατ' οὐδένα τρόπον ἡ ἐπικυριαρχία τῆς Ρώμης. Τὴν εὐλογίαν αὐτὴν τὴν ἐκ τῆς Pax Romana προκύψασαν ἔχει ὑπ' ὄψει ὁ Ἄγγλος ἱστορικὸς Toynbee, ὡς φαίνεται, διὰ νὰ καταρασθῇ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὰς Πλαταιάς, ἡ ὁποία μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων συνεπέφερεν ἅμα καὶ τὴν συνεχῆ ἐπὶ αἰῶνας ἀλληλοεξόντωσιν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων μέχρι ὅτου τοὺς ἐλύτρωσαν οἱ Ῥωμαῖοι ὑποδουλώσαντες αὐτοὺς τὸ 146 π.Χ. (Study of History τόμ. 12. σ. 650 ἑξ.).

Διαλεκτολογικὰ

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Μεσσηνίας κατὰ τὴν Νεολιθικὴν ἐποχήν, ἧς ὑπάρχουν πολλὰ ἴχνη, ἦσαν κατὰ τὰς ἐνδείξεις τοῦ μελετήσαντος τὰς περὶ Μεσσηνίας πληροφορίας ὅλων τῶν πρὸ αὐτοῦ ἱστορικῶν καὶ κωδικοποιοῦντος οὕτως εἰπεῖν τὰς ἱστορικὰς περὶ τοῦ χώρου της πληροφορίας περιηγητοῦ Παυσανίου ἐν 4. 1. 5, Λέλεγες. Αἰγαῖοι. Κατὰ τοὺς πρωτοελλαδικοὺς χρόνους ἦλθον οἱ Ἀχαιοὶ ἢ Ἴωνες (Αἰολεῖς), ὡς δύναται νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς παραδόσεως ἣν ἀπηχεῖ ὁ Παυσανίας ἐν 4. 2. 2.: «χρόνῳ ὕστερον, ὡς ἐπὶ πέντε γενεὰς οὐδεὶς ἀπόγονος Πολυκάονος ἦν, βασιλεὺς Περιήρης ὁ *Αἰόλου* ἐπήχθη ὑπὸ τῶν κατοίκων .. παρὰ τοῦτον ἀφίκετο Μελανεὺς νομιζόμενος υἱὸς Ἀπόλλωνος». Καὶ ἐν 4. 2. 5, ὅπου ὁ Νηλεὺς ἔγγονος τοῦ Αἰόλου ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Αἰγέως ἐξ Ἀττικῆς ἦλθεν ὡς βασιλεὺς εἰς Πύλον. Βραδύτερον δὲ «Νέστορος τελευτήσαντος» ἡ κάθοδος Ἡρακλειδῶν δύο γενεαῖς ὕστερον γενομένη ἐξέβαλε τοὺς Νηλέως ἀπογόνους ἐκ τῆς Μεσσηνίας» (4. 3. 3). Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως διαφωτίζεται τὸ γλωσσικὸν ὑπόστρωμα τῆς τελευταίως ἐπιβληθείσης εἰς τοὺς Μεσσηνίους Δωρικῆς διαλέκτου περὶ τὸ 1100 π. Χ.

Δεδομένου ὅτι ἡ Μεσσηνία ἦτο ὑπόδουλος εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπὸ τοῦ 700—370 π. Χ., εἶναι εὐνόητον ὅτι οἱ κάτοικοί της δὲν θὰ εἶχον τὴν εὐχέρειαν ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς ἔξω τῆς Μεσσηνίας χώρας καὶ συνεπῶς ἡ διάλεκτός των ἐλαχίστας ἐπιδράσεις ἐξ ἄλλων διαλέκτων θὰ ὑπέστη, παραμείνασα ἀκραιφνῶς Μεσσηνιακὴ - Δωρική. Μετὰ τὸ 370 ὅμως ἐλευθερωθέντες οἱ Μεσσήνιοι, δεχθέντες δὲ καὶ τοὺς παλαιοὺς πρόσφυγας, ἐπανακάμψαντας τώρα ἀθρόως ἐκ Σικελίας, Ἰταλίας, τῶν Εὐεσπεριτῶν τῆς Λιβύης, τῆς Κυρηναϊκῆς, τῆς Ναυπάκτου, Ἤλιδος, Ἀρκαδίας, Ἄργους, Σικυῶνος καὶ Ἀθηνῶν καὶ ἀναστρεφόμενοι καὶ μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων τῆς Ἀχαϊκῆς Συμπολιτείας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν Αἰτωλῶν, τῶν Μακεδόνων, τῶν Ἀθηναίων, τῶν Ρωμαίων κλπ., εἶναι ἐνδεχόμενον μετὰ 300 ἔτη ἤτοι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς χαράξεως τῆς ἐπιγραφῆς, νὰ ἔχουν ὑποστῆ ἐπιδράσεις εἰς τὴν γλῶσσάν των, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς, τῆς καθιερωθείσης εἰς ἅπαν τὸ παγκόσμιον, Ἀσιατικόν, Ἀφρικανικὸν καὶ Εὐρωπαϊκὸν κράτος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Διαδόχων καὶ Ἐπιγόνων.

Διὰ νὰ δοθῇ εἰκὼν τῶν χαρακτήρων τῆς Μεσσηνιακῆς διαλέκτου, ἤτοι κατὰ πόσον αὕτη εἶχε μείνει στενῶς Μεσσηνιακὴ ἢ καθολικωτέρα δωρικὴ ἢ μεικτὴ καὶ ποίας ἐπιδράσεις φαίνεται νὰ ἔχῃ ὑποστῆ μέχρι τότε, ἀρχῶν Λ' αἰ. π. Χ., καὶ πρὸς ποίαν κατεύθυνσιν, σημειοῦμεν κατωτέρω συγκεντρωτικῶς τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῆς ἀναγραφομένης εἰς τὴν Ἐπιγραφὴν τῆς Ἀνδανίας γλώσσης.

Πνεύματα

Παρατηροῦνται φαινόμενά τινα ψιλώσεως: *κατ' ἀμέραν* 109, *κατεσταμένοι*, 52 καὶ 90. Εἰς Ἐπιγρ. Θουρίας 1379: καθεσταμένοι

Καὶ δασυσμοῦ: *ἐφιορκοῦντι* 4 ἀντὶ *ἐπιhορκοῦντι*, *μηθεὶς* 39 κ. ἀ., *μηθένα* 34, 36, *μηθὲν* 62, 188, ἀλλὰ καὶ *μηδεὶς* 78.

Πάθη συμφώνων

Ἡ χαρακτηριστικὴ δωρικὴ μεταβολὴ τοῦ σ εἰς ξ εἰς τὴν κατάληξιν τοῦ ὑποριστου: *ὁρκιξάτω* 1 καὶ 138, *χωραξάντω* 37 καὶ 91.

Εἰς τὰς προθέσεις, τὸ *ἐγ-* ἀντὶ *ἐκ-*· *ἐγδιδόντες* 66, *ἐγδεξάμενος* 69, *ἐγλεγόντω* 46, *τοῖς ἐγλογευόντοις* 47.

Τὸ *ἐχ-*, ἀντὶ *-ἐκ· ἐν ὑπεχθέματι* 59. Αἱ μεταβολαὶ αὗται γίνονται ἐν συνθέσει μόνον, πρβλ. *ἐκ ταυτᾶν τᾶν κρισίων*.

Τὸ *ἀν-* ἀντὶ *ἀνὰ* ἐν συνθέσει· *ἀνπεπλεγμένας* 22, *ἐνῷ ἀναφορᾶς* 111, *ἀναγραψάντω* 112, *ἀνατιθῆται* 89, *ἀνάδεμα* 22.

Ἡ πρόθεσις *ἐν* πρὸ χειλικοῦ τρέπει τὸ *ν* εἰς *μ* κανονικῶς ἐν συνθέσει· *ἐμβεβακυῖαι* 31, ἀλλὰ καὶ πρὸ χειλικοῦ τῆς ἑπομένης λέξεως· *ἐμ πάντοις* 49.

Ἡ *σὺν* διατηρεῖ τὸ *ν* ἐν συνθέσει πρὸς λέξιν ἀρχομένην ἀπὸ ὑγροῦ· *συνλειτουργούντω* 115.

Ἡ *ποτὶ* ἀποβάλλει τὸ *-ι* ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ ψιλοῦ φωνήεντος τοῦ ἑπομένου, ἐνῷ μεταβάλλει τὸν χαρακτῆρα *τ* εἰς *θ* ἐὰν τὸ ἑπόμενον φωνῆεν εἶναι δασύ· *ποτεισφερόντω* 126, *ποθόδους* (= προσόδους) 56.

Τοῦ συνδέσμου ἂν τὸ *ν* ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ἔνρινον τῆς προσεχοῦς ἑπομένης λέξεως· *ἄμ μή τις* 1, *ἐνῷ ἄν τι ἄλλο* 50, *ἂν παραγγέλλωντι* 50.

Π ά θ η φ ω ν η έ ν τ ω ν

Τὸ *α* ἀντὶ *ε* εἰς τὸν δωρικὸν δυνητικὸν σύνδεσμον *κα* ἀντὶ τοῦ ἰωνικοῦ *κε*· *ὅσα κα εἶ* 54, *ὅσα κα ἐξοδιάσει* 62, κ. ἄ. ἐν 80, 83, 87. *Τὰν ἀτέραν κλᾶκα* (ἀντὶ *ἑτέραν*) 92. Εἰς παλαιοτέρας Μεσσ. ἐπιγραφὰς ὑπῆρχον τύποι ὡς *ἰαρὸς* (Μεσσήνης 1470, Φηρῶν 1362) ἀντὶ *ἱερός*, εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Ἀνδανίας ὅμως τὸ *ἱερὸς* ἐπικρατεῖ ἀπολύτως.

Τὸ *α* ἀντὶ τοῦ *η* εἰς τὰς ῥίζας τῶν ὀνομάτων· *ἀμέρα* 7, *Δάματρος* 31, *σκαναῖς* 38, *Μνασιστράτῳ* 53, *σαμεῖα* 16, *τίμαμα* 46.

Καὶ εἰς τὰς ῥίζας τῶν ῥημάτων· *ζαμιούτω* 6, *ἐμβεβακυῖαι* 31, *κλαρούτω* 32, *εὐφαμεῖν* 39.

Εἰς τὰς καταλήξεις τοῦ ἑνικοῦ τῶν θηλυκῶν τοῦ ἄρθρου καὶ τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων· τᾶς αὐτᾶς φυλᾶς 7, *πομπᾶς* 28, *τᾷ πομπᾷ* 28, *τὰν τελετὰν* 3, *ἁ θοιναρμόστρια* 30, *ἁ ἱέρεα* 31, *τᾶς ἱερέας* 29, *τᾶς παναγύριος* 103, *τὰν παροχὰν* 109. Ἀλλὰ *ὑπὸ τῆς πόλεος* 53.

Εἰς τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν τῆς πρώτης κλίσεως· *ὁ ἀγωνοθέτας* 29, *ὁ αὐλητὰς* 115, *τῷ ἐπιμελετᾷ* 49.

Τὸ *α* ἀντὶ *ω* εἰς τὴν γεν. πληθ. τῶν ἄρθρων καὶ πρωτοκλίτων ὀνομάτων τοῦ θηλυκοῦ· *τᾶν ἱερᾶν καὶ τᾶν ἱερᾶν* 1, *τᾶν θυσιᾶν* 85, *τᾶν ἱερᾶν καὶ παρθένων* 91, *ἄξια δραχμᾶν πεντακοσίαν* 83, *ἐκ ταυτᾶν τᾶν κρισίων* 63, *τᾶν ὑπηρεσιᾶν* 98, *δραχμᾶν χιλίαν* 52.

Εἰς τὴν γεν. πληθ. τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων τοῦ ἀρσενικοῦ (ὄχι καὶ τῶν ἄρθρων ὅμως)· *τῶν πρωτομυστᾶν* 50, *(τῶν) τεχνιτᾶν* 73.

Τὸ *ι* ἀντὶ *ει*. *σπῖραν* 24 ἀντὶ *σπεῖραν*.

Τὸ *ει* ἀντὶ *ι*· *εἱματισμοῦ* 15 καὶ 16, *εἱμάτιον* 17 καὶ 18, 19, 20, *ἀποτεισάτω* 76 εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὸ *ἀποτινέτω* 76.

-ει ἀντὶ *-αι*· *αὐλεία* ἀντὶ αὐλαία: *μήτε περιτιθέναι αὐλείας* 35.

Τὸ συγκριτ. *πλείονος* 17, 18, 20 γράφεται καὶ *πλέονος* 19.

Τὸ *η* ἀντὶ *ι*· *καλάσηρις* 20 καὶ 21.

Κ α τ α λ ή ξ ε ι ς τ ῶ ν ἐ π ι ρ ρ η μ ά τ ω ν

-τεν ἀντὶ *-τα*· *ἔπειτεν* 23, καὶ εὐθὺς ἀμέσως *ἔπειτα* 24, *εἶτεν* 30 καὶ 31, *εἶτεν, ἔπειτεν, ἔπειτεν* 31.

Κ α τ α λ ή ξ ε ι ς τ ῶ ν ὀ ν ο μ ά τ ω ν

Εἰς τὰ θηλυκὰ *-ις, -εως* παρατηροῦνται οἱ ἑξῆς τύποι, ἐν τῇ γενικῇ· *-ιος* ἀντὶ *-εως*, *τᾶς πανηγύριος* 103, *παραδόσιος* 11, *συνέσιος* 11, *καταστάσιος* 116.

-εος ἀντὶ *-εως*· *τῆς πόλεος* 53, *τᾶς πόλεος* 83.

Ἐν τῇ δοτικῇ: *ἐν τᾷ πανηγύρει* 112. Ἐν τῇ γεν. πληθ. *τᾶν κρισίων* 63.

Εἰς τὰ θηλυκὰ *-ις, -ιδος*:

αἱ ἰδιώτιες 17. Εἰς τὰ *-ευς, -εως*:

Αἰτ. *τὸν ἱερῆ* 96. Καὶ θηλ. αἰτ. *τὰν ἱέρεαν* (ἀντὶ ἱέρειαν) 97, *μετὰ τᾶς ἱερέας* 29, *ἁ ἱέρεα* 35.

Εἰς τὴν κατάληξιν τῆς δοτικῆς πληθ. τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων·

-οις ἀντὶ *-σι* (κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τοὺς Ἠλείους).

τοῖς εὐσεβέοις 6, *τοῖς δοκιμασθέντοις* 71, *τοῖς πλειόνοις* 176.

Ἡ δοτ. *Ἑρμᾶνι* 33 καὶ 69, εἶναι κανονικὴ δωρικὴ ἐξ ὀνομ. *Ἑρμάων* - Ἑρμᾶν, γεν. Ἑρμᾶνος.

Ἡ γεν. πληθ. τοῦ θηλ. *ἐκ ταυτᾶν* τῶν κρισίων, εἶναι ἐπίσης δωρική, *τοῦτοι, ταῦται* ἐν τῇ ὀνομ. πληθ.

Καταλήξεις τῶν ῥημάτων

Τοῦ γ' πληθ. τῆς ὁριστικῆς·

-οντι ἀντὶ *-ουσι*: *ὅρκον ὃν ὀμνύοντι* 136, *οὓς οἱ δέκα κελεύοντι* 167,

-οῦντι ἀντὶ *-ῶσι*: *ὅπως πωλοῦντι* 100 (πλαγ. ἐρωτ.),

-ωντι ἀντὶ *-ωσι*, *ὅπως παρέχωντι* 107, *ὅπως μὴ πράσσωντι* 107,

ἂν διατάξωντι 25, *καθώς κα λάχωντι* 30, *ἂν περιστεμματώσωντι* 36,

ἄν τινας εὑρίσκωντι 154, *ὅπως ἐμβάλλωντι* 87, *καθὼς ἂν ἀποδείξωντι* 81, *ὅσον κα ἐπικρίνωντι* 79.

-ῶντι (*-όωντι*) ἀντὶ *-ῶσι*: *ὅσα κα τραπεζῶντι* 87,

-ῆντι (*-έωντι*) ἀντὶ *-ῶσι*: *ὅσα κα προτιθῆντι* 87, *ὅπως κατασκευασθῆντι* 89.

Τοῦ γ' ἐν. προσώπου τῆς ὑποτακτικῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς φωνῆς, *-ει* καὶ *-εῖ* ἀντὶ *η* καὶ *ῆ*:

ἂν πέσει 51, *ἂν εἶ* 52, *ὅπως παρέχει* 107, *ἂν κατακριθεῖ* 76, *ὅταν κατασκευασθεῖ* 87, *ἂν δοκιμασθεῖ* 114, κ. ἄ. Εἶναι ἡ καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς προευκλείδειος γραφὴ τοῦ *η* (*ἔδοξε τεῖ βολεῖ*). Καὶ τὸ βεβαιωτικὸν μόριον *ἦ* γράφεται ἐπίσης διὰ τοῦ *εἶ*: *εἶ μὰν* 27.

Εἰς τὴν προστακτικὴν τῆς Μέσης φωνῆς:

τὸ *-στ* ἀντὶ *-σθ* εἰς τὸ γ' ἑν., ὡς καὶ εἰς τοὺς Ἠλείους, Φωκεῖς καὶ Ὀζόλας Λοκρούς:

ἀγείστω Μνασίστρατος 20, *ἐνῷ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ἀγέσθω* 33 καὶ 76, *ἀποκαθιστάσθω* 58, *μὴ ἀναχρησάσθω* 60, *μαστιγούσθω* 79, κ. ἄ.

Οἱ τύποι τοῦ πληθ. γ' ἐν. *-σθωσαν* εἶναι κανονικοί, *ἀποθέσθωσαν, στεφανούσθωσαν* 15, *ἀπολογισθάσθωσαν* 49, *βουλευέσθωσαν* 185, κ. ἄ.

Τοῦ γ' πληθ. τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς ὁ βραχύτερος τύπος *-των* ἔχει περικεκομμένον τὸ τελικὸν *-ν* γενικῶς καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως· *ποτεξορκιζόντω* 15, *ζαμιούντω* 9, *ἐπιτρεπόντω* 34, *ἀποδόντω* 38 καὶ 52, *ἐγλεγόντω* 45, *πειθαρχούντω* 41, *θυσάντω* 33, *ἀποδειξάντω* 99, *φορούντω* 177, κ. ἄ.

Τὰ ἀπαρέμφατα τῶν ἀθεμάτων ῥημάτων σχηματίζονται κατὰ τὸν δωρικὸν τρόπον εἰς *μεν*:

κατασταθέμεν 65, *διδόμεν* 57, *εἶμεν* 66 καὶ 80, *περιτιθέμεν* 35.

Ῥήματα εἰς *-εύω* ἀντὶ *-άω*:

κατεγγυεύσας 69,

καὶ εἰς *-έω* ἀντὶ *-άω*: *τὰ δαπανούμενα* 55.

Δωρικὸν χαρακτῆρα ἔχει καὶ τὸ *γίνομαι* ἀντὶ *γίγνομαι*:

ὅπως γίνηται 3 καὶ 43, *γίνεσθαι* 117 καὶ 172.

Ὁ μέλλων τῶν εἰς *ίζω* δὲν σχηματίζεται εἰς *-ιῶ* δωρικῶς, ἀλλὰ ἀττικῶς: *ἐξορκίσειν δὲ τὰς ἱερέας* 5.

Ἐκ τῶν παρατεθέντων χαρακτηριστικῶν στοιχείων τῆς Μεσσ. διαλέκτου εἶναι φανερὸς μὲν ὁ δωρικὸς χαρακτὴρ αὐτῆς, δεικνύεται ὅμως συγχρόνως ὅτι τὰ στοι-

χεῖα αὐτὰ δὲν εἶναι πολλὰ καὶ ὅτι εἶναι καταφανὴς ἡ τάσις νὰ ἀντικατασταθοῦν δι' ἄλλων ὁμαλωτέρων τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς. Ἀπὸ τοὺς τραχεῖς δωρισμοὺς τῶν ἄλλων δωρικῶν διαλέκτων ἡ Μεσσηνιακὴ ἐμφανίζεται ἀπηλλαγμένη. Οὕτω:

Ἡ γενικὴ τῶν δευτεροκλίτων εἰς -ω, ἡ ἐν χρήσει ἐν Μεσσηνίᾳ κατὰ τοὺς παλαιοτέρους αἰῶνας (π. χ. Προξένω Ἐπιγρ. Μεσσ. 1429, Δ'/Γ', Νικαγόρω 1444, Δ'/Γ', Τιμάρχω 1471, Δ') ἔπαυσε νὰ χρησιμοποιεῖται πλέον καὶ ἔχομεν τώρα ἐν Ἀνδανίᾳ: *τοῦ δικαίου* 3, *ἀντὶ τούτου* 7, *τοῦ Καρνείου* 7, κλπ.

Ἡ ἐπίσης ἐν χρήσει παλαιότερον ἐν Μεσσηνίᾳ κατάληξις τοῦ α' πληθ. τῶν ρημάτων *-μες* ἀντὶ *-μεν* (*δῶμες*, Μεσσ. 1426, Δ'/Γ', *ἐνεκόψαμες* Ἀσίνης 1405, Β') δὲν φαίνεται ἂν ἐξακολουθῇ νὰ χρησιμοποιῆται, ἀφοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ λόγῳ τοῦ εἴδους τοῦ κειμένου δὲν ὑπάρχει ῥῆμα εἰς α' πληθ. πρόσωπον.

Ἡ δωρικὴ κατάληξις *-τι*, ὡς *εἴκατι*, δὲν διασώζεται ἐν Μεσσηνίᾳ τώρα, τοὐναντίον ἀπαντᾶται *εἴκοσι* 77, 102, 106, κ. ἀ.

Τὸ δωρικὸν ἄρθρον *τοι* δὲν μαρτυρεῖται, τοὐναντίον εἶναι ἐν ἀποκλειστικῇ χρήσει τὸ προδωρικὸν *οἱ*: *οἱ ἱεροὶ* 7, 9, 12 κ. ἀ., *οἱ τεταγμένοι* 43, *οἱ δικασταὶ* 52, κ. ἀ.

Γίνεται χρῆσις τοῦ προδωρικοῦ *ἰὸς* = εἷς: *τὸν γ' ἰὸν ἐνιαυτὸν* (τὸν αὐτόν, τὸν ἴδιον) 126.

Δὲν ὑπάρχουν δωρικαὶ ἰδιοτυπίαι ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων ἀπαντωμένων εἰς τὰς ἄλλας δωρικὰς διαλέκτους, λ. χ. *πρᾶτος*, *τῆνος*, *τέτορες*, *πλούτιος*, κλπ.

Παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως καὶ τοῦ ὕφους

Σημειοῦται σύνταξις ἰδιότυπος τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου διὰ τῆς *ἐπὶ* καὶ γενικῆς ἀντὶ *ὑπό*: *τὸ κρίμα ἔστω ἐπὶ τῶν ἱερῶν* 102, 106, 111 (=κριταὶ θὰ εἶναι οἱ ἱεροί).

Σύνταξις τῆς *ὑπὲρ* μετὰ αἰτ. ἀντὶ μετὰ γενικῆς: *ὑπὲρ τοὺς πρωτομύστας* 68 (ἀντὶ ὑπὲρ τῶν πρ.).

Ὑπάρχει σολοικισμὸς ἐν στ. 174 *πάντες τοὺς ἱεροὺς* ἀντὶ *πάντας*. Φαίνεται μᾶλλον πιθανὸν ὅτι πρόκειται περὶ λάθους τοῦ χαράκτου, διότι ἡ κατάληξις τῆς αἰτ. πληθ. ἐκφέρεται ἀλλοῦ ὀρθῶς: *τοὺς ἀπειθοῦντας* 43, *τοὺς λειτουργήσαντας* 74, *τοὺς ὑπάρχοντας* 74, *τοὺς λειτουργήσαντας* 98, *τοὺς πωλοῦντας* 101, κ. ἀ.

Γίνεται χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀντὶ προστακτικῆς: *ἀντίγραφον ἔχειν τοῦ διαγράμματος οἱ κατεσταμένοι* 113 ἀντὶ *ἐχόντω(ν)*. Ἡ χρῆσις ὅμως τοῦ ἀπαρεμφάτου δίδει κομψότητα εἰς τὸν λόγον, πρβλ. *ὦ ξεῖν' ἀγγέλλειν...*

Γίνεται χρῆσις τοῦ ὀνοματικοῦ ἀπαρεμφάτου συχνή *ποτὶ τὸ συντελεῖν τὰ μυστήρια* 64, *μετὰ τὸ κατασταθῆμεν* 65, *πρὸ τοῦ ἄρχεσθαι τῶν μυστηρίων* 67. Καὶ ἡ χρῆσις αὕτη δίδει ἄνεσιν εἰς τὸν λόγον.

Συνεκφέρονται διαζευκτικῶς εὐκτικαὶ μεθ' ὑποτακτικῆς ἐν κοινῇ ὅλων εἰσαγωγῇ διὰ τοῦ ὑποθετικοῦ ἄν: *ἂν μὴ ποιεῖ ἢ ἄλλο τι ἀδικοῖ ἢ ποιοῖ ἐπὶ καταλύσει* 44. Τοῦτο γίνεται βεβαίως διότι μετὰ τὴν ὑπόθεσιν αἱ διαζεύξεις ὑπονοοῦν οὐχί τινα βεβαίαν ἐνέργειαν, ἀλλὰ ἁπλῶς ἐνδεχομένην, δυνητικήν.

Ὑπάρχει μία σειρὰ ἐκφράσεων ἀσυνήθων καὶ ἀγνώστων ἄλλοθεν, μὲ χρῆσιν γνωστῶν μὲν λέξεων, ἐξειδικευμένης ὅμως σημασίας, αἱ ὁποῖαι πιθανῶς ἀποτελοῦν λαϊκὰς ἐκφράσεις. Τοιαῦται εἶναι:

Τὰ πίπτοντα διάφορα 45, *τὰ πεπτωκότα διάφορα* 49, *τὰ προεξωδιασμένα διάφορα* 54, *τὸ ἐξαριθμηθὲν διάφορον* 93, *τὸ γινόμενον διάφορον* 94. Ἐδῶ ἡ λέξις *διάφορον* ἢ *διάφορα* σημαίνει χρήματα, εἰσπράξεις, πληρωμαί, *τὰ πίπτοντα διάφορα* = τὰ ἔσοδα ὅσα τυχὸν εἰσπραχθοῦν, πραγματοποιηθοῦν, *τὰ προεξωδιασμένα διάφορα* = ὅσα ἐκ τῶν ἐσόδων ἔχουν ἐξοδευθῇ εἰς πληρωμὰς προηγουμένως.

Ἐπίσης γίνεται χρῆσις λέξεων, ἐκφευγουσῶν ἀπὸ τὴν ἐπισημότητα τοῦ τυπικοῦ λόγου: «*Μνασίστρατον καὶ τὴν γυναῖκα τε καὶ τὰς γενεὰς αὐτοῦ*. Μὲ

τὴν πομπώδη λέξιν *τὰς γενεὰς* νοοῦνται ἁπλῶς τὰ τέκνα καὶ τὰ τέκνα τούτων. Χρῆσις καὶ παρὰ Πολυβίῳ.

Αἱ φράσεις *Ἐγλεγόντω οἱ κατασταθέντες* 46, *τοῖς ἐγλογευόντοις τὰ διάφορα* 48, μὲ τὰ λαϊκὰ ῥήματα *ἐγλέγω* καὶ *ἐγλογεύω*, δηλαδὴ εἰσπράττω, διαχειρίζομαι, εἶναι πολὺ παραστατικαί, ἀνταποκρινόμεναι ἀκριβέστερον εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς σημαινομένης ὑπηρεσίας τῶν Πέντε κατασταθέντων ἀπὸ οἱονδήποτε ἄλλο ῥῆμα, διότι σημαίνει εἰσπράττω καὶ διαθέτω συγχρόνως δηλ. διαχειρίζομαι ὑπευθύνως.

Γενικωτέραν ἐπίσης ἔννοιαν ἔχουν ἐνταῦθα τὰ ῥήματα *εἰσφέρω* καὶ *ποτεισφέρω* εἰς τὰς φράσεις *εἰσφερόντω δὲ οἱ ἄρχοντες ἀνάνκα πάντες* 46, *τὸ τῶν εἰσενεγκάντων* 47, *ποτεισφερόντω δὲ οἵ τε ἄρχοντες καὶ τῶν ἄλλων ὁ θέλων εἰσφέροντες ἐξ ὧν γέγραπται τοὺς ἱεροὺς κληροῦσθαι* 126. Τὸ *εἰσφέρω* καὶ *ποτεισφέρω* σημαίνουν ἐδῶ ἐνέργειαν σύνθετον, νὰ προτείνουν πολίτας καταλλήλους διὰ τὴν ἀνάθεσιν εἰς αὐτοὺς λειτουργίας, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι μὲ τὴν πρότασίν των δεσμεύονται ὡς ἐγγυηταὶ δι' ἀμέσου καταγραφῆς τῆς περιουσίας των ὑπὸ τῶν ἀρχόντων.

Καὶ ἡ χρῆσις τῶν ὅρων *ἔξοδος* καὶ *ἔσοδοι*, *τὴν γεγενημέναν ἔξοδον* 50, καὶ *εἰς τὰς τᾶς πόλεος ἐσόδους* 64, ὅρων πολυσημάντων, διὰ τὴν ἔνδειξιν ἐνταῦθα τῶν ἐξόδων καὶ εἰσπράξεων δηλοῖ σαφῶς ὅτι ἡ ἔκφρασις ἦτο λαϊκή, τῆς ἀνεπισήμου, ἀοριστολόγου, καθημερινῆς χρήσεως.

Καλαίσθητον ἔκφρασιν ἀποτελεῖ ὁ τὸ πρῶτον ἐνταῦθα ἀπαντώμενος ὅρος *δάμαλις σῦς* 34, διὰ νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ σῦς ἔπρεπε νὰ εἶναι *ἀδμής*, *παρθένος*, μοσχίς. Διὰ τῆς κατηγορίας αὐτῆς τὰ διετῆ ζῷα τὰ ἀποκωλυόμενα τῆς ἀναπαραγωγῆς ἡ Νεοελληνικὴ ἔχει ἰδιαιτέρους ὅρους ὡς πρὸς τὸ πρόβατον, τὴν αἶγα καὶ βοῦν: ζυγούρι - βετούλι ἢ βεργάδι - βιδέλο ἢ δαμάλι. Διὰ τὴν *παρθένον σῦν* ὁ ὅρος εἶναι γουρνοπούλα.

Δείγματα τῶν λαϊκῶν ἐκφράσεων, ἀποκλινουσῶν τοῦ ἐπισήμου λόγου, ἀποτελοῦν καὶ τὰ ἀκόλουθα:

τραπεζῶντι 86, ὅπου τὸ *τραπεζόω* σημαίνει προσφέρω εἰς τοὺς θεοὺς κρέατα ἐκ τῶν θυμάτων, κάτι ἀνάλογον πρὸς τὴν σημερινὴν ἔκφρασιν «κάμνω τραπέζι εἴς τινα».

εἰς τὰς χοριτείας 73, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ ὅρου *χορείας*.

κεκλεβώς, τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἀπὸ τότε τὸ κλέπτω οἱ Μεσσήνιοι τὸ ἔλεγον *κλέβω*, ὅπως καὶ σήμερον.

τὸ ὑποστατικὸν (ἀπὸ τῶν πρωτομυστᾶν) 50, τὸ χρηματικὸν ποσόν, ποὺ ὤφειλον νὰ καταβάλουν ὅσοι ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν τὴν μύησιν ὑπὸ τῶν ὁριζομένων ὑπὸ τοῦ κράτους μυσταγωγῶν.

σύνεσις 112, ἡ πλήρης ἔκθεσις τῶν πεπραγμένων καὶ ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ἀνατεθείσης ἐντολῆς διὰ τὴν πεδίοδον τῆς τελέσεως τῶν ἑορτῶν.

κατεγγυεύσας 69, *ἐγλογεύω* 48, ἡ κατάληξις εἰς -εύω εἰς τὰ ῥήματα *κατεγγνάω* καὶ *ἐγλέγω* ὑπογραμμίζει τὴν ἔννοιαν τῆς διαρκείας εἰς τὰς ἀντιστοίχους ῥηματικὰς ἐννοίας.

Ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν δι' ἀστερίσκου ἐπισήμανσιν λέξεων καὶ φράσεων εἰς τὸ ἐν σελ. 25—28 τμῆμα τῶν ἑρμηνευτικῶν σχολίων ἡ ἐπιγραφὴ τῆς Ἀνδανίας ἐδίδαξε 42 νέας λέξεις ἢ ἀγνώστους μέχρι τοῦδε εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἀρχαῖα γραπτὰ εἴτε γνωστὰς ὑπὸ ἄλλην σημασίαν καὶ ὄχι τὴν νῦν τὸ πρῶτον ἐμφανιζομένην. Τοῦτο προδίδει τὴν ζωτικότητα τῆς Μεσσηνιακῆς διαλέκτου.

Ἡ Μεσσηνιακὴ διάλεκτος ὅπως ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Ἀνδανίας παρουσιάζει ἁπλῆν δωρικὴν μορφὴν μὲ καταφανῆ τὴν τάσιν πρὸς ἁπλούστευσιν, συρομένη πρὸς τὴν παγκόσμιον γλῶσσαν τοῦ ἐμπορίου, τοῦ οἰκονομικοῦ βίου καὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων, τὴν Ἀλεξανδρινὴν Κοινήν.

Ὁ λόγος τοῦ κειμένου τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι παρατακτικός, σύμφυτος ἀλλωστε

καὶ πρὸς τὴν νομικὴν φύσιν τοῦ περιεχομένου. Ἡ φρασεολογία εἶναι λιτή, ἁπλῆ καὶ σαφής, ἡ σύνδεσις τῶν προτάσεων ἄμεμπτος καὶ τὸ λεκτικὸν εἶναι κομψοεπές. Ὁ λόγος ῥέει ἁπλοῦς, κομψὸς καὶ εὔληπτος χωρὶς προσπάθειαν ἐπιτηδεύσεως, χωρὶς διατύπωσιν δυσνόητον ἢ δημιουργίαν ἀμφιβολιῶν. Εἶναι κείμενον μὲ εὔγλωττον σαφήνειαν καὶ καθαρότητα καὶ προδίδει συντάκτην πεπαιδευμένον. Οὐδὲν λάθος λεξιλογικὸν ἢ συντακτικὸν ὑπάρχει εἰς τὸ μακρότατον κείμενον, αἱ δὲ ἐπισημαν θεῖσαι ὀλίγαι περιπτώσεις φαίνεται ἀνήκουσαι εἰς ἐντοπίους ἰδιωματισμούς.

Γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἂν ἡ σαφήνεια, ἡ ὀρθότης καὶ ἡ καλαισθησία τῆς φράσεως τοῦ κειμένου τούτου ἀποτελεῖ ἰδιότητας ἀνηκούσας μόνον εἰς τὸν συντάκτην τοῦ νομικοῦ τούτου ἐγγράφου ἢ ἦτο εὐρύτερον γνώρισμα τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς, τῶν ὁποίων μία πολυάριθμος μερὶς μετέχει ὑπευθύνων ἀξιωμάτων καὶ δρᾷ κατὰ μίαν θρησκευτικὴν καὶ λαϊκὴν ἐκδήλωσιν τοῦ κράτους. Εἶναι λίαν πιθανὸν ὅτι μία κοινωνία τόσον ζωηρῶς καὶ προθύμως μετέχουσα εἰς πολύπλοκον ἐνέργειαν κοινωνικὴν μὲ ἀθρόαν συμμετοχὴν πάντων τῶν πολιτῶν ἐλευθέρων καὶ δούλων, παρουσιάζει δὲ ὀργάνωσιν πολιτικὴν πολυπλοκωτάτην μὲ συμμετοχὴν πλήθους πολιτῶν εἰς τὰ ἀξιώματα καὶ μὲ δύναμιν πηγάζουσαν ἀπὸ τὸν λαόν, εἶναι μᾶλλον βέβαιον ὅτι οἱ πολῖται αὐτοί, οἱ ὁποῖοι φαίνονται ἄλλωστε εὐημεροῦντες, θὰ ἐγνώριζον γράμματα καὶ θὰ εἶχον τὴν παίδευσιν τὴν ὁποίαν εἶχον τότε αἱ καλῶς ὠργανωμέναι καὶ πλούσιαι ἑλληνικαὶ πόλεις αἱ διαθέτουσαι γυμνάσια καὶ θέατρα καὶ παρακολουθοῦσαι θεατρικὰς ἐκδηλώσεις καὶ μουσικὰς ἐκτελέσεις.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ λαὸς ὁ συντάσσων καὶ ἀναγινώσκων τοιαῦτα ἐκλεκτὰ κείμενα εἶχε παίδευσιν καὶ ἡ γνώμη ἣν ἀπεκόμισεν ὁ Παυσανίας ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς τὴν Μεσσηνίαν δὲν στερεῖται βασιμότητος. Λέγει δὲ οὗτος ἐν 4. 27. 11 «Μεσσήνιοι δὲ ἐκ τῆς Πελοποννήσου τριακόσια ἔτη μάλιστα ἠλῶντο, ἐν οἷς οὔτε ἐθῶν εἰσι δῆλοι παραλύσαντές τι τῶν οἴκοθεν οὔτε τὴν διάλεκτον τὴν δωρίδα μετεδιδάχθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι τὸ ἀκριβὲς αὐτῆς Πελοποννησίων μάλιστα ἐφύλασσον».

SOMMAIRE

Dans l' étude «Les mystères d' Andanie» aprés une brève introduction historique et description topographique de la region de Stenyclaros ainsi que l'exposition des vicissitudes des mystères l' auteur présente le texte de l'Inscription IG V (I). 1390, sa traduction en grec moderne et des commentaires concernant la langue du texte, les élements de la vie sociale et religieuse et l' organisation administrative de l' état. Il examine aussi les particularités dialectiques du langage messénien au commencement de l' époque impériale romaine.